

Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Inleiding.....	4
Leeswijzer programmabegroting	7
Beleidsbegroting	10
1. Programma Bestuur en omgeving	11
1.1. Wat willen we bereiken?	11
1.2. Wat gaan we daarvoor doen?	11
1.3. Wat mag het kosten?	21
2. Programma Waterveiligheid	23
2.1. Wat willen we bereiken?	23
2.2. Wat gaan we daarvoor doen?	23
2.3. Wat mag het kosten?	30
3. Programma Voldoende en gezond water	32
3.1. Wat willen we bereiken?	32
3.2. Wat gaan we daarvoor doen?	32
3.3. Wat mag het kosten?	45
4. Programma Schoon, gezuiverd water	47
4.1. Wat willen we bereiken?	47
4.2. Wat gaan we daarvoor doen?	47
4.3. Wat mag het kosten?	57
5. Programma Financiën, organisatie en informatie	59
5.1. Wat willen we bereiken?	59
5.2. Wat gaan we daarvoor doen?	59
5.3. Wat mag het kosten?	64
6. Overzicht programmatotalen en raming belastingopbrengsten	66
6.1. Overzicht programmatotalen	66
6.2. Waterschapsbelastingen	67
Paragrafen	75
7. Paragrafen	76
7.1. Externe en interne ontwikkelingen	76
7.2. Uiteenzetting financiële positie	78
7.3. Assetmanagement	89
7.4. Bedrijfsvoering	92
7.5. Verbonden partijen	93
7.6. Openbaarheidsparaagraaf	95
Exploitatiebegroting	97
8. Exploitatiebegroting naar kostensoort	98
9. Exploitatiebegroting naar kostendrager	99
10. Geprognosticeerde balans	100
11. Overzicht ontwikkeling loonsom.....	101

Inleiding

Inleiding

Aan de slag met omvangrijke projecten en opgaven: waterveiligheid, waterbeschikbaarheid, afvalwaterzuiveringen

Waterschap Zuiderzeeland zorgt in Flevoland en delen van Friesland en Overijssel voor veilige dijken, voldoende water, schoon oppervlaktewater en de zuivering van rioolwater. Daarmee houden we onze inwoners veilig wonen, werken en recreëren op de bodem van de vroegere Zuiderzee. De opgaven blijven groot: klimaatverandering wordt zichtbaar in extremer weer en zeespiegelstijging, wet- en regelgeving wordt steeds strikter en het gebruik van ruimte en watersysteem staat onder druk door groei van inwoners en economische activiteiten. Het op orde houden van het waterbeheer vereist daarom ook de komende jaren substantiële investeringen in onze dijken, het watersysteem en onze afvalwaterzuiveringen — met aandacht voor soberheid, doelmatigheid en slimme koppelkansen met maatschappelijke opgaven.

Investeringen en projecten zorgvuldig gefaseerd

Grote investeringen en projecten vragen gerichte sturing en realistische fasering. In deze begroting is de investeringsplanning tegen het licht gehouden om te beoordelen of deze haalbaar en uitvoerbaar is. Op basis van deze toets is de planning realistisch bijgesteld: sommige uitgaven schuiven naar latere jaren. Voorbeelden van omvangrijke projecten waar we de komende jaren mee aan de slag zijn, betreffen:

- **De versterking van de IJsselmeerdijk:** de realisatiefase van dit omvangrijke dijkversterkingsproject van het waterschap loopt door. 2026 staat in het teken van het uitwerken van het aanbestedingsontwerp tot definitief ontwerp en van conditionerende voorbereidingen (zoals verleggen kabels en leidingen en vergunningen) ter voorbereiding op de verdere uitvoering in opvolgende jaren. De afronding van onderdelen van het project is gepland in de jaren daarna; risico's zoals grondverwerving, vergunningen en marktcapaciteit zijn in beeld en worden beheerst.
- **Versterking van de Ketelmeerdijk–Vossemeerdijk en Oostvaardersdijk:** verkenningen en startfases worden doorlopen om de omvang van de opgaven te bepalen en om, waar mogelijk, slimme koppelkansen te benutten.
- **AWZI Almere 'Fit for the Future':** de bouw en aanpassingen om meer capaciteit, slibreductie en energiewinning te realiseren zijn in uitvoering. Naar verwachting kunnen de nieuwe procesonderdelen eind 2026 in gebruik genomen worden; tegelijkertijd werken we verder aan de realisatie van energie- en grondstofopbrengsten uit de zuivering en aan de integratie van maatregelen tegen microverontreinigingen.
- **Waterbeschikbaarheid:** de komende jaren staan in het teken van de uitvoering van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde uitvoeringsagenda. De aanpak richt zich op bewustwording, zuinig omgaan met water, het vasthouden van water en het slim verdelen ervan. Onderdeel daarvan is een pilot in het gebied Eendentocht/Meerkoetentocht, gericht op het langer vasthouden van water. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om, in perioden dat er in het IJsselmeergebied voldoende water beschikbaar is, dit water te benutten voor aanvulling en doorspoeling van nieuwe aanvoergebieden.

Systematisch beheer en onderhoud is essentieel

Het beheer en onderhoud van onze assets is essentieel voor onze taakuitvoering: periodiek maaien, inspecties, baggeren, onderhoud aan gemalen, persleidingen en kunstwerken, vervanging van damwanden en het op peil houden van automatisering en ICT zijn onmisbare voorwaarden om risico's te beperken en het systeem robuust te houden. Het beheer en onderhoud krijgt een grotere rol in de toekomst: in 2026 voeren we pilots uit in samenwerking met regionale partners om versterkingsopgaven (deels) mee te nemen bij beheer en onderhoud.

Innovatie, digitalisering en weerbaarheid

Weerbaarheid, datagedreven werken en innovatie krijgen nadrukkelijke aandacht. Het waterschap investeert in flexibele en datagedreven sturing van gemalen en transportsystemen, in digitalisering en in inzet van AI voor procesoptimalisatie (bijvoorbeeld om lachgasvorming te voorspellen of transportstromen te optimaliseren). Ook versterking van (organisatie)weerbaarheid — veiligheid, integriteit en continuïteit van primaire processen — staat op de agenda. Dit alles in lijn met de besluiten over de Digitale Strategie en weerbaarheid.

Nieuwe kaders en verslaggevingsvereisten

Nieuwe wettelijke en verslaggevingskaders (o.a. de aanpassing van verslaggevingsvereisten en de verdere verankering van rechtmatigheid en transparantie in onze processen) zijn door ons opgepakt en verwerkt in deze begroting en bijbehorende paragrafen. Dat versterkt de onderlinge vergelijkbaarheid met andere publieke organisaties en verbetert het bestuurlijk en ambtelijk inzicht.

Kadernota met scenario 'verantwoord temporiseren' als uitgangspunt

In het begrotingsproces is geconstateerd dat de opgaven leiden tot structureel hogere kosten en dat het noodzakelijk is om keuzes te maken. Daarom is in de Kadernota 2026-2030 gekozen voor het scenario 'verantwoord temporiseren', waarbij ambities en investeringen in een aangepast tempo worden doorgevoerd. Dit zorgt ervoor dat we koers houden, geen kosten naar de toekomst verschuiven en tegelijkertijd financieel toekomstbestendig blijven. Het vastgestelde tariefscenario laat in de eerste jaren tijdelijk een lagere reservepositie toe (minimaal 20%), die in de tweede helft van de planperiode weer uitkomt op het noodzakelijke midden van de bandbreedte (25%-40% van de begrotingsomvang, conform het reservebeleid).

Waterschapslasten: maatschappelijke rechtvaardiging en tariefontwikkeling

De begroting is een uitwerking van de vastgestelde Kadernota 2026-2030 en de keuzes die hierbij gemaakt zijn. De begroting laat een lastendrukstijging zien die voor de meeste categorieën rond de 9 à 10% ligt. Voor 2026 betekent dit dat de lastendruk voor eenpersoonshuishoudens met een huur- of koopwoning stijgt met respectievelijk +9,7% en +9,4%, en voor meerpersoonshuishoudens met een huur- of koopwoning met respectievelijk +9,4% en +9,3%. Voor agrarische bedrijven bedraagt de stijging +11,6%, voor industriële bedrijven +9,3% en voor woningbouwcorporaties +9,0%. Bij natuurorganisaties is een lastendrukverlichting van -14,0% te zien. De hogere stijging bij agrarische bedrijven hangt samen met het feit dat hun lastendruk grotendeels wordt bepaald door de watersysteemheffing en dat er, in tegenstelling tot huishoudens, sprake is van een geringe afname van eenheden (areaal). De lastendrukverlichting bij natuurorganisaties wordt verklaard door het lagere kostenaandeel dat in de kostentoedeling aan deze categorie is toegerekend.

Onze missie

Het beschermen tegen overstromingen, het zorgen voor schoon en voldoende water en het zuiveren van afvalwater zijn essentieel om veilig en gezond te kunnen blijven wonen, werken en recreëren op de bodem van de vroegere Zuiderzee. Daarom is de zorg voor het watersysteem, het zuiveringssysteem en de dijken toevertrouwd aan Waterschap Zuiderzeeland, als functionele overheid.

Onze visie

Wij zorgen voor water als onderdeel van de leefomgeving. Ons werk voeren we uit in een voortdurend veranderende omgeving, waarbij we oog hebben voor de uitdagingen die daaruit voortkomen. In het beheergebied komen de grenzen van het huidige gebruik van het watersysteem in zicht. Daarnaast staan we, net als in de rest van Nederland, voor enkele grote opgaven. Zoals aanpassen aan klimaatverandering, bevorderen van biodiversiteit en een grote

woningbouwopgave. Ook heeft ons land te maken met ingrijpende hervormingen, waaronder de energietransitie, de verduurzaming van de landbouw, de omschakeling naar een circulaire economie en de digitale transformatie. Dit alles krijgt zijn beslag in onze werkwijzen en in de leefomgeving, waar het een beroep doet op het watersysteem en een claim legt op de schaarse ruimte.

We verbinden onze wateropgaven en bedrijfsmiddelen met de maatschappelijke opgaven en transities. De urgentie is hoog, er is geen tijd te verliezen. Daarom richten we het beheergebied waterrobuust en klimaatbestendig in. We investeren fors in het watersysteem, zodat er ook in de toekomst voldoende water is bij langdurige droogte én voldoende bescherming bij hoogwater. Ook verduurzamen we onze eigen bedrijfsvoering: we verminderen de CO₂-uitstoot en het energiegebruik, we vergroten het aandeel duurzame energie, we winnen meer energie en grondstoffen terug uit afvalstromen en bevorderen de biodiversiteit op onze dijken en rond onze watergangen, gemalen en zuiveringen.

Als functionele democratie is het waterschap verantwoordelijk voor het waterbeheer. Ons Algemeen Bestuur zet de koers van het waterschap uit door alle belangen af te wegen en op een transparante manier verantwoording af te leggen. We doen ons werk tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. We zijn een rolbewuste waterpartner en zetten onze kennis en bedrijfsmiddelen in om samen met partners oplossingen te zoeken voor gedeelde opgaven. Via onze projecten maken we de verbinding met onze inwoners. We verbeteren onze werkprocessen en onze dienstverlening door datagedreven te werken en door gebruik te maken van kunstmatige intelligentie.

Leeswijzer programmabegroting

Indeling programma's

In deze begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030 staan vijf programma's centraal:

1. Bestuur en omgeving
2. Waterveiligheid
3. Voldoende en gezond water
4. Schoon, gezuiverd water
5. Financiën, organisatie en informatie

Deze vijf programma's kennen ieder een eigen strategisch doel. Dit strategische doel is uitgewerkt in tactische doelen en vervolgens in maatregelen. Aan het einde van deze leeswijzer vindt u de visualisatie van de programma's met de strategische doelen en de tactische doelen die in deze begroting zijn opgenomen.

Opzet programma's

De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelen beschreven. Het tweede deel - Wat gaan we daarvoor doen? - bespreekt de ontwikkelingen die voor het halen van de doelen belangrijk zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel - Wat mag het kosten? - laat de netto lasten van het programma zien.

Waterschap Zuiderzeeland maakt onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten en exploitatieprojecten. Speciale investerings- en exploitatieprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap. Deze projecten worden apart door het Algemeen Bestuur aangewezen en de beleidsmatige kaders worden vastgesteld voordat het college kan starten met de uitvoering. Op basis van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. In paragraaf 3 van de programmahoofdstukken zijn deze investeringen vermeld.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma staan de netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden betaald uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen staan in een apart overzicht.

Paragrafen

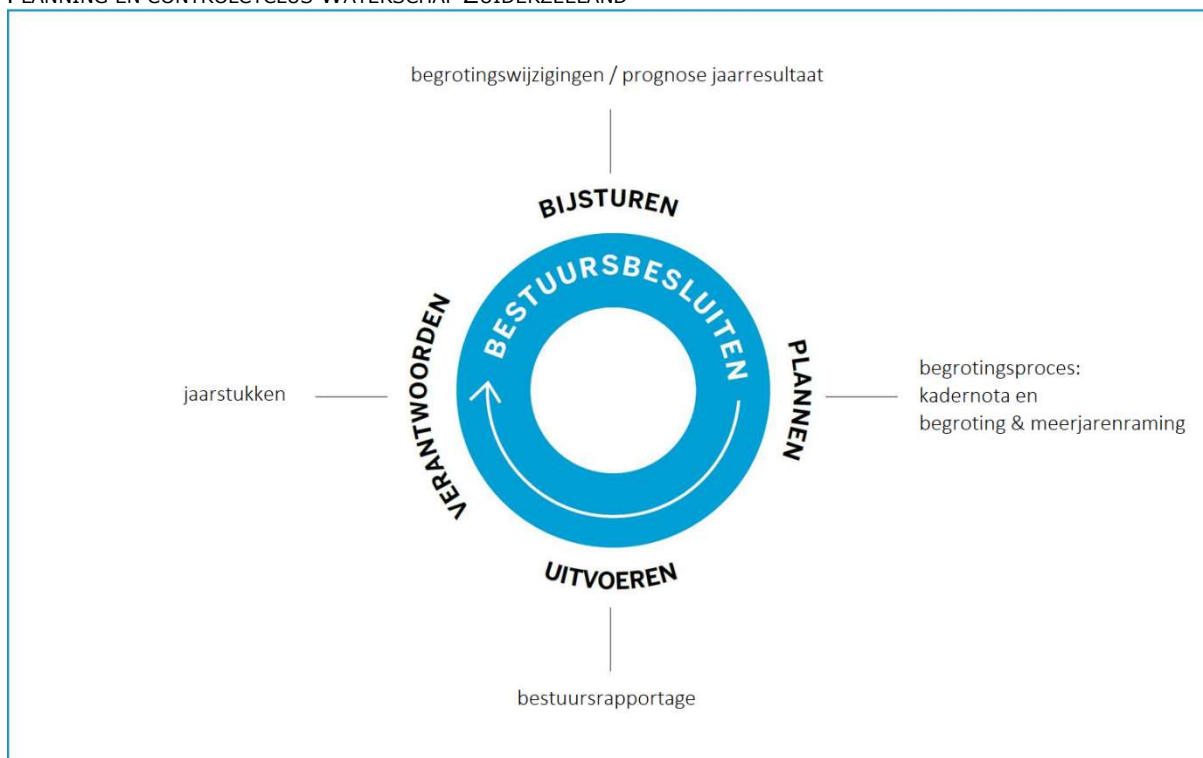
Zoals geregeld in artikel 4.13 lid 2 en 3 van het Waterschapsbesluit staan in deze begroting de verplichte paragrafen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's en staan onder een apart kopje. De stand van zaken van de bedrijfsvoering en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie. De paragraaf Bedrijfsvoering zelf geeft informatie over de financiële rechtmatigheid en de maatregelen die worden ondernomen om afwijkingen van de financiële rechtmatigheid te voorkomen. De paragraaf externe en interne ontwikkelingen geeft invulling aan art. 4.9 van het Waterschapsbesluit. De openbaarheidsparagraaf geeft invulling aan art. 3.5 van de Wet open overheid.

Bestuurlijke planning en control

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning-en-controlcyclus (P&C). Het waterschap gebruikt daarvoor een bestuurlijk planning-en-controlmodel. Dit betekent dat de sturing kijkt naar het behalen van effecten in het beheergebied. Hiermee hangt samen dat de sturing zowel focust op de financiën als de inhoud en kwaliteit. Besluiten door het Algemeen Bestuur zijn kaderstellend voor de uitvoering van het beleid.

In de figuur hieronder staat schematisch de bestuurlijke planning-en-controlcyclus met de bijbehorende P&C-instrumenten.

PLANNING EN CONTROL CYCLUS WATERSCHAP ZUIDERZEELAND

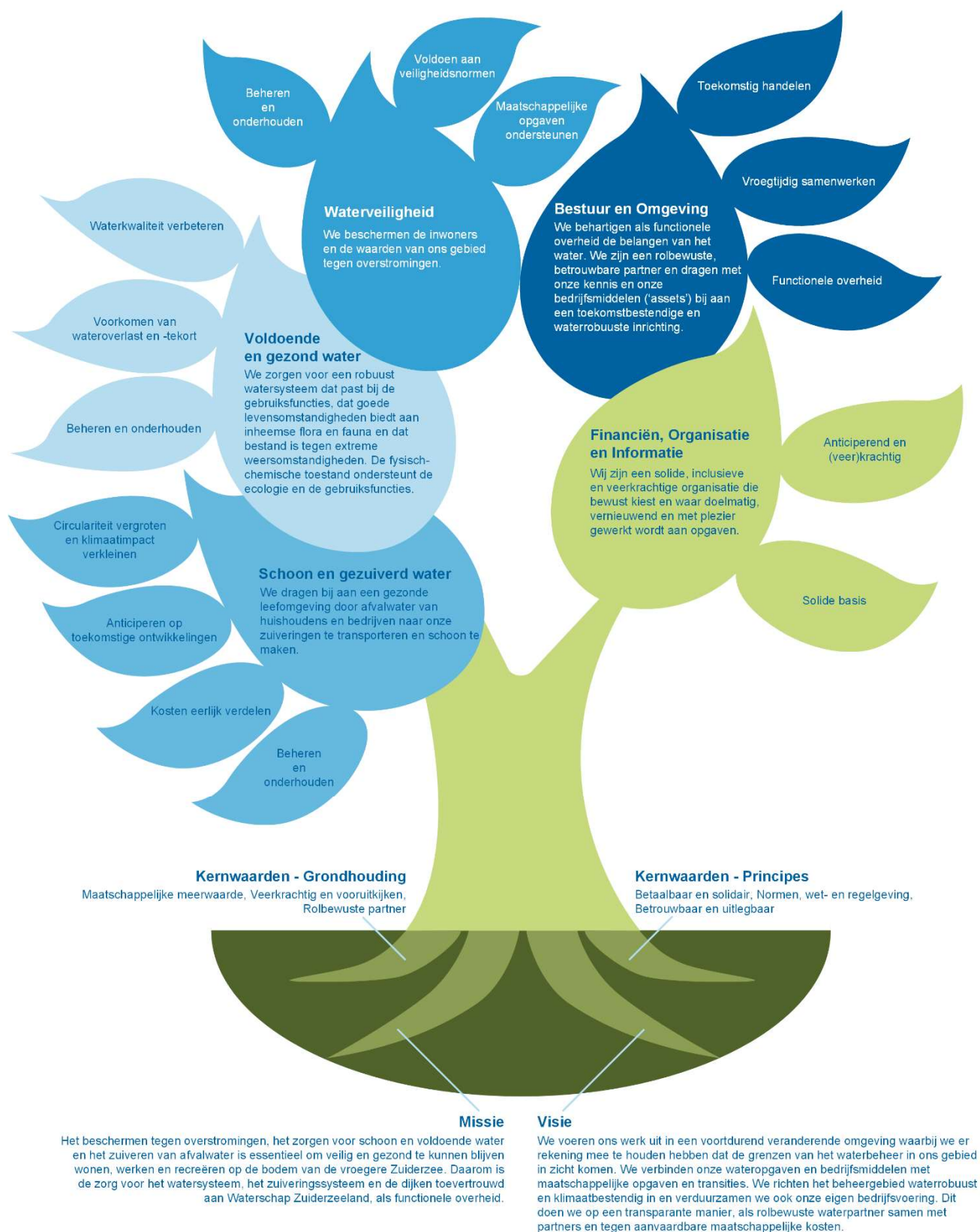

PLANNING EN CONTROL INSTRUMENTEN IN RELATIE TOT HET BEGROTINGSPROCES:

Instrument	Rol bestuur
Bestuursprogramma / collegeplan	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode.
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen.
Kadernota	Integraal beeld van de meerjarige verwachting op het gebied van beleidsmatige en financiële ontwikkelingen. Kaders stellen voor de komende begroting & meerjarenraming.
Technische notitie	Technische actualisatie van cijfers in de kadernota.
Begroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor het Algemeen Bestuur).
Meerjarenraming	Integraal document met de begroting. Vaststellen van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende planperiode.

Doelenboom van Waterschap Zuiderzeeland

“Wij zijn Waterschap Zuiderzeeland, water beweegt ons.”

Visualisatie programma's met strategische doelen (binnenste bladen) en de tactische doelen (buitenste bladen)

Beleidsbegroting

1. Programma Bestuur en omgeving

1.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We behartigen als functionele overheid de belangen van het water. We zijn een rolbewuste, betrouwbare partner en dragen met onze kennis en onze bedrijfsmiddelen (assets) bij aan een toekomstbestendige en waterrobuuste inrichting. We werken omgevingsbewust (samen) aan complexe maatschappelijke opgaven met water als kerntaak.

Tactische doelen van Bestuur en omgeving

- Functionele overheid: Het waterschap bestuurt rolbewust, transparant en betrouwbaar.
- Vroegtijdig samenwerken: Waterbelangen zijn geborgd in ruimtelijke en economische opgaven, waarbij we vroegtijdig samenwerken met onze gebiedspartners.
- Toekomstig handelen: Er wordt ruimschoots voldaan aan de regionale en nationale klimaat-, energie- en biodiversiteitsdoelstellingen door onze watertaken te verbinden met maatschappelijke opgaven en transities.

1.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Functionele overheid

Werken vanuit een herzien belastingstelsel

Het belastingstelsel van de waterschappen wordt herzien als gevolg van aanpassingen in de Waterschapswet. Deze herziening heeft als doel het stelsel transparanter, eerlijker en beter uitlegbaar te maken voor alle belastingplichtigen. In september 2025 heeft het Algemeen Bestuur een nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld in lijn met de herziening van het belastingstelsel. Vanaf 2026 is het nieuwe belastingstelsel van toepassing.

Aanslagoplegging buitendijks water

Een van de terreinbeherende organisaties maakte eerder bezwaar tegen de belastingaanslag op open water binnen ons beheergebied buiten de primaire waterkeringen. De kern van dit bezwaar was de veronderstelling dat het waterschap niet bevoegd zou zijn om hier belasting te heffen. Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is die juridische onduidelijkheid weggenomen. In het voorjaar van 2025 is deze interpretatie bevestigd door het Erasmus Centre for Local Governments (ESBL), die expert zijn op het gebied van lokale heffingen. In de Begroting & Meerjarenraming 2026–2030 wordt er dan ook vanuit gegaan dat het waterschap bevoegd is om heffingen op de Rijkswateren op te leggen en dit standpunt draagt het waterschap ook uit in (eventuele) bezwaar- of beroepszaken.

We verankeren rechtmatigheid verder in onze organisatie

In 2026 legt het college in de jaarrekening over 2025 voor het eerst zelf verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. We bouwen daarbij voort op de ervaringen uit het proefjaar. In een meerjarig traject versterken en borgen we het aantoonbaar rechtmatig handelen in onze processen, systemen en werkwijzen. Eventuele afwijkingen analyseren we zorgvuldig en vertalen we naar concrete verbetermaatregelen. Dit vraagt blijvende aandacht, eigenaarschap en lerend vermogen op alle niveaus.

Evaluatie kwijtscheldingsbeleid

In 2025 is de evaluatie van het kwijtscheldingsbeleid gestart. Deze evaluatie van de huidige beleidsregels vindt plaats in samenwerking met GBLT. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) brengt een onderzoeksrapport uit voor het waterschap. De resultaten worden in 2026 voorgelegd aan het Algemeen Bestuur, dat vervolgens beslist over mogelijke wijzigingen. Eventuele aanpassingen gaan in vanaf het belastingjaar 2027.

Versterken risicomanagement

Elke organisatie kent onzekerheden die zowel risico's als kansen met zich meebrengen. Een goed risicomanagement helpt enerzijds om negatieve gevolgen te beperken en anderzijds om kansen te benutten. Op dit moment worden op diverse plekken in het waterschap risico's in beeld gebracht en bijpassende maatregelen genomen. De samenhang tussen de verschillende analyses en maatregelen is op dit moment niet optimaal ingericht. Het waterschap gaat daarom in de komende begrotingsperiode verder aan de slag met risicomanagement met daarbij een daarbij passend instrumentarium. Hierbij wordt ook de methodiek van de minimale hoogte van het risicodeel in de algemene reserve betrokken.

Implementatie van de communicatiestrategie

In 2025 actualiseerden we de communicatiestrategie en 2026 staat in het teken van de implementatie. De uitgangspunten zijn dat we omgevingsgericht werken, heldere en begrijpelijke taal gebruiken en open en transparant zijn. Met onze communicatie willen we het waterbewustzijn van onze inwoners en ondernemers vergroten. Daarmee bedoelen we dat we onze inwoners en ondernemers er bewust van willen maken dat het niet vanzelfsprekend is dat wij veilig leven in een polder achter sterke dijken waar schoon en voldoende (oppervlakte)water beschikbaar is, maar dat het waterschap daar dagelijks hard aan werkt en dat we aan iedereen vragen om daaraan bij te dragen. We focussen daarbij op vier onderwerpen: aanpassen aan weersextremen; water en bodem sturend; het verbeteren van de waterkwaliteit; en zoetwaterbeschikbaarheid. Daarnaast willen we met onze communicatie laten zien dat we een aantrekkelijke werkgever zijn en de kennis vergroten over hoe we als democratische instelling functioneren. Zeker met het oog op de verkiezingen in 2027.

Figuur 1 Communicatie over project Versterking IJsselmeerdijk

Project geschiedschrijving

Vanaf 2022 is geïnventariseerd hoe geschiedschrijving geborgd kan worden in de organisatie en het geheel van belangrijke verhalen, objecten, gebouwen en plekken binnen het beheergebied van Zuiderzeeland kan worden bewaard en van generatie op generatie kan worden overgedragen. Zo zijn er onder meer interviews afgenomen en is een mobiele tentoonstelling "Zuiderzee in Beeld" gerealiseerd. Door omstandigheden is het project stilgevallen. In 2026 wordt bekeken op welke wijze aan het project geschiedschrijving een vervolg kan worden gegeven.

Uitval primaire processen

Om op korte termijn inzicht te krijgen in de weerbaarheidsopgave van ons waterschap zijn we in 2025 gestart met een verkenning naar de uitval van primaire processen. Daarbij gaan we ervan uit dat ons waterschap minimaal 72 uur zelfredzaam is zodat de primaire processen op voldoende niveau blijven presteren. Voor de verdere uitwerking van de verkenning is in 2025 een éénmalige bijdrage aan het Algemeen Bestuur gevraagd. Op basis van een risicoanalyse bleek dat maatregelen voor de beschikbaarheid van de gemalen en communicatiemiddelen het meest urgent zijn. Voor deze onderwerpen worden op korte termijn voorstellen gedaan aan het Algemeen Bestuur.

Werken aan een veilige, integere organisatie

Bestuurlijke en organisatorische weerbaarheid bestaat uit de pijlers veiligheid, integriteit en ondermijning. Dit gaat zowel om organisatie als om het bestuur. Voorheen voerde het Algemeen Bestuur tweejaarlijks een gesprek over integriteit, volgens afspraak is dat nu een jaarlijks gesprek. In het integriteitsgesprek is er ook aandacht voor de gedragscode politieke ambtsdragers. Daarnaast is in de strijd tegen ondermijning samenwerking tussen overheden een vereiste. In de provincie Flevoland bood de Flevolandse Norm 1.0 daarvoor een handvat. Deze liep van 2021 tot en met 2024. Waterschap Zuiderzeeland was hier niet bij aangesloten. Begin 2025 ondertekende ons waterschap de Flevolandse Norm 2.0. Hiermee zijn we partner in de strijd tegen ondermijning. Teams binnen het waterschap worden getraind in het herkennen en melden van signalen van ondermijnende criminaliteit.

Toekomstbestendige crisisorganisatie: extremen, weerbaarheid en AI

De crisisorganisatie blijft zich richten op het oefenen met twee uitersten: enerzijds het opdoen van ervaring in de eerste periode na opschaling via kleinere oefeningen, anderzijds het voorbereiden op extreme crises zoals een langdurige landelijke uitval van elektriciteit, communicatiemiddelen en/of internet. Het versterken van de (crisis)organisatie vindt plaats door hier expliciet aandacht aan te besteden binnen de bestaande planvorming en door te oefenen, zodat duidelijk wordt hoe de (crisis)organisatie met dergelijke situaties kan omgaan. In 2026 wordt het crisisplan uit 2021 herzien en ter besluitvorming aan het Algemeen Bestuur aangeboden. Daarnaast wordt in 2026 verkend op welke wijze binnen de crisisorganisatie gebruik kan worden gemaakt van kunstmatige intelligentie (AI) ter ondersteuning van besluitvorming en informatievoorziening.

Figuur 2 Ondertekening intentieverklaring voor een project in het Awash Basin in Ethiopië (2025)

Internationale samenwerking: door naar de volgende fase

Zuiderzeeland is penvoerder van het Ethiopië Awash partnerschapsprogramma onder de Blue Deal. In 2026 sluiten wij de tweede fase van het Blue Deal programma af en formuleren we een meerjarenprogramma voor de derde fase (2027-2030). Wij dragen daarmee bij aan het doel om 20 miljoen mensen een betere toegang tot voldoende, veilig en schoon water te geven. Wij versterken ons Blue Deal partnerschap met projecten op onder andere klimaatadaptatie, droogtebestrijding, herbebossing en stakeholderparticipatie. Naast een directe impact op het waterbeheer dragen onze projecten bij aan armoedebestrijding en een stabiele leefomgeving. Wij leveren daarnaast op verzoek en in beperkte mate capaciteit aan Blue Deal partnerschappen van andere waterschappen.

Kennis binnenhalen met een Internationale Kennisagenda

Met een passende, nog door het Algemeen Bestuur te bepalen ambitie, zetten wij in de komende jaren (Europese) samenwerking onder de Internationale Kennisagenda van de Dutch Water Authorities op (uitwerking DWA-visie). Naast het delen en binnenhalen van kennis gebruiken we de internationale samenwerking als een manier om aantrekkelijk werkgeverschap (persoonlijke ontwikkeling, binden en boeien) invulling te geven.

Implementatie van visie op dienstverlening wordt afgerond

De visie van Waterschap Zuiderzeeland op dienstverlening is ontworpen vanuit de burger en de ondernemer, om hen zo onbelemmerd mogelijk invulling te laten geven aan hun rechten en plichten. We hebben de implementatie van onze visie op dienstverlening grotendeels afgerond en ronden in 2026 de resterende punten af (o.a. een vernieuwde telefoniecentrale, voorbereiding digitale authenticatie).

We blijven werken aan de balans tussen digitale en persoonlijke dienstverlening. Op het gebied van digitale dienstverlening zijn het aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (met enkele landelijke complicaties tijdens de route) en het opzetten van een klantvriendelijk digitaal kanaal belangrijke stappen geweest. De doorontwikkeling van de digitale dienstverlening is onderdeel van de Digitale Strategie 2026-2030 (zie bij programma Financiën, organisatie en informatie).

Naar een continue actueel Beleidshuis

Het Algemeen Bestuur heeft op 10 juni 2025 het college opgedragen de aanbevelingen uit het plan van aanpak van het adviesrapport "Advies Beleidshuis & Beleidscyclus" uit te voeren. Het plan bevat verbeterpunten voor het beleidshuis en de beleidscyclus. Het college houdt het AB op de hoogte van de vorderingen. Met dit besluit is budget beschikbaar gesteld voor de jaren 2026-2028. In september 2025 vond de projectstart plaats met als resultaat een meer gedetailleerd plan van aanpak voorzien van een planning en een begroting. De te actualiseren beleidsstukken worden in de termijnagenda van het Algemeen Bestuur verwerkt. Een eerste geactualiseerde versie van de termijnagenda wordt in december 2025 aan het AB voorgelegd.

Vorbereidingen treffen voor het Waterbeheerprogramma 2028-2033

In 2028 breekt alweer de volgende planperiode aan voor het Waterbeheerprogramma (WBP). In het Waterbeheerprogramma worden de doelen en maatregelen voor het waterbeheer voor de komende programmaperiode van 6 jaar vastgelegd. In 2026 starten we met de voorbereidingen om te komen tot een nieuw Waterbeheerprogramma.

Doorlopende maatregelen Functionele overheid

1. Uitvoeren van het beleidskader Internationale samenwerking (doorlopend), bijvoorbeeld de uitvoering van de Blue Deal Awash partnership (Ethiopië).
2. Onderhouden en verbeteren onze calamiteitenorganisatie (doorlopend), bijvoorbeeld door het uitvoeren van crisisoefeningen.

Tijdgebonden maatregelen Functionele overheid

3. In 2026 bepaalt het AB de ambitie en middelen voor de implementatie van de Dutch Water Authorities (DWA) visie 2030.
4. Implementeren van nieuwe communicatiestrategie (2026).
5. De visie op dienstverlening is eind 2026 geïmplementeerd.
6. Nieuw: Het Algemeen Bestuur ontvangt een evaluatie van het kwijtscheldingsbeleid en neemt een besluit over eventuele aanpassingen (2026).
7. Nieuw: Het waterschap werkt aan het verminderen van kwetsbaarheden in primaire processen. In 2026 ontvangt het Algemeen Bestuur een voorstel voor maatregelen voor de beschikbaarheid van de gemalen en communicatiemiddelen.
8. Nieuw: Het Algemeen Bestuur ontvangt een voorstel met herziening van het crisisplan (2026).
9. Nieuw: Het beleid in het beleidshuis conform de eisen van de Omgevingswet publiceren (2030) en daarna compleet en actueel maken en houden (doorlopend).

Vroegtijdig samenwerken

De participatieverordening verrijken met het uitdaagrecht

De participatieverordening wordt onder de loep genomen en aangevuld met het uitdaagrecht. De wet versterking participatie op decentraal niveau vraagt van ons om opnieuw te kijken naar onze participatieverordening en het daaruit voortvloeiende participatiebeleid. Dit toetsen we aan de wet en geven we op een eensluidende manier vorm. De inzet is om met elkaar betekenis te geven aan participatie voor burgers en andere stakeholders. In 2026 ontvangt het Algemeen Bestuur een voorstel.

Het verhaal van 'water en bodem sturend' verder uitwerken

We werken samen met de overheden, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven aan de toekomst van ons beheergebied. Het is nodig dat het belang van het goed functioneren van het watersysteem en een gezonde bodem wordt meegenomen. Waar het gaat om ruimtelijke beslissingen voorkomen we dat nadelige consequenties worden afgewenteld naar de toekomst. We doen al veel vanuit ons dagelijks operationeel werk in het waterbeheer, onze samenwerking, ons beleid en onze verordeningen om gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste ontwikkelingen bij te sturen.

In 2026 gaan we aanvullend het volgende doen:

- introductie van de webapplicatie die informatie aan ruimtelijk ontwikkelaars biedt die relevant is bij de voorbereidingen van ruimtelijke beslissingen;
- samen met onze partners in de regio een inspirerend en gedragen toekomstverhaal maken voor ons werkgebied dat de basis vormt voor de verdere uitwerking in beleid en van water en bodem sturend;
- agenda opstellen om hiaten in ons beleid en onze verordeningen aan te vullen.

Omgevingsgericht werken: we doen het samen

Een belangrijk deel van onze doelen wordt gerealiseerd in samenwerking met onze partners en de burgers en bedrijven in ons gebied. Na vaststelling van de visie op Omgevingsgericht werken door het Algemeen bestuur wordt dit leidraad voor onze externe relaties en samenwerkingen.

'Water en bodem sturend' in de geactualiseerde uitvoeringsagenda van Samen maken we Flevoland

Eind 2025 wordt de uitvoeringsagenda van Samen maken we Flevoland voor 2026-2027 geactualiseerd. 2026 staat in het teken van verdere verankering van water en bodem sturend onder andere door implementatie van het afwegingsmechanisme water, bodem en biodiversiteit. In de uitvoeringsagenda is 'water en bodem sturend' gekoppeld aan nieuwe afspraken zoals de inpassing van defensie of nieuwe recreatiegebieden. Het fungeert hiermee als kern van de pijler 'Robuust natuurlijk Fundament' en als een satéprikker door de andere twee pijlers die de agenda kent.

Diverse afspraken versterken het waterschapswerk zoals het hierboven genoemde digitale afwegingsmechanisme water, bodem en biodiversiteit, maar ook het ondertekenen van het convenant Toekomstbestendige woningbouw, het oprichten van een revolverend fonds voor toekomstbestendig bouwen en het versterken (zicht op) de (drink)waterschaarste.

Parallel aan de Rijk-Regio samenwerking in de uitvoeringsagenda hebben Rijk en provincie in juni 2025 – als uitvloeisel van de nota Ruimte en programma NOVEX – de eerste set bestuurlijke afspraken gemaakt over de uitvoering, randvoorwaarden en keuzes. Dit is een jaarlijks cyclisch proces wat de betrokkenheid van de partners en het stroomlijnen met de Strategische agenda moet bevorderen. Ditzelfde geldt voor het opstellen van de Regionale Investeringsagenda welke in 2026 onder regie van de provincie gereed moet komen.

Verder werken aan het landelijk gebied

De provincie Flevoland stelde het ambitiedocument landelijk gebied vast. De volgende stap van de provincie is het opstellen van een uitvoeringsprogramma landelijk gebied. Dat doet de provincie in overleg met de partners en ook Zuiderzeeland is nauw betrokken bij deze programmering waarvoor wij onze projecten en maatregelen inbrengen.

Vroegtijdig kennis delen met ontwerpers en ruimtelijk ordenaars

Waterschap Zuiderzeeland is actief betrokken bij grootschalige gebiedsontwikkelingen van partners, zoals Almere Pampus, Almere Duin, Oosterwold, Waterfront Lelystad, Oostvaardersoever en defensieterreinen. We zitten vroeg aan tafel met stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten en ruimtelijke ordenaars. We leveren kennis over het watersysteem, de bodem, de waterkeringen en de waterketen. Samen gaan we aan de slag om te komen tot een robuuste en toekomstbestendige locatiekeuze en inrichting, met wederzijds begrip en met het doel om gezamenlijk maatschappelijke opgaven te realiseren.

Figuur 3 Inrichting Almere Duin Zuid: duinlandschap over de dijk

Aangescherpte kwaliteitseisen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving

Voor het vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) domein levert de invoering van de Omgevingswet een set aan kwaliteitscriteria op met betrekking tot het personeel, ook wel de kritieke massa genoemd. Deze landelijke regels schrijven voor dat er voldoende én goed opgeleid personeel aanwezig moet zijn voor VTH. Dat betekent dat organisaties moeten investeren in opleidingen, deskundigheid en capaciteit, zodat besluiten zorgvuldig en professioneel genomen kunnen worden.

In 2026 zetten we verder in op het doorontwikkelen van de kwaliteit van vergunningverlening. Dit doen we door het blijvend actualiseren van werkprocessen, het versterken en verbreden van de deskundigheid van medewerkers en het verbeteren van de afstemming met onze toezichthouders. De huidige werkwijze vraagt om een betere gebiedsbrede monitoring, dit betekent dat we de samenwerking tussen vergunningverlening, toezicht en waterbeheer doorontwikkelen. Een effectief VTH-domein vereist samenwerking met de rest van de organisatie. Het beleid hoort hierbij vooraf zodanig ingericht te zijn dat dit in de uitvoering goed uitvoerbaar is.

Innovatief omgaan met de uitdagingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving

De uitvoering van toezicht en handhaving blijft onder druk staan door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. Het blijft lastig om vacatures te vervullen met geschikte kandidaten. Om hierop te anticiperen investeren we in het aantrekkelijker maken van functies, het opleiden van nieuwe medewerkers. Zoals in de digitale strategie aangekondigd onderzoeken en implementeren we nieuwe technologie voor zowel vergunningverlening als toezicht en handhaving, zoals verdergaande inzet van AI (kunstmatige intelligentie), drones, sensortechnologie en satellietbeeldvergelijking zijn hierin van belang.

We zijn gestart met een sterkere inzet op thematisch Toezicht en zetten deze lijn door. Dat doen we op drie thema's: binnen de agrarische sector, recreatiebedrijven in het buitengebied en lozingen (direct- en indirect). Deze thema's zijn geselecteerd vanwege hun aantoonbare impact op waterkwaliteit en het verhoogde risico op ongecontroleerde of illegale lozingen. Ze vragen om gerichte inzet van toezicht en samenwerking, omdat ze vaak gepaard gaan met complexe regelgeving, tijdelijke situaties of diffuse bronnen die niet altijd direct handhaafbaar zijn. Door optimalisatie van afvalwateronderzoek voor zowel directe als indirecte lozingen, alsmede herijking van risicoanalyses ontstaat een versterkte werking van het systeem, waardoor sneller en gericht kan worden gehandeld. Dit maakt het mogelijk om de handhaving capaciteit projectmatig te richten op situaties die op korte termijn meetbaar bijdragen aan verbetering van waterkwaliteit. Daarnaast breiden we in 2026 en 2027 de capaciteit voor heffingstechnologie uit, mede vanwege de tijdelijke toename van werkzaamheden als gevolg van wijzigingen in belastingwetgeving.

Doorontwikkeling van Waterschapsverordening en Legger gaat verder

In 2025 hebben we zowel onze Waterschapsverordening als onze Legger Watersysteem geactualiseerd. In de komende jaren gaan we steeds delen van de Waterschapsverordening en Legger actualiseren. In 2026 gaan we van start met de actualisatie van de Legger Keringen van de primaire keringen. Met invoering van de Omgevingswet komen de beschermingszones als onderdeel van de legger te vervallen. Onder de systematiek van de Omgevingswet en Waterschapsverordening zijn deze zones beperkingengebieden gaan heten en in de Waterschapsverordening opgenomen. Voor alle dijktrajecten gaan we veranderingen voortkomend uit inwerkingtreding van de Omgevingswet en van de risicobenaderingen doorvoeren. In 2026 besluiten we over het verder invullen van de zorgplicht bij de aansluiting van een openbaar riool op ons zuiveringstechnisch werk. Daarnaast komen er aanpassingen in de verordening vanuit geactualiseerde beleidsregels (o.a. over compensatie verharding). We zijn aan de slag om klimaatbestendige bepalingen en aanvullende emissiebeperkende regels mee te nemen in de verordening.

Doorlopende maatregelen Vroegtijdig samenwerken

1. Verder ontwikkelen van strategisch omgevingsmanagement en omgevingsgericht werken met onze gebiedspartners (doorlopend).
2. Adviseren bij plan- en beleidsvorming van omgevingspartners (gebiedsprocessen) (doorlopend), zoals:
 - Almere Oosterwold, Duin en Pampus
 - Oostvaardersoevers
 - Lelystad Waterfront
 - Deltaprogramma's.
3. Continueren van inzet op vergunningverlening, toezicht en handhaving (doorlopend).
4. De legger, Waterschapsverordening en onderhoudsverordening, als omgevingsdocumenten, actueel en compleet houden (doorlopend)
5. Samenwerken via het samenwerkingsverband Samen maken we Flevoland om de Strategische Agenda Flevoland uit te werken, met specifieke aandacht voor de integratie van de pijler Robuust natuurlijk fundament (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Vroegtijdig samenwerken

6. Ontwikkelen van het gezamenlijke verhaal over water en bodem in ons beheergebied (2026).
7. Het opstellen een beleidsagenda op voor het actualiseren en het maken van aanvullend beleid voor "water en bodem sturend" (2026) en vertalen naar regelgeving, verordeningen, toetsingskaders en informatiebronnen (doorlopend).
8. Het uitdaagrecht een plaats geven in het participatiebeleid (2026).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Oosterwold	Bestuur en omgeving
Wat is het doel van dit project? Waterschap Zuiderzeeland participeert in de gebiedsontwikkeling Oosterwold vanuit onze rol en verantwoordelijkheid. Samen met gemeente Almere en de provincie Flevoland geven we vanuit ieders verantwoordelijkheden invulling aan deze ontwikkeling. Voor het waterschap is een goede waterkwaliteit belangrijk en is van belang dat er binnen Oosterwold voldoende compensatie van de verharding plaatsvindt, zodat er geen wateroverlast ontstaat. Oosterwold is een organische gebiedsontwikkeling. Bij de start is onder andere de verantwoordelijkheid van de zuivering van het afvalwater en de inrichting van het watersysteem bij de bewoners neergelegd. Inmiddels heeft de gemeente het beheer en onderhoud van de individuele afvalwatersystemen overgenomen en wordt er riolering aangelegd. Over een aantal jaar zal al het afvalwater via de riolering naar de afvalwaterzuivering worden getransporteerd. Met een tijdelijke decentrale zuivering in Oosterwold ontwikkelen we kennis over nieuwe zuiveringstechnologieën. Deze kennis gebruiken we voor onze afvalwaterzuiveringen.	

Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?

Oosterwold is een speciaal project omdat de gemeenten Almere en Zeewolde kozen voor een organische ontwikkeling. Doordat veel verantwoordelijkheden bij de bewoners zijn neergelegd zijn er risico's voor de waterkwaliteit en op het gebied van wateroverlast en watertekort.

Wat gaan we doen in 2026 met doorkijk naar 2030?

Tijdelijke decentrale zuivering

In 2026 wordt de zuiveringspilot geëvalueerd. Op basis van de evaluatie en de capaciteit in het rioolstelsel besluiten de gemeente Almere en het waterschap of de zuivering nog maximaal 4 jaar in bedrijf blijft voor het vergaren van kennis of dat deze wordt ontmanteld.

(Interbestuurlijk) Toezicht

Waterschap Zuiderzeeland heeft in Oosterwold de taak om toezicht te houden op de bestaande lozingen van IBA's/CBA's en zorg te dragen dat de bestaande oppervlaktewaterkwaliteit niet verslechtert. Hierover zijn, in het kader van IBT, afspraken gemaakt met de gemeente Almere. Deze zijn vastgelegd in het plan van aanpak invulling zorgplicht afvalwater. Het waterschap meet de kwaliteit van de grote collectieve zuiveringen. De komende jaren blijft het waterschap de oppervlaktewaterkwaliteit in Oosterwold monitoren en waar nodig actie ondernemen in afstemming met de gemeente Almere.

Invulling zorgplicht inzameling afvalwater door de gemeente

In Q3 2025 start de gemeente Almere in afstemming met het waterschap met de realisatie van de riolering, worden de eerste woningen aangesloten op het riool en worden lozingen naar oppervlaktewater gesaneerd. De bewoners worden geattendeerd op het lozingsverbod en hierop wordt toezicht gehouden. Regelmatig vindt afstemmingsoverleg met de gebiedsorganisatie Oosterwold plaats over de voortgang van de aansluiting van huishoudens, klachten en meldingen en het verplichte beheer en onderhoud van de IBA's/CBA's door de gemeente Almere.

Watersysteem

Gemeente Almere wil een robuust en toekomstbestendig watersysteem ontwikkelen voor deelgebied 1 (tussen de A27, Kievitsweg en N305). Voor deelgebied 2 (ten noordoosten van de A27) wordt naar verwachting een waterplan opgesteld. Vertrekpunt is een grotere regierol voor water en bodem door de overheid. Waterschap Zuiderzeeland adviseert de gemeente hierover.

Wat gaat het kosten in 2026, met doorkijk naar 2030?

In 2026 en daar opvolgende jaren worden waarschijnlijk geen extra kosten gemaakt, naast de interne uren voor projectmanagement, inhoudelijke expertise, juridisch en financieel advies, communicatie, vergunningverlening en toezicht. Eventuele monitoring en onderzoeken die worden uitgevoerd door het waterschap worden gefinancierd door de gemeente Almere.

In de meerjarenraming is €175.000 geraamd voor het beheer en onderhoud van de decentrale zuivering in 2024, 2025 en 2026 (AB-voorstel Deelname decentrale zuiveringspilot Oosterwold, 5 juli 2022). Dit betreft de bijdrage van het waterschap in de beheer- en onderhoudskosten van de decentrale zuiveringsinstallatie in de eerste 3 jaar na inbedrijfstelling eind 2023 (d.w.z. €175.000 gefinancierd vanuit de subsidie, eenzelfde bedrag door de gemeente Almere en een gelijk bedrag door Zuiderzeeland). In 2026 vindt een evaluatie plaats (ook van de kosten van beheer en onderhoud) en op basis daarvan vindt besluitvorming plaats over het al dan niet voortzetten van de tijdelijke decentrale zuiveringspilot tot een maximale periode van 7 jaar (met als doel om kennis te verzamelen over de toepassing van nieuwe zuiveringstechnieken). In het AB-voorstel van 5 juli 2022 is opgenomen dat het college de voorkeur heeft om bij een eventuele verlenging de zorgplicht op zich te nemen. In dat geval zijn ook de volledige beheer- en onderhoudskosten voor het waterschap.

De gebiedsontwikkeling Oosterwold legt vanwege het karakter van organische ontwikkeling en de benodigde afstemming met partners en bewoners een aanzienlijk beslag op de organisatie. Naast vergunningverlening, toezicht en handhaving, gaat het om capaciteit voor het ambtelijk en bestuurlijk proces en van adviseurs vanuit verschillende vakgebieden.

Toekomstig handelen

Klimaatverandering stelt het waterschap voor fundamentele keuzes

Het waterschap stelt in het Bestuursprogramma 2022 – 2027 dat we voor enkele grote opgaven staan, waaronder het aanpassen aan klimaatverandering. Klimaatverandering werkt op meerdere manieren op het watersysteem en het handelen van het waterschap.

Zo wordt onder andere in de watersysteemtoets, die in 2025 wordt uitgevoerd, onderzocht in welke mate het watersysteem voldoet aan de normen voor wateroverlast. Dit wordt mede beïnvloed door verandering in het Nederlandse klimaat. Uit de watersysteemtoets komen waarschijnlijk enkele wateropgaven naar voren; gebieden die niet (meer) voldoen aan de provinciale wateroverlastnormen. Het waterschap gaat in 2026 aan de slag om in kaart te brengen hoe deze wateropgaven opgelost kunnen worden. Daarbij vindt een belangrijke afweging plaats van wat nog als maatschappelijk verantwoord kan worden betiteld en waar dat niet meer het geval is. Dit vraagt om bestuurlijke afwegingen en vraagt ook om afstemming met andere overheidsinstanties.

Het waterschap geeft in samenwerking met de provincie uitvoering aan de bovenregionale stresstest waaruit voor verschillende scenario's waterbeelden voortkomen. Deze waterbeelden leveren ook input voor de lokale stresstesten die door de gemeenten worden uitgevoerd (in het kader van het DPRA). De stresstesten geven inzicht in de mogelijke gevolgen van droogte en extreme neerslag en geven daarmee goede input voor brede maatschappelijke discussies over de huidige en toekomstige inrichting van ons beheergebied.

Klimaatmitigatie: doelgericht naar 2030

In 2026 werken we aan de optimalisatie van de aansturing van de gemalen. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan het doel uit de energiestrategie om in 2030 in zowel Noordoostpolder als in Zuidelijk- en Oostelijk Flevoland dit geïmplementeerd te hebben. Door de aansturing flexibel te maken kunnen we inspringen op ontwikkelingen op de energiemarkt en externe ontwikkeling zoals netcongestie. Ook starten we met de verkenning naar sturing van de processen in de waterketen en het gebruik van energieopslag om dit zo optimaal mogelijk te kunnen doen.

Om de klimaatdoelen voor 2030 te halen werken we de aanbevelingen van de evaluatie klimaataanpak verder uit. Op het gebied van duurzaam opdrachtgeverschap zien we veel op ons afkomen. Zo wordt het meenemen van MKI-eisen (milieukostenindicator) voor GWW-projecten verplicht en de eisen vanuit het SEB-convenant (schoon en emissieloos bouwen) worden in 2028 strenger. De impact van deze ontwikkelingen is lastig in te schatten aan de voorkant, ook omdat het per project zeer verschillend zal zijn. Wel is de verwachting dat de uitvoering van GWW-projecten hierdoor duurder, maar ook duurzamer worden.

Onderzoek naar beperken / voorkomen van netcongestieproblemen.

In de vergadering van 28 oktober heeft het AB via een amendement besloten om onderzoek te doen naar het voorkomen danwel beperken van netcongestieproblemen voor waterschap Zuiderzeeland. Hiervoor is een bedrag van € 50.000 vrijgegeven uit de bestemmingsreserve Windpark Hanze. De focus ligt hierbij op de waterketen, omdat voor het watersysteem al maatregelen worden meegenomen in het project flexibel en datagedreven malen.

In het kader van netcongestie werken we ook samen met de omgeving om de gevolgen van de problematiek tot 2035 voor ons beter in kaart te brengen. Via verschillende samenwerkingen, zoals energiehub's, proberen we deze gevolgen voor onszelf en onze omgeving te beperken.

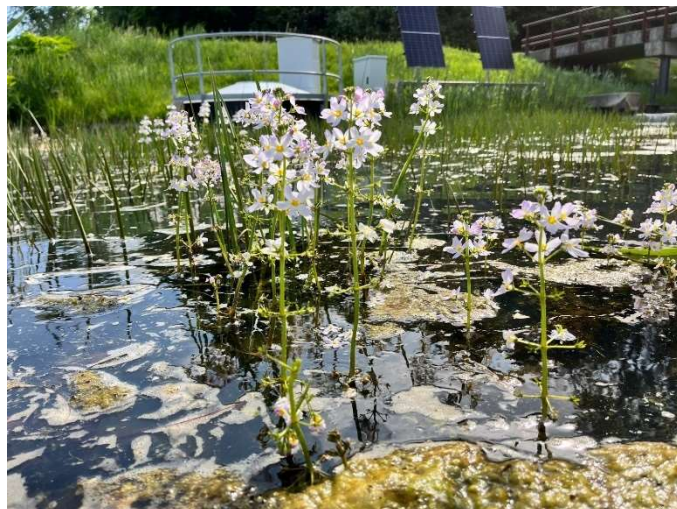
Richting geven aan circulariteit

Circulariteit is complex en allesomvattend. Er zijn veel raakvlakken met duurzaam opdrachtgeverschap en andere opgaven. Binnen de organisatie gebeurt er al veel op dit vlak. Toch is onduidelijk hoe de voortgang richting de doelen voor 2030 is.

In 2026 leggen we de visie op circulariteit aan het AB voor ter besluitvorming. Hierin geven we richting aan hoe we de doelen voor 2030 en 2050 willen realiseren. Landelijk worden de circulariteitsdoelen op dit moment herijkt. Deze nieuwe en praktisch geformuleerde doelen worden ook onderdeel van de visie. Om richting te geven aan deze visie organiseren we eind 2025 een eerste beeldvormende sessie met het Algemeen Bestuur. Daarin wordt de stand van zaken gedeeld en kunnen bestuurders hun eerste denkrichtingen meegeven.

Biodiversiteit: versterken en verbinden

De komende jaren zet het waterschap zich verder in om biodiversiteit te versterken binnen het beheergebied. Borging van wateraan- en afvoer is hierbij randvoorwaarde. Na evaluatie en een nieuw bestuursbesluit in 2025 wordt het maaibeheer steeds biodiverser gemaakt om te kunnen voldoen aan de doelstelling van 60% biodivers beheer langs watergangen. Ook wordt het ecologisch dijkbeheer met behulp van een FPLG-subsidie verder ontwikkeld. In samenwerking met lokale partners wordt gekeken waar projecten elkaar kunnen versterken en waar aanvullende maatregelen nodig zijn. Daarnaast wordt de monitoring geïntensiveerd en de kennisdeling rondom agro-ecologie vergroot, zodat er beter ingespeeld kan worden op veranderingen in de lokale flora en fauna in relatie tot het beheer en de geldende wet- en regelgeving. Door te investeren in biodiversiteit wordt het watersysteem veerkrachtiger en draagt het bij aan een gezondere leefomgeving voor mens en natuur.

Figuur 4 Bremerbergtocht, ter hoogte van de stuw en vispassage

Verkenning grenzen van het water- en bodemsysteem afronden in 2026

In 2024 is, in samenwerking met Deltares, gestart met een verkenning om de grenzen van het water- en bodemsysteem beter te kunnen duiden en kwantitatief te onderbouwen. Dit met als doel om een strategisch gesprek over aanpak voor een toekomstvisie of langjarige planning van het waterschap te voeren. Dit traject loopt door in 2025 en 2026. De beoogde afronding is in de eerste helft van 2026. Het Algemeen Bestuur wordt in verschillende stappen geïnformeerd en betrokken bij de totstandkoming.

Brede welvaart: integraal afwegen voor de toekomst

De komende jaren gaat het waterschap onderzoeken hoe we de brede welvaart analyse integraal kunnen meenemen in beleidsvorming en besluitvorming. Dat betekent dat bij elke keuze niet alleen gekeken wordt naar economische effecten, maar ook naar maatschappelijke, ecologische én generatiedoorwerking. De brede welvaart analyse helpt daarbij: deze maakt inzichtelijk wat de impact van onze besluiten is op het welzijn van inwoners, de natuur, en toekomstige generaties. We gaan de te ontwikkelen brede welvaart analyse als pilot inzetten in het project Water Slimmer Verdelen.

Doorlopende maatregelen Toekomstig handelen

1. Verder uitvoeren van onze Klimaataanpak en Energiestrategie inclusief de maatregelen uit de evaluatie klimaataanpak (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Toekomstig handelen

2. Implementeren van onze Agenda Biodiversiteit (2035); bijvoorbeeld verkennen of ons instrumentarium (schouw, watertoets) aanpassing vraagt, biodivers maaibeheer en biodivers inrichten van waterschapsterreinen en -gebouwen.
3. Uitvoeren van een verkenning om de grenzen van het water- en bodemsysteem beter te kunnen duiden en kwantitatief te onderbouwen (2026).
4. In samenwerking met de provincie delen uitkomsten bovenregionale stresstest Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie met gemeenten vanuit het samenwerkingsverband Klimaatadaptief Flevoland (KAF) (2027).
5. Nieuw: Ontwikkelen en uitvoeren van een brede welvaart analyse die de impact van besluiten op economie, maatschappij, natuur en verschillende generaties inzichtelijk maakt en meeweegt (2026).
6. Nieuw: In 2026 leggen we een visie circulariteit voor aan het Algemeen Bestuur.
7. Nieuw: In 2026 rondt het onderzoek af naar het voorkomen danwel beperken van netcongestieproblemen voor het waterschap.

1.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Bestuur en omgeving verbonden zijn.

Tabel 1.1 Lasten programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2024	15,2	- 1,7	13,5
Begroting 2025	17,5	- 1,3	16,2
Begroting 2026	19,0	- 1,3	17,7
Raming 2027	19,8	- 1,3	18,5
Raming 2028	20,3	- 1,4	18,9
Raming 2029	20,8	- 1,4	19,4
Raming 2030	21,5	- 1,4	20,1

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2026-2030 ten opzichte van het basisjaar 2025 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen, voor zover zij niet direct aan één taak zijn toe te rekenen, voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 1.2 Mutaties netto lasten programma Bestuur en omgeving jaren 2026-2030 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto lasten basisjaar 2025	16,2	16,2	16,2	16,2	16,2
Beleidshuis	0,3	0,3	0,3	-	-
GBLT	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Verhoging WOZ bijdrage	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Herbeoordeling tabelbedrijven	0,1	0,1	-	-	-
Waterschapsverkiezingen	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
MJBOP	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Weerbaar ZZL	0,1	-	-	-	-
Zon op A6 (vervallen opbrengst)	-	-	-	0,9	0,9
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,0	0,0	- 0,9	- 0,9
Inflatie- en loonontwikkeling	0,5	1,3	1,9	2,7	3,4
Onvoorzien ¹	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Diversen	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Netto programmalasten	17,7	18,5	18,9	19,4	20,1

¹ Vanaf het begrotingsjaar 2026 maakt onvoorzien onderdeel uit van de post Onvoorzien.

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2026-2030, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 1.4 bevat de investeringen die in 2026 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2026) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.

Tabel 1.3 Investeringsuitgaven van het programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Raming investeringsuitgaven	0,2	0,2	-	-	-

Tabel 1.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2026 kredietverlening plaatsvindt

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Realisatie laadpalen op zuiveringen en gemalen ¹	Regulier

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd.

¹ Om redenen van geheimhouding (om bedrijfseconomische redenen) is geen totaalbedrag weergegeven voor dit programma.

2. Programma Waterveiligheid

2.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.

Tactische doelen van Waterveiligheid

1. Beheren en onderhouden: De keringen verkeren in goede staat, als onderdeel van onze zorgplicht.
2. Voldoen aan de veiligheidsnormen: De keringen voldoen conform geldende kaders aan de veiligheidsnormen.
3. Maatschappelijke opgaven ondersteunen: De keringen zijn waar mogelijk meervoudig ingericht.

2.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Figuur 5 Steenzetwerkzaamheden vallen onder het reguliere onderhoud van waterkeringen

Beheer en onderhoud volgens meerjarenonderhoudsprogramma

Het dagelijkse beheer en onderhoud is vastgelegd in het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP). De veiligheid van de keringen borgen we in onze dagelijkse werkprocessen. Naast het jaarlijkse onderhoud valt hier ook het inspectiegerichte onderhoud onder. In 2026 gaan wij de dijkdrainage vernieuwen op het deel Zuidermeerdijk vanaf de Ketelbrug richting Urk.

Investeringsuitgaven damwanden NOP

In de Noordoostpolder zijn meer dan 80 jaar geleden de eerste waterstaatswerken aangelegd. Met name de damwanden in de polder lopen tegen het einde van hun levensduur. Met inspecties prioriteren we de onderhoudsopgave van de kunstwerken. In het

komende jaar worden de onderhoudsopgaven verder aangescherpt voor de Loswal Ramspol en de damwand bij NOP riet (een locatie bij Ramspol). Vervanging staat nu geprogrammeerd voor 2027 en 2028.

Renovatie Hoge en Lage Knarsluis

De sluisen Hoge en Lage Knarsluis zijn toe aan bouwkundige en elektromechanische renovatie. De definitieve aanpak van de renovatie wordt bepaald (inclusief detaillering van de raming op basis van nader onderzoek). De renovatie van de sluisen wordt uitgevoerd binnen de (milieu)technische vereisten. Zo borgen we de toekomstbestendigheid van de sluisen, passend bij de Knardijk als overige kering. Daarnaast wordt er een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd in verband met de aanwezigheid en huisvesting van diverse vogel- en reptielensoorten.

Figuur 6 De Lage Knarsluis tijdens een proefsluiting

Data op orde Waterveiligheid

In 2025 leverden we het ambtelijke plan van aanpak Data op orde waterveiligheid op. Daarin staan maatregelen benoemd die uitgevoerd worden. Gezien de hoeveelheid maatregelen en de tijd die het kost om het uit te voeren, pakken we de maatregelen stapsgewijs op. Met enkele maatregelen is in 2025 een start gemaakt en in 2026 voeren we nieuwe maatregelen uit. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan een beter overzicht en beschikbaarheid van de belangrijkste data voor Waterveiligheid. Voor sommige maatregelen verwachten we resultaten te bereiken vanaf 2027.

Zorgplicht

De zorgplicht omvat het geheel aan activiteiten om de keringen te laten voldoen aan de norm. Daarin doen we al veel goed, maar er is altijd ruimte voor verbetering. Dit stellen wij ook vast in onze jaarlijkse waterveiligheidsrapportages. Vanaf 2026 evalueren wij jaarlijks de zorgplicht vanuit de bevindingen uit de waterveiligheidsrapportage.

Doorlopende maatregelen Beheren en onderhouden

1. Beheren, onderhouden, monitoren en inspecteren van de keringen (doorlopend).
2. Opstellen waterveiligheidsrapportage t.b.v. Inspectie Leefomgeving en Transport (toezicht-houder) (jaarlijks).
3. Uitwisselen van kennis en data tussen de processen 'beheren en onderhouden', 'beoordelen' en 'versterken', zodat de levensloop van de kering centraal staat (doorlopend).

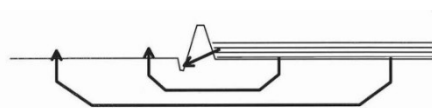
Tijdgebonden maatregelen Beheren en onderhouden

4. Actualiseren van het waterveiligheidsbeleid en dit een plek geven in de geactualiseerde Waterschapsverordening en de legger. De afronding van deze actualisatieslag in de Legger Keringen is voorzien in 2027.

Voldoen aan de veiligheidsnormen

Beoordelen van de primaire keringen (2023-2035)

In 2023 is de tweede ronde ingegaan voor de Landelijke Beoordeling primaire waterkeringen op basis van de overstromingskansen (LBO2). Voor 2029 moeten de waterbeheerders hun voorlopige oordelen uit LBO1 van de primaire waterkeringen omgezet hebben naar definitieve oordelen. Voor ons zijn dat 5 dijktrajecten. Het beoordelingsteam is conform de beoordelingsplanning tot en met 2027 bezig met de beoordeling van kering 7-2 (de Noordoostpolder). Dit traject is ruim 44 km lang. De komende jaren wordt daarnaast ook gestart met voorbereidingen van de beoordeling van de volgende trajecten, de keringen aan de randmeren, trajecten 8-5, 8-6 en 8-7. De beoordeling daarvan staat gepland in 2027-2028. Zo worden onze voorlopige oordelen omgezet naar definitieve oordelen.

Figuur 7 Kwelstromen, één van de vele aspecten waarop wordt beoordeeld.

Figuur 8 Kleidiktemetingen op de Zuidermeerdijk als onderdeel van onze beoordelingen

Nadere veiligheidsanalyse naar dijkversterkingsmaatregel

Bij de eerste beoordeling volgens LBO2 methodiek bleek dat dijktraject 8-1 niet voldoet aan de norm (oordeel C). Dit traject moet voor 2050 voldoen aan de norm conform de Omgevingswet. De uitkomst van de beoordeling van dijktraject 8-1 vormt de basis voor een nog uit te voeren nadere veiligheidsanalyse. Deze nadere analyse is nodig voor de bepaling van de dijkversterkingsmaatregelen voor dit traject.

Hydraulische randvoorwaarden

De Hydraulische randvoorwaarden (HR's), die voor de beoordeling van de primaire keringen ontwikkeld worden door het Rijk, zijn nog niet opgeleverd. De

huidige planning is dat deze in het voorjaar 2026 geleverd worden. Via het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) vroegen we de meest recente randvoorwaarden op. Met deze kennis voeren we de beoordeling van dijktraject 7-2 nu uit. Komen er in de tussentijd nieuwe HR's beschikbaar, dan kijken we naar impact hiervan op de huidige beoordelingen.

Innovatieproject 'Natuurwaarderingsmethodiek' – groen en veilig hand in hand

Het innovatieproject 'Natuurwaarderingsmethodiek' heeft als doel een eenduidige en praktisch toepasbare methode te ontwikkelen om natuurwaarden structureel mee te nemen in dijkversterkingsprojecten. Dit zorgt voor een integrale afweging van natuurbelangen en waterveiligheid, wat leidt tot duurzame en breed gedragen oplossingen. Onder voorwaarde dat de subsidie door het HWBP wordt toegekend start dit project in 2025. Het uitvoeringsjaar 2026 staat in het teken van methodiekontwikkeling en praktijktoetsing. Vanaf 2027 komt de methode landelijk beschikbaar.

Figuur 9 Links: Mannen in Urker klederdracht werken mee aan de aanleg van de dijk, foto: Stichting Canon Noordoostpolder. Rechts: dijktraject 7-2 (Noordermeerdijk, Westermeerdijk, Urk, Zuidermeerdijk, Ramsdijk).

Voldoen aan de veiligheidsnormen – ons eigen versterkingsprogramma

Waterschap Zuiderzeeland neemt haar zorgplicht serieus. Wij werken met een eigen versterkingsprogramma waarin we doelgericht investeren in de veiligheid van onze dijken en de bescherming van onze inwoners. Dit programma vormt de kern van ons werk aan waterveiligheid. Het programma bestaat uit vijf dijkversterkingen: IJsselmeerdijk, Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF), Kunstwerken Noordoostpolder en de Oostvaardersdijk en het innovatieproject Natuurwaarderingsmethodiek. Samen zorgen deze projecten voor een toekomstbestendig en betrouwbaar dijkenstelsel in ons beheergebied. Dit versterkingsprogramma is méér dan een opsomming van projecten: het is de manier waarop wij onze zorgplicht blijvend invullen. Daarom blijven we dit programma voeden en verder ontwikkelen, zodat we nu én in de toekomst kunnen voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen.

Landelijke ontwikkelingen HWBP

Naast ons eigen versterkingsprogramma zijn er landelijke afspraken binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) over regie, middelen en doelmatigheid. Deze kaders worden de komende jaren verder uitgewerkt en Zuiderzeeland vertaalt ze naar de eigen praktijk. De landelijke HWBP-kadernota bepaalt dat voorlopig alleen trajecten met oordeel D in aanmerking komen. Voor Zuiderzeeland betekent dit dat enkele trajecten met oordeel C pas later worden opgepakt. Om onze opgaven toch tijdiger te realiseren, werken we samen met regionale partners.

Nieuwe denkrichting – versterking via slim beheer en onderhoud

In 2025 is gestart met de verkenning om versterkingsopgaven (deels) via beheer- en onderhoudsoplossingen te realiseren. Deze benadering kan leiden tot slimmere, kostenefficiëntere en sneller uitvoerbare oplossingen. In 2026 voeren we pilots uit in samenwerking met regionale partners om versterkingsopgaven (deels) mee te nemen bij beheer en onderhoud.

Doorlopende maatregelen Voldoen aan de veiligheidsnormen

1. Toetsen, rapporteren en versterken van regionale en overige keringen (doorlopend).
2. Beoordelen van de primaire keringen (doorlopend; 2023-2035).

Tijdgebonden maatregelen Voldoen aan de veiligheidsnormen

3. Het versterken van de IJsselmeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen. De realisatie van deze maatregel is voorzien in 2030.
4. Het versterken van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zodat deze weer voldoet aan de gestelde normen. De realisatie van deze maatregel is voorzien in 2033.
5. Nieuw: Om natuurwaarden structureel mee te nemen in dijkversterkingsprojecten, starten we in 2026 met het project Natuurwaarderingsmethodiek.
6. Nieuw: In 2026 voeren we samen met regionale partners pilots uit om versterkingsopgaven (deels) te combineren met beheer en onderhoud.
7. Nieuw: Het versterken van de Oostvaardersdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen. De voorverkenning is gestart in Q2 2025, naar verwachting kan de verkenning in 2027 beginnen. De realisatie van deze maatregel is voorzien in 2034.

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
IJsselmeerdijk		Waterveiligheid	Op de financiële eigen bijdrage is door het college van DenH geheimhouding opgelegd.		Afronding planuitwerkingsfase: juli 2025 Totale afronding: 2030
Startfase verkenning	Verkenningfase	Planuitwerkingsfase	X	Realisatiefase	Afgerond
Kaders die van toepassing zijn - Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft IJsselmeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AB 30 juni 2020); - Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0); - Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie); - Vormgeven van het participatieproces participatie- en besluitvormingsproces conform de Omgevingswet.					
Toelichting B&MR 2026-2030 In de periode 2026-2030 wordt de IJsselmeerdijk versterkt. Ter versterking van de dijk wordt voor het grootste deel van de dijk een vooroever gerealiseerd met op een aantal maatwerklocaties een traditionele dijkversterking. In 2025 is het Projectbesluit vastgesteld en goedgekeurd, is besloten over de financiering van de realisatiefase en is na een succesvolle aanbesteding een aannemerscombinatie gecontracteerd voor de definitieve uitwerking van het aanbiedingsontwerp en realisatie van de dijkversterking. Twee partijen hebben beroep aangetekend tegen het Projectbesluit. De beroepsprocedure wordt komende periode doorlopen. Het jaar 2026 staat vooral in het teken van het nader uitwerken van het aanbestedingsontwerp in een definitief ontwerp en uitvoeringsontwerp, het uitvoeren van een aantal conditionerende werkzaamheden (w.o. verleggen kabels en leidingen, aanleggen laadinfra en aanvragen vergunningen) en het voorbereiden van de feitelijke realisatie buiten. In 2026 wordt buiten gestart met grootschalige werkzaamheden aan de vooroeverdam, het vooroeverlichaam en de traditionele dijkversterking.					

Figuur 10: visualisatie vooroeverlichaam en -dam

Belangrijke activiteiten voor de komende jaren zijn:

- Het beheerst en binnen gestelde kaders (conform Projectbesluit en eisen betrokkenen, binnen budget en planning) realiseren van de versterking;
- Het realiseren van de brede vooroever (120 in plaats van 60 meter) met financiering van de provincie Flevoland en Rijkswaterstaat;
- Het realiseren van de meekoppelkansen opwaarderen inspectiepad, fietsopgang Klokbekeweg, kleine recreatievoorzieningen, met bijdragen van Gemeente Lelystad en Dronten en het aanpakken van de landtong bij de Ketelbrug.
- Het project streeft er nog steeds naar om de EcoPlus-variant te realiseren. Daarmee wordt invulling gegeven aan de ambitie om natuur en waterveiligheid zo veel mogelijk te combineren. Met de EcoPlus-variant bedoelen we een ecologisch optimalere inrichting dan in het contract met de aannemer is uitgevraagd, mits hier budget voor gevonden wordt en de optimalisatie binnen de projectkaders past.

De afronding en oplevering van de traditionele dijkversterking is voorzien in 2028. De afronding en oplevering van vooroeverdam en de (ecologisch) ingerichte vooroever is voorzien in 2030.

Bij de IJsselmeerdijk liggen de belangrijkste risico's bij onverwachte gebeurtenissen tijdens de realisatie, contractuele discussies en aanvullende eisen vanuit de omgeving. Deze factoren kunnen leiden tot vertraging en meerkosten, wat direct doorwerkt in de projectbegroting en de continuïteit van de uitvoering. De risico's worden actief gemonitord en beheerst binnen de projectaanpak.

Speciale investering		Programma		Financieel		Planning	
Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk		Waterveiligheid		€ 736.131 (eigen aandeel Verkenningfase)		Afronding Verkenningfase: Q4 2025 Totale afronding: 2033	
Startfase	X	Verkenningfase		Planuitwerkingsfase		Realisatiefase	Afgerond
Kaders die van toepassing zijn • Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AB 30 juni 2020); • Subsidieregeling HWBP; • Hoogwaterbeschermingsprogramma 2026-2037; • Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0);							

- Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie);
- Vormgeven van het participatieproces conform de Omgevingswet.

En daarnaast specifiek financieel:

- Het investeringskrediet voor de Verkenningfase van €7.685.311 (AB 22-4-25).
- Het krediet en de subsidie voor de Planuitwerkings- en Realisatiefase wordt separaat aangevraagd en onderbouwd door een door het HWBP goed te keuren plan van aanpak.

Toelichting B&MR 2026-2030

In 2026 (voorjaar) wordt toegewerkt naar kansrijke alternatieven om te komen tot een voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het Algemeen Bestuur om te komen tot de voorkeursbeslissing (voorjaar 2027).

In 2027 wordt het plan van aanpak voor de planuitwerkingsfase afgerond en vastgesteld. Op basis van dit plan en bijbehorende raming wordt de subsidieaanvraag gedaan.

Er is nog onzekerheid over het moment van financiering van de planuitwerkingsfase en de realisatiefase door het HWBP*. In de verkenningfase hanteren we een adaptieve aanpak om flexibel te kunnen reageren op de financiële ontwikkelingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

** De planuitwerking en realisatie zijn inmiddels opgenomen in de ontwerpprogrammering 2027-2038 van het landelijk HWBP. Dat is positief nieuws. Uiteraard moet het nog formeel in een definitieve programmering worden omgezet.*

Figuur 11 Deel van het plangebied Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Oostvaardersdijk	Waterveiligheid	€ 1.200.000 (eigen aandeel voorverkenning en startfase)	Afronding voorverkenning Q1 2026 Afronding startfase: 2027
X Voorverkenning/Startfase	Verkenningfase	Planuitwerkings-fase	Realisatiefase
Kaders die van toepassing zijn • Het project maakt onderdeel uit van het landelijke Programma HWBP 2026-2027 en valt binnen de afspraken en werkwijze zoals vastgelegd in de kadernota HWBP 2025 • Het Algemeen Bestuur nam op 30 juni 2020 het besluit om dijktraject 8-3 op te splitsen in twee versterkingsprojecten: de IJsselmeerdijk en Oostvaardersdijk. • Op 8 juli 2025 besloot het Algemeen Bestuur om voor de Oostvaardersdijk te starten met een voorverkenning, waarin een nadere veiligheidsanalyse wordt uitgevoerd en de omvang van de versterkingsopgave wordt vastgesteld. Aansluitend wordt de startfase doorlopen, waarin het Plan van Aanpak voor de verkenningfase wordt opgesteld. Voor de uitvoering van deze fasen stelde het AB een krediet van 1.2 miljoen vast, waarvan 0.6 miljoen direct beschikbaar is voor de voorverkenning. De opening van het tweede deel (0.6 miljoen) voor de startfase is gedelegeerd aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.			

Toelichting B&MR 2026-2030

In het eerste kwartaal van 2026 wordt de rapportage van de veiligheidsanalyse opgeleverd als onderdeel van de voorverkenning. Op basis van deze rapportage neemt het Algemeen Bestuur een besluit over het wel of niet starten van de startfase.

De startfase richt zich op:

- het verder specificeren van de opgave en de projectscope,
- het vastleggen van het projectdoel en de randvoorwaarden,
- het opstellen van een plan van aanpak voor de verkenningsfase,
- het voorbereiden van de bestuurlijke besluitvorming over financiering en planning.

Doorkijk 2027-2030

In 2027 start de verkenningsfase. Deze fase omvat:

- het opstellen en vergelijken van alternatieven,
- participatie met omgeving en stakeholders,
- nadere technische en milieukundige onderzoeken,
- opstellen van projectovereenkomsten.

Afhankelijk van de uitkomsten kan vanaf 2029-2030 de planuitwerkingsfase volgen.

Maatschappelijke opgaven ondersteunen*Waterfront Lelystad*

Voor het project Waterfront Lelystad van de gemeente Lelystad betekent de invulling vanuit de Kamerbrief 'water en bodem sturend' dat we alert zijn op woningbouw op en nabij de kering waardoor toekomstige dijkversterkingen moeilijk en/of erg kostbaar worden. Eind 2025 wordt besloten of voor de woningen land wordt aangewonnen in het Markermeer, waarbij de primaire waterkering wordt verlegd om het nieuwe gebied heen, of dat de woningen binnen de huidige primaire waterkering worden gerealiseerd. In 2026 wordt de gekozen variant verder uitgewerkt binnen de kaders en beleidsregels van Waterschap Zuiderzeeland. Er vindt afstemming plaats met de versterkingsopgave voor de Oostvaardersdijk.

Oostvaardersoevers

In 2026 start de Planning- en de Studiefase van Oostvaardersoevers, een gemeenschappelijk project van RWS, provincie Flevoland, SBB, Stichting Flevo-landschap, gemeenten Almere en Lelystad en waterschap Zuiderzeeland. In deze fase worden de maatregelen uitgewerkt tot een definitief ontwerp en worden de vergunningen aangevraagd. Het waterschap is hierbij intensief betrokken. Mede om te borgen dat de ontwerpen voor de waterinlaten en een wateruitlaat over de primaire waterkering binnen de kaders van waterveiligheid en ons beheer en onderhoud worden gemaakt.

Almere Duin Noord

In Almere Duin is afgesproken dat gemeente Almere onder voorwaarden de primaire waterkering mag aanpassen ten behoeve van woningbouw. Om bebouwing nabij de waterkering mogelijk te maken versterkt de gemeente de kering met een levensduur van 100 jaar. In 2026 wordt het voorkeursalternatief uitgewerkt in een projectplan. Het waterschap neemt hiervoor een projectbesluit. Het waterschap werkt intensief samen met gemeente Almere om te borgen dat de ontwikkeling robuust en toekomstbestendig is voor het onderdeel waterveiligheid. De kosten van de dijkreconstructie worden gedragen door de gemeente Almere.

Zuidermeerdijk versterkt door slimme koppeling met havenontwikkeling

De planuitwerking van het project MSNF heeft geleid tot een ontwerp waarbij de nieuwe golfbreker onderdeel wordt van de primaire kering. Daarmee wordt de dijkopgave slim opgelost als meekoppelkans. De ondertekening van de benodigde samenwerking (contracten/overeenkomsten) gaat mogelijk nog plaatsvinden eind 2025. Daarna start de aanbestedingsprocedure, die naar verwachting negen maanden duurt. Bij een positieve gunning kan de bouw van de haven van start gaan, met de aanleg van de buitendijkste haven.

Figuur 12 Hier komt de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland

Doorlopende maatregelen Maatschappelijke opgaven ondersteunen

1. Verkennen – en indien mogelijk – realiseren van meekoppelkansen (gelijktijdig uitvoerbare initiatieven van burgers en bedrijven bij grootschalig onderhoud of versterking van een kering (doorlopend); bijvoorbeeld bij de versterking van de IJsselmeerdijk (vooroevers).
2. Openstaan voor maatschappelijke initiatieven van anderen die, waar mogelijk, uitvoering kunnen krijgen op keringen (doorlopend) bijvoorbeeld Almere Duin, Maritieme Servicehaven Flevoland.
3. Bevorderen van de biodiversiteit door onder andere aangepast onderhoud of het inzaaien van andere kruiden/grasmengsels (doorlopend).
4. Bijdragen aan een energieneutraal waterschap, bijvoorbeeld door de inzet van geëlektrificeerd materieel bij dijkversterkingen en beheer en onderhoud (doorlopend).

2.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 2.3 Lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2024	9,2	- 0,9	8,3
Begroting 2025	9,3	- 0,6	8,7
Begroting 2026	10,3	- 0,7	9,6
Raming 2027	10,4	- 0,7	9,7
Raming 2028	11,7	- 0,7	11,0
Raming 2029	12,6	- 0,7	11,9
Raming 2030	18,0	- 0,8	17,2

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2026-2030 ten opzichte van het basisjaar 2025 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Waterveiligheid komen ten laste van de watersysteeltaak.

Tabel 2.4 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2026-2030 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto lasten basisjaar 2025	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7
Bijdrage HWBP	0,3	- 0,1	0,8	1,2	4,9
MJBOP	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vitaal Zuiderzeeland	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,1	0,3	0,5	1,4
Inflatie- en loonontwikkeling	0,5	0,8	1,1	1,4	2,1
Diversen	- 0,1	0,0	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Netto programmalasten	9,6	9,7	11,0	11,9	17,2

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2026-2030, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 2.4 bevat de investeringen die in 2026 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2026) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.

Tabel 2.3 Investeringsuitgaven van het programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Raming investeringsuitgaven	5,3	12,4	10,1	4,0	3,6

Tabel 2.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2026 kredietverlening plaatsvindt

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Oostvaardersdijk voorverkenning en startfase ¹	Speciaal

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd.

¹ Om redenen van geheimhouding (om bedrijfseconomische redenen) is geen totaalbedrag weergegeven voor dit programma.

3. Programma Voldoende en gezond water

3.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zorgen voor een robuust watersysteem dat past bij de gebruiksfuncties. Met goede leefomstandigheden voor inheemse flora en fauna en dat bestand is tegen extreem weer. De fysische chemische toestand ondersteunt de ecologie en de gebruiksfuncties.

Tactische doelen Voldoende en gezond water

- Beheren en onderhouden: Het watersysteem verkeert in een goede staat en het beheer ervan is afgestemd op de functionele eisen, op de waterkwaliteitsdoelen en op onze ambities over biodiversiteit.
- Voorkomen van wateroverlast en watertekort: Bij de inrichting van het watersysteem is geanticipeerd op de gevolgen van bodemdaling en klimaatverandering.
- Waterkwaliteit verbeteren: Het watersysteem in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteits- en functionele doelstellingen.

3.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Het watersysteem op orde houden door uitvoering van beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens een vooraf vastgestelde planning. Groot en klein onderhoud plannen we in op basis van veldinspecties. Bij deze inspecties worden de 'Bestuurlijke uitgangspunten voor beheer en onderhoud' (Algemeen Bestuur 30 november 2023) gebruikt. Naast het groot en klein onderhoud worden jaarlijks maaiwerkzaamheden op taluds en in watergangen uitgevoerd. Door de uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden blijft het watersysteem op orde en kunnen we de waterstanden zo goed als mogelijk binnen de peilbesluiten sturen. Op dit moment is er nog een achterstand in het actualiseren van deze peilbesluiten. Daarom wordt gewerkt aan een plan van aanpak om de komende jaren de achterstand in te halen. In 2026 wordt de actualisatie van de peilbesluiten Riettocht en Noordermeertocht opgepakt. Om de waterpeilen binnen de peilbesluiten te kunnen sturen wordt gebruik gemaakt van een meetnet oppervlaktewaterstanden. In 2026 wordt de optimalisatie van dit meetnet verder uitgewerkt.

Figuur 13 beheren en onderhouden van het watersysteem

Wijzigingen in beleid en natuurwetgeving vragen om herziening beheer en onderhoud

De afgelopen jaren vonden veel veranderingen plaats die invloed hebben op de uitvoering van het beheer en onderhoud van watergangen. Met de vaststelling van de nieuwe gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud is de natuurwetgeving aangescherpt. Ook hebben we sinds de vaststelling van de Agenda Biodiversiteit in 2021 doelen op het gebied van biodiversiteit. Daarnaast zijn er veranderingen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) die kansen of beperkingen bieden rond onze watergangen. Vanaf 2026 onderzoeken we of de wijze waarop wij

onze watergangen beheren en onderhouden kan worden verbeterd, passend binnen al deze ontwikkelingen.

Uitvoering van werkzaamheden verduurzaamd

Beheer en onderhoudswerkzaamheden worden in het kader van de Klimaataanpak (Algemeen Bestuur, 15 februari 2022) op steeds duurzamere wijze uitgevoerd. Vanaf 2023 worden al diverse maatregelen doorgevoerd in de aanbestedingen. In 2026 zijn in alle langlopende bestekken die worden aanbesteed aanvullende duurzaamheidsmaatregelen opgenomen. Dit houdt in dat het gebruik van 100% HVO brandstof wordt voorgeschreven en dat de aannemer bij aanbesteding een voordeel krijgt bij een hoge score op de CO2 prestatieladder. Aannemers worden zo gestimuleerd om zelf duurzaamheidsmaatregelen te nemen.

Figuur 14 Beheer en onderhoud wordt steeds duurzamer uitgevoerd

Kritische blik op beleidsregel schouw: bestuurlijke keuze uitgesteld naar 2026

In 2024 en 2025 evalueerden we de huidige beleidsregel schouw. Samen met landbouw-, natuurorganisaties en medeoverheden concludeerden we dat aanpassing nodig is. Met de toekomstige werkwijze houden we meer rekening met het veranderende klimaat en ecologische doelen. In 2025 is het bestuurlijk traject gestart met een beeldvormende vergadering. In diezelfde periode werd de nieuwe gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud vastgesteld. Op dit moment onderzoeken we óf en hóe de toekomstige werkwijze meer in lijn met de doelstellingen van de aangescherpte natuurwetgeving kan worden gebracht. Dit kan leiden tot enkele wijzigingen in de opzet zoals beeldvormend is gepresenteerd. De uitgangspunten voor de toekomstige beleidsregel blijven echter ongewijzigd. In 2026 wordt de nieuwe beleidsregel aan het bestuur voorgelegd. We streven ernaar om vanaf 2027 de schouw conform de nieuwe werkwijze uit te voeren.

eDNA helpt met het opsporen van muskusratten

Ook in 2026 werken we verder aan het door de Unie van Waterschappen vastgestelde doel om de muskusrat terug te dringen tot de landsgrens in uiterlijk 2034. We doen dit door in ons werkgebied de muskusrat en de beverrat te bestrijden. Daarmee borgen we de waterveiligheid. Samenwerking met terreinbeherende organisaties, kennisontwikkeling (veldkennis) en innovatie zijn hierbij in samenhang steeds belangrijker. Op dit moment maken we op kleine schaal gebruik van eDNA om te controleren of er nog muskusratten aanwezig zijn op de plekken waar we ze niet meer verwachten. eDNA is genetisch materiaal dat door organismen in hun leefomgeving wordt achtergelaten, bijvoorbeeld door huidcellen, haren of uitwerpselen. Door middel van laboratoriumonderzoek wordt onderzocht of er sporen van muskusratten in watermonsters te vinden zijn. In de komende jaren breiden we deze strategie uit naar meer trajecten in ons beheergebied. We zetten de kennis van onze bestrijders breder in, bijvoorbeeld bij vangen van mollen, het ruimen van dode dieren en ook bij monitoring in het veld. Hiermee zijn ze de oren en ogen in het veld. Naast onze inzet in eigen beheergebied werken we vanuit een landelijke structuur waarin samenwerking, organisatie en doelbereik centraal staan. We werken vanuit solidariteit: vanuit onze aanpak en identiteit versterken we elkaar landelijk om het doel invulling te geven.

Landelijk meer aandacht voor beverschade

Het aantal bevers in ons beheergebied neemt net als in de rest van Nederland toe. Landelijk komt er steeds meer aandacht voor de schade die bevers kunnen veroorzaken. Er wordt gewerkt aan een landelijk beverprotocol waarin handvatten staan over hoe duurzaam gehandeld kan worden in die gevallen dat de bever schade veroorzaakt die van invloed is op de waterveiligheid en stabiliteit van het watersysteem. Daarbij wordt het oprichten van een schadefonds voor beverschade verkend. Aanvullend wordt er landelijk gesproken over de monitoring van de beveraantallen en locaties waar de bever zich bevindt. Mogelijk levert dit financiële consequenties op in de komende jaren.

We monitoren rivierkreeften om de grootte van het probleem in beeld te brengen

De aanpak van invasieve exoten is een doorlopend proces. In de toekomst krijgen we steeds meer te maken met invasieve exoten. Daardoor hebben we als waterschap steeds meer aandacht voor de aanpak ervan. Landelijk is op dit moment veel aandacht voor de overlast door de Amerikaanse Rivierkreeft. Om de omvang van de problematiek in ons beheergebied beter in beeld te brengen loopt een monitoringspilot in de Noordoostpolder. In 2026 willen we deze monitoring uitbreiden naar Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. Afhankelijk van de uitkomsten kijken we of verdere actie nodig is.

Figuur 15: monitoring exotische rivierkreeften

Verder willen we op het gebied van exotenaanpak om tafel met de andere gebiedspartners om een plan van aanpak op te stellen voor het bestrijden van de reuzenberenklauw.

Met de baggertool beoordelen we of extra baggeren waterkwaliteitswinst oplevert

De baggertool uit het doelen overige wateren traject 'Hot spots waterkwaliteitsbaggeren' is gereed en wordt ingezet. Op locaties waar vanuit waterkwaliteit baggeren noodzakelijk is, wordt afgewogen of extra baggerinspanning noodzakelijk is voor waterkwaliteit. Met dit beslismodel wordt de kans bepaald of de waterkwaliteit structureel verbetert door baggeren tot de vaste bodem. Vanaf 2026 wordt er daadwerkelijk baggerwerk uitgevoerd dat met de tool is beoordeeld. Om de tool in alle gebieden te kunnen inzetten verzamelen we aanvullende data.

Renovatie gemaal Smeenge afgerond in 2026

De aanbesteding voor de renovatie van gemaal Smeenge is afgerond en begin 2026 wordt gestart met de werkzaamheden. Onder de renovatie valt onder andere een betonrenovatie van de zuigmond en de kelders, maar ook de aandrijvingen van de pompen worden vervangen. Daarnaast wordt het gemaal voorzien van een warmtepomp en wordt het gemaal gasloos verwarmd. De schilderwerkzaamheden zijn al deels uitgevoerd. De verwachting is dat de werkzaamheden eind 2026 zijn afgerond.

Centraal besturingssysteem voor waterpeilbeheer wordt geïmplementeerd

In 2025 is gestart met de vervanging en implementatie van een centraal besturingssysteem voor de aansturing van onze kunstwerken. Tot op heden werkten de kunstwerken in de Noordoostpolder op een ander besturingssysteem dan de kunstwerken in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. Dit maakt het eenvoudiger om te bedienen, storingen op te lossen en daarnaast zijn peilbeheerders makkelijker uit te wisselen tussen de verschillende gebieden. De implementatie wordt naar verwachting in 2026 afgerond.

Vorbereidingen deltabeslissingen IJsselmeer

In het voorjaar van 2026 wordt vanuit het IJsselmeergebied advies uitgebracht aan de Deltacommissaris over de deltabeslissingen voor zoetwaterbeschikbaarheid, veiligheid en ruimtelijke adaptatie. Dit advies wordt verwerkt in de besluitvorming over het Nationaal Waterprogramma 2028-2033. Het advies wordt opgebouwd rond de thema's zoetwaterbeschikbaarheid, veiligheid en natuur en ecologie. Vraagstukken die hierbij aan de orde komen betreffen onder andere het peilbeheer in het IJsselmeer, inzetten op water uitpompfen of langer spuien en maatregelen in de regio rond het IJsselmeer. De bestuurlijke besluitvorming over het integrale advies wordt in het najaar van 2025 bestuurlijk voorbereid.

Kennisontwikkeling samen met Boerderij van de Toekomst

Waterschap Zuiderzeeland ondersteunt de komende drie jaar de Boerderij van de Toekomst om samen kennis te ontwikkelen voor duurzame landbouw in Flevoland. De samenwerking richt zich op het bundelen van expertise rond water, bodem en landbouw om zo bij te dragen aan toekomstbestendig beleid en praktische oplossingen voor agrarische ondernemers. Het waterschap volgt hierbij de recente ontwikkelingen rond de continuïteit van de Boerderij van de Toekomst (vanwege afwijzing van hun subsidie aanvraag bij RvO in 2025) en de betekenis daarvan voor onze samenwerking.

Doorlopende maatregelen Beheren en onderhouden

- Beheren en onderhouden van het watersysteem: de watergangen, de gemalen en de kunstwerken (doorlopend).
- Actualiseren van peilbesluiten (doorlopend).
- Terugdringen van invasieve exoten om ongewenste effecten op het watersysteem en de waterkeringen te beperken (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Beheren en onderhouden

- Renoveren gemaal Smeenge (2026).
- Vertalen van de doelen voor biodiversiteit naar het regulier beheer en onderhoud van het watersysteem (2027), bijvoorbeeld ondersteuning van de pilot slootkantbeheer, het aanpassen van het maaibeheer om de ecologische impact te vergroten en het aanleggen van faunapassages in duikers (voor bijvoorbeeld otters) waar dit mogelijk is.
- Ontwikkelen van een norm om te beoordelen of waterbodems te voedselrijk zijn (2027).
- De wijze waarop watergangen worden onderhouden wordt geëvalueerd en eventueel herzien (2027).
- Nieuw: Plan van aanpak opstellen voor het actualiseren van peilbesluiten (2027).

Voorkomen van wateroverlast en tekort

Waterschap werkt aan inzichten en oplossingen voor aanpak van droogte en wateroverlast

De komende jaren vergroot het waterschap op meerdere terreinen zijn inzichten in en kennis over het watersysteem. Diverse pilots, gericht op om te gaan met grondwateroverlast en hoe zo goed mogelijk om te gaan met droogte, staan voor 2026 en enkele jaren erna op stapel. Daarnaast krijgt het waterschap steeds meer te maken met vraagstukken die gerelateerd zijn aan de grenzen van het watersysteem.

Zoetwaterbeschikbaarheid

De komende jaren staan in het teken van het uitvoeren van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde uitvoeringsagenda. De aanpak richt zich op bewustwording, zuinig zijn met water, water vasthouden en slim verdelen van water. Onderdeel van de aanpak is een pilot in het gebied Eendentocht/Meerkoetentocht om meer water vast te houden. Daarnaast voeren we een

verkenning uit naar de mogelijkheden om, in periodes dat in het IJsselmeergebied voldoende water beschikbaar is, dit water te gebruiken voor aanvulling en doorspoeling van nieuwe wateraanvoergebieden. Voor verdere toelichting, zie de tabel over het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid als speciaal project aan het eind van dit hoofdstuk.

Gebiedsproces bodemdaling Flevoland

De afgelopen jaren werkte het waterschap samen met onder andere ingelanden en enkele overheidsinstanties, de opzet van een aantal pilots uit. De pilots dienen alle partners om kennis te vergaren over de maatregelen die in lokale en regionale watersysteem kunnen worden getroffen om grondwateroverlast door bodemdaling te voorkomen of beperken. De verkregen kennis wordt uitgewerkt in handelingsperspectieven voor de betrokken partners. In 2026 start de uitvoering van deze pilots. Ze hebben een looptijd van maximaal drie jaar. Het waterschap is betrokken bij de opzet en uitvoering van de pilots en de uitwerking van de handelingsperspectieven.

Opvolging watersysteemtoets

De watersysteemtoets, die in 2025 wordt uitgevoerd, gaat een aantal plaatsen laten zien waar een wateropgave is. Waterbeheerders en hydrologen van het waterschap gaan samen met lokale overheden en ingelanden onderzoeken of, en zo op welke wijze deze wateropgaven het hoofd kunnen worden geboden. De maatregelen die daarin mogelijk zijn worden voorgelegd aan het bestuur.

Voor situaties waar het waterschap niet (meer) op maatschappelijk aanvaardbare wijze in de wateropgave kan voorzien, wordt afgestemd met de provincie over de te ondernemen stappen.

Onderzoek naar en realisatie van flexibel en datagedreven malen

Met dit project wil het waterschap het bemalingsregime beter gaan afstemmen op o.a. energieprijzen, weersvoorspellingen en de beschikbaarheid van (eigen) duurzame energie. Doelen daarbij zijn: structurele kostenbesparingen, een lagere ecologische voetafdruk, een impuls voor de waterkwaliteit/ecologie en versterking van de digitale transitie in het primaire proces. Daarnaast draagt het project bij aan het verminderen van netcongestie en biedt het in de toekomst mogelijkheden om het kwantitatief waterbeheer te optimaliseren. Het project realiseert meerdere tussendoelen uit de Energiestrategie 2021.

Compensatie verharding

In 2025 en een deel van 2026 wordt de beleidsregel compensatie verharding inhoudelijk herzien. Bij dit traject zijn de gemeenten in ons beheergebied en de provincie betrokken. In het resterende deel van 2026 vindt het bestuurlijke besluitvormingstraject plaats. Dat betreft de aanpassing van de Waterschapsverordening op dit onderdeel alsmede de beleidsregel. Het streven is dat de herziene beleidsregel in 2027 in werking treedt.

Totaaloverzicht onderzoeken

Op dit moment lopen onderzoeken om inzicht te krijgen in de effecten van klimaatverandering en bodemdaling op ons watersysteem. Hieronder is een overzicht van recent uitgevoerde en lopende onderzoeken opgenomen.

Gevolgen van klimaatverandering en bodemdaling in beeld

Bovenregionale stresstest: De bovenregionale stresstest onderzoekt de impact van extreme wateroverlast. Deze stresstest wordt getrokken door de Provincie, het Waterschap levert voor verschillende scenario's waterbeelden op. Een waterbeeld is de weergave op kaart van wat er gebeurt in het gebied als een dergelijke bui valt. Daarmee ontstaat inzicht in mogelijke knelpunten en de duur van de overlast. Dit levert input op voor 'risicodialogen' met o.a. de veiligheidsdienst, RWS, LTO en anderen.

Lokale stresstesten: Lokale stresstesten worden per gemeente uitgevoerd en geven inzicht in de mogelijke gevolgen van droogte en extreme neerslag en geven daarmee goede input voor brede maatschappelijke discussies over de huidige en toekomstige inrichting van het beheergebied. Vanaf 2026 gaan de gemeenten aan de slag met de tweede cyclus van lokale stresstesten. Binnen samenwerkingsverband KAF (Klimaatadaptie Flevoland) houden we elkaar op de hoogte.

Watersysteemtoets: De watersysteemtoets die in 2025 wordt afgerond laat zien waar in ons beheergebied een wateropgave is. Waterbeheerders en hydrologen van het waterschap gaan samen met lokale overheden en ingelanden onderzoeken of, en zo op welke wijze deze wateropgaven het hoofd kunnen worden geboden. De opvolging van de watersysteemtoets zal vanaf 2026 plaatsvinden.

Onderzoek naar grenzen aan het bodem- en watersysteem: We onderzoeken in samenwerking met Deltares waar de grenzen liggen van ons water- en bodemsysteem. Wat is het moment dat de huidige inrichting en bemalingscapaciteit van ons beheergebied niet meer voldoende is? In 2026 worden de eerste resultaten van het onderzoek verwacht.

Analyses zoetwaterbeschikbaarheid: In de aanloop naar de besluitvorming over het beleidskader zoetwaterbeschikbaarheid is inzichtelijk gemaakt wat de huidige situatie is met betrekking tot droogte en wat we in de toekomst op dat gebied kunnen verwachten.

Figuur 16: Totaaloverzicht van onderzoeken naar klimaatverandering en bodemdaling

Tijdgebonden maatregelen Voorkomen van wateroverlast en tekort

- Actualiseren van het beleid 'compensatie verharding' zodat het aansluit bij de gevolgen van klimaatverandering en ruimte biedt voor nieuwe technische mogelijkheden (2026).
- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Strategie Waterbeschikbaarheid, waaronder pilot Eendentocht/Meerkoetentocht (2026).
- Nieuw: Deelname aan uitvoering Gebiedsproces bodemdaling Flevoland (2026-2028)
- Nieuw: Opvolging uitkomsten watersysteemtoets (2026-2027)

Waterkwaliteit verbeteren

We voeren maatregelen uit voor de Kaderrichtlijn Water voor het derde SGBP3

Om het leefgebied voor vis te verbeteren zijn inmiddels zeven vispassages aangelegd bij stuwen. Vier hiervan waren verplicht voor de KRW, de laatste is aangelegd met de vrijgevallen overcommitteringsgelden voor POP3. De maatregel 'verplaatsen karper Stobbentocht' is al in 2023 uitgevoerd.

Figuur 17: Vispassage bij stuw in de Spijktocht, met linksonder één van de gebruikers, een zeelt.

De laatste KRW-maatregel voor Stroomgebiedbeheerplan 3 (SGBP3) is de aanleg van een vispassage bij gemaal De Blocq van Kuffeler. Medio 2025 is de verkenning naar een tweezijdig passeerbare passage bij dit gemaal afgerond. Het waterschap koos voor de voorkeursvariant, de zogenaamde Smart Vislift Up, onder voorwaarde dat het Rijk 50% bijdraagt in de kosten. Deze randvoorwaarde hangt samen met de nadrukkelijke wens vanuit het Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW)-project Oostvaardersoever om een tweezijdige passeerbare passage aan te leggen (zowel de polder in als uit). Het Rijk wil het benodigde budget via een subsidie beschikbaar stellen. Het waterschap dient de subsidieaanvraag in en geeft bij toezegging de verdere realisatie van deze vispassage vorm.

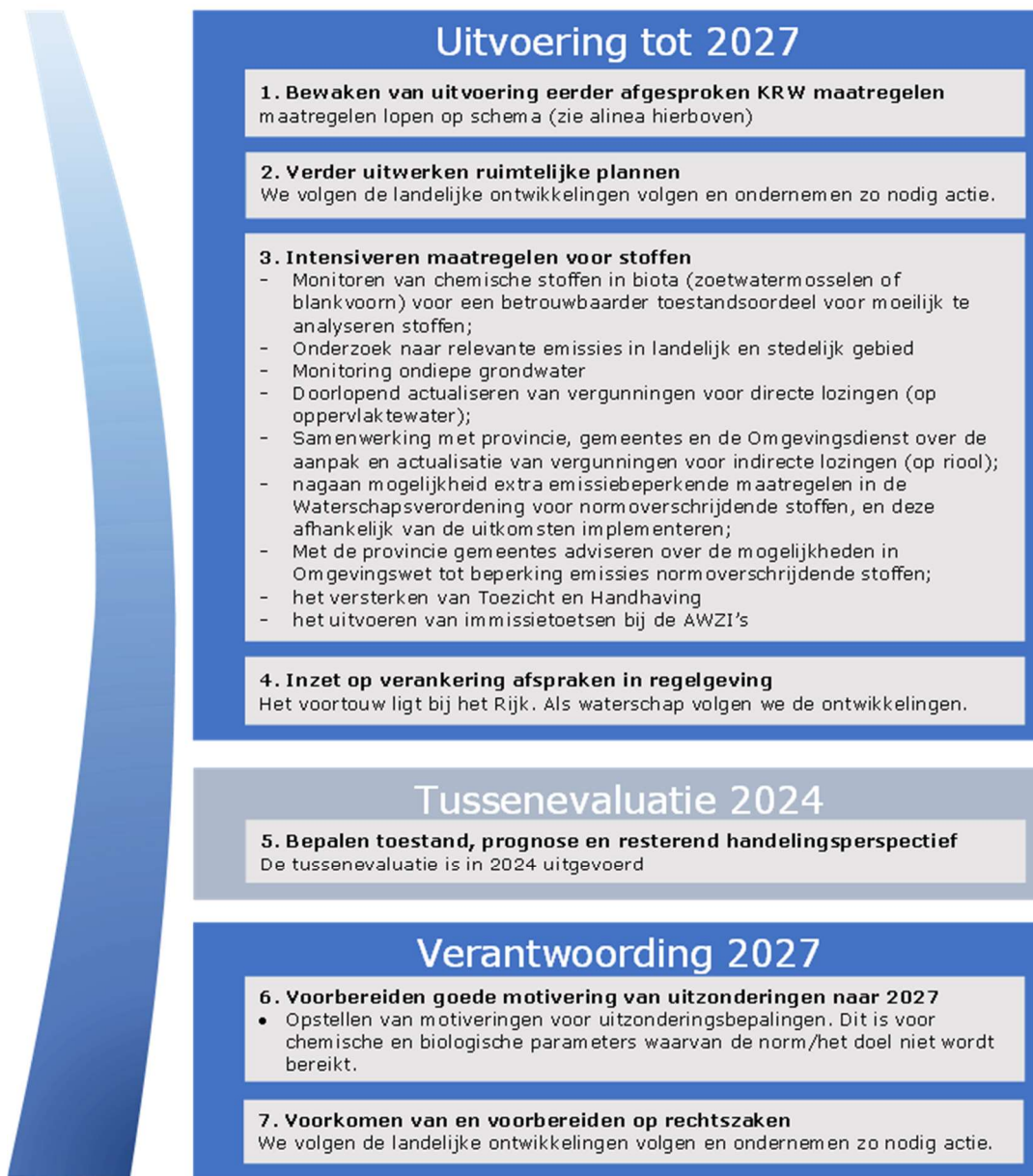
We gaan door met het vervangen van gecreosoteerde oeverbeschoeiing in de Noordoostpolder. Dit geldt ook voor de monitoring van waterkwaliteit in de watergangen waar oeverbeschoeiing wordt vervangen. In 2024 is gestart met de uitvoering. Jaarlijks vervangen we circa 10 kilometer oever. Het aantal te monitoren locaties neemt toe in samenhang met het areaal oeverbeschoeiing dat vervangen wordt. Uiterlijk in 2039 (of zoveel eerder als mogelijk) is de gecreosoteerde oeverbeschoeiing in de Noordoostpolder vervangen.

Rijk en regio zetten alle zeilen bij voor een zo groot mogelijk KRW-doelbereik

In 2023 zette de minister van I&W een landelijk KRW-Impulsprogramma op dat gericht is op een zo groot mogelijk doelbereik in 2027. Hiervoor is niet alleen inzet van het Rijk en de waterbeheerders nodig, maar ook van gemeentes, bedrijfsleven, agrarische sector en burgers. Begin 2025 kwamen de resultaten van de landelijke KRW-tussenevaluatie beschikbaar. Hieruit blijkt dat KRW-doelen in 2027 met de huidige plannen en beleid niet gehaald gaan worden. In ons beheergebied vormt met name het doelbereik voor chemische stoffen een probleem.

Op basis van afspraken binnen dit Impulsprogramma zet het waterschap alle zeilen bij voor een zo groot mogelijk KRW-doelbereik. Hierbij wordt niet alleen ingezet op uitvoering van maatregelen die het waterschap zelf kan nemen. Samen met de provincie agenderen we handelingsperspectieven bij andere gebiedspartijen, vervullen we een adviserende rol en/of werken waar nodig samen.

Werkzaamheden KRW impulsprogramma

Figuur 18 Werkzaamheden KRW Impulsprogramma

Vorbereidingen voor het vierde KRW-stroomgebiedbeheerplan 2028-2033 zijn gestart

In 2025 stelde het waterschap samen met de provincie voorstellen op voor de actualisatie van de biologische doelen (algen, waterplanten, macrofauna en vis) en de normen voor algemeen fysisch-chemische parameters, waaronder nutriënten. Ook is de begrenzing van enkele waterlichamen aangepast. Een voorstel hierover wordt begin 2026 besluitvormend in het AB gebracht. De uitkomsten van deze bespreking zullen worden gedeeld met de provincie die deze voorstellen uiterlijk begin april 2026 in ontwerp moet vaststellen. Na verwerking van de inspraakreacties moeten de definitieve doelen en normen medio 2027 worden vastgesteld. Vervolgens worden ze vastgelegd in het provinciale Waterprogramma. en vormen ze input voor het definitieve vierde KRW-Stroomgebiedbeheerplan. In de laatste maanden van 2025 startte het waterschap tevens met het inventariseren van mogelijke maatregelen voor de volgende KRW-planperiode. De maatregelen waarvoor het waterschap verantwoordelijk is zullen medio 2026 in ontwerp worden vastgesteld

door het Algemeen Bestuur. Definitieve vaststelling vindt plaats na de zomer van 2027, als alle inspraakreacties zijn verwerkt.

Motivering voor uitzonderingsbepalingen zijn nodig als KRW-doel niet wordt gehaald

Verder moeten medio 2026 de motiveringen voor uitzonderingsbepalingen in concept gereed zijn. Dit betreft motiveringen voor de chemische en biologische parameters waarvan het doel/norm eind 2027 niet bereikt wordt. Voor veel chemische stoffen stelt het Rijk hiervoor uniforme default-motiveringen op. Het waterschap en de provincie maken deze waar nodig specifiek voor ons beheergebied.

We monitoren de effecten van waterkwaliteitsmaatregelen in stedelijk gebied

In 2021 zijn de waterkwaliteitsdoelen voor de overige wateren stedelijk gebied vastgesteld. Behalve op Urk zijn in de verschillende gemeenten maatregelen gestart. We monitoren met het routinematige meetnet het effect van deze maatregelen op de waterkwaliteit. Naar verwachting hebben we in 2030 voldoende meetjaren om te evalueren of de doelen behaald zijn.

Voor overige wateren in natuurgebieden zijn werkdoelen afgeleid. Deze zijn nog niet door de provincie vastgesteld. Het waterschap verzorgt, na vaststelling, de monitoring. Indien nodig worden voor de monitoring extra middelen gevraagd.

Verantwoordelijkheid maatregelen Actieplan Bodem en Water gaat naar de grondgebruikers

Begin 2025 heeft de ABW-stuurgroep opdracht gegeven voor herijking van de ABW-samenwerking. De focus van de herijkte samenwerking is gericht op het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water voor gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. In de herijkte samenwerking wordt de verantwoordelijkheid voor initiatieven bij de grondgebruiker neergelegd. In de tussentijd blijven activiteiten en projecten van het ABW doorgaan. De herijking wordt naar verwachting in het najaar van 2025 afgerond. In de herijkte samenwerking is een belangrijke rol neergelegd bij de agrarische sector voor het ontwikkelen van initiatieven en het verbreden naar de diverse agrarische sectoren. Provincie en waterschap hebben een faciliterende rol in de herijkte samenwerking. In de eerste periode zetten we flink in op communicatie over de Kaderrichtlijn Water, over de opgaven voor waterkwaliteit en over de in het verleden geleerde lessen.

Keuzemogelijkheden aalbeheer worden verder uitgewerkt

In 2025 is het onderzoek naar de duurzaamheid van het aalbeheer afgerond. Door de beperkte natuurlijke intrek van aal is de aalstand in het beheergebied voor een belangrijk deel afhankelijk van uitzet door de beroepsvisserij. Het handelingskader en de bestuurlijke keuzemogelijkheden voor het waterschap wordt in 2026 verder uitgewerkt.

Figuur 19 Glasaal voor uitzet in de vaarten

We onderzoeken Zeer Zorgwekkende Stoffen in ons water

Voor zeer zorgwekkende stoffen voeren we het in 2023 opgestelde plan van aanpak uit. We voeren diverse activiteiten uit:

- We monitoren onze AWZI's (influent en effluent) op zeer zorgwekkende stoffen. Hierbij doen we onder meer onderzoek naar de aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen in individuele rioolstrengen op de verschillende AWZI's. We gebruiken naast de reguliere analysetechnieken ook target en non-target screening. Deze technieken leveren extra informatie op over de aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen/PFAS op de AWZI en in het riool. De gemeten stoffen proberen we in samenwerking met vergunningverleners en toezichthouders te relateren aan specifieke bedrijvigheid in het gebied dat loost op de AWZI's. In 2026 wordt dit strengenonderzoek uitgevoerd op de AWZI's Dronten en Zeewolde.
- Daarnaast maken we gebruik van een bedrijventool die inzicht geeft in welke bedrijven in potentie zeer zorgwekkende stoffen lozen. Deze informatie gebruiken we bij het houden van toezicht op lozingen op oppervlaktewater en riolering, bij gesprekken met de OFGV en gemeenten over het actualiseren van vergunningen waarbij er een lozing is van zeer zorgwekkende stoffen op de riolering. Ook gebruiken we de informatie bij het actualiseren van door ons verleende vergunningen.
- Verder meten we vanaf 2026 de waterkwaliteit steekproefsgewijs bij verdachte locaties met een historische bodemverontreiniging. Op deze manier wordt een beter beeld verkregen van de actuele stand van zaken met betrekking tot de concentraties zeer zorgwekkende stoffen op deze locaties en kan gewerkt worden aan oplossingen. Op het voormalig brandblus oefenterrein nabij de Meerkoetentocht gaat het waterschap bijvoorbeeld in samenwerking met de OFGV, de gemeente Lelystad en de provincie Flevoland aan de slag om de verontreiniging nader in beeld te brengen. Hiermee hopen we een oplossing voor de hoge PFAS-concentraties (PFAS valt onder de zeer zorgwekkende stoffen) in de Meerkoetentocht sneller dichterbij te brengen. Met de Unie van Waterschappen zetten we daarnaast in op een totaalverbod op het gebruik van PFAS.

Terugdringen van emissies vanuit landelijk en stedelijk gebied

In het landelijk gebied zijn de meest relevante emissiebronnen (nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen) in kaart gebracht. We kijken wat het (juridische) handelingsperspectief is om deze emissies tegen te gaan of te beperken. Dit wordt in 2026 uitgewerkt. Indien nodig stellen we wijzigingen voor in de Waterschapsverordening. Daarnaast richten we niet alleen op de mogelijkheden van het waterschap, maar betrekken we ook andere regionale partijen en het Rijk hierbij.

Ondiep grondwaterkwaliteitsmeetnet in de steigers

Begin 2025 is een monitoringsstrategie en meetplan opgesteld voor het monitoren van de waterkwaliteit van het ondiepe grondwater. Met de monitoring willen we de invloed van kwel, landbouw, natuur, stedelijk gebied en aanvoerwater op de waterkwaliteit in beeld brengen.

Bij de monitoring maken we zoveel mogelijk gebruik van het bestaande meetnet van het waterschap voor de monitoring van grondwaterstanden. Als er geen peilbuizen hoeven te worden bijgeplaatst, kan de monitoring mogelijk in 2026 starten. Indien nodig zal voor de monitoring in 2026 een begrotingswijziging worden ingediend. Omdat grondwater langzaam reageert op invloeden van buitenaf, wordt er eens per jaar gemonitord. Naar verwachting kan er na verloop van ongeveer vier jaar een uitspraak worden gedaan over de waterkwaliteit van het ondiep grondwater.

In 2026 voeren we ook immissietoetsen van effluent uit voor de overige KRW-relevante stoffen

In 2025 zijn voor de vijf afvalwaterzuiveringen immissietoetsen uitgevoerd voor de nutriënten. Hierbij is gebruik gemaakt van de door het Rijk opgestelde handreiking voor de beoordeling van effluent van zuiveringen. In 2026 beoordelen we de effluentlozingen op de overige KRW-relevante stoffen.

Tijdgebonden maatregelen Waterkwaliteit verbeteren

- Uitvoeren van alle voor de KRW verplichte maatregelen (2027):
 - vispasseerbaar maken van gemaal De Blocq van Kuffeler (2027),
 - vervangen van gecreosoteerde oevers in de Noordoostpolder (uiterlijk 2039 gereed).

- Nieuw: Opstellen KRW-uitzonderingsbepalingen voor SGBP4 (2027)
- Nieuw: Opstellen KRW-maatregelenprogramma voor SGBP4 (2027)
- Uitvoeren van maatregelen (onderzoek, uitvoering en beheer) m.b.t. 'overige wateren' en monitoren en evalueren of daarmee het doel bereikt wordt (2027).
- Uitvoeren van het Actieplan Bodem en Water samen met de agrarische sector en de provincie (2027).
- Uitvoeren van de vervolgaanpak nieuwe stoffen (2027)
- Onderzoeken mogelijkheden van maatwerk in de Waterschapsverordening om emissies in landelijk en stedelijk gebied te verminderen (2026).
- Nieuw: Uitvoeren van de immissietoets voor KRW-relevante stoffen (uitgezonderd stikstof en fosfor) voor de waterzuiveringen (2026).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Vervangen behandelde oeverconstructie creosoot	Voldoende en gezond water
Wat is het doel van dit project? Op 23 november 2022 stemde het Algemeen Bestuur in met het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing, voortkomend uit het maatregelenpakket behorend bij het derde KRW Stroomgebiedbeheerplan. De eerste bestuurlijke evaluatie vindt plaats in de eerste helft van 2026. Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project? Op verzoek van het Algemeen Bestuur is de vervanging aangemerkt als een speciaal project omdat er sprake is van een hoger risicoprofiel in combinatie met een grote financiële omvang. De vervangingsopgave en de vervangingswijze zijn gebaseerd op de nu beschikbare kennis en ervaringen. Het te vervangen areaal oeverbeschoeiing is echter omvangrijk en de uitvoeringsperiode kan oplopen tot 18 jaar. Om rekening te kunnen houden met de nieuwe inzichten op het gebied van de KRW, ervaringen met de vervanging en de effecten op de waterkwaliteit wil het Algemeen Bestuur kunnen bijsturen. Daarnaast zijn de kosten door de doorlooptijd van bijna twee decennia op lange termijn onzeker. Wat gaan we doen in 2026 met doorkijk naar 2030? De eerste jaren van het project stonden in het teken van het opstarten van een projectteam waarbij de vervangingswerkzaamheden langzaam zijn opgebouwd. Vanaf 2026 wordt jaarlijks zo'n 10 kilometer oeverbeschoeiing vervangen en daarmee loopt het project op planning. In 2026 worden de beschoeiingen van de Klutentocht, Westerveertocht en Hannie Schafttocht vervangen door duurzame oevers. Daarnaast wordt de oeverbeschoeiing van de Espelerdwars-d-tocht vervangen door een traditionele beschoeiing. Met deze vervangingswerkzaamheden wordt net als in 2025 een aantal beschoeiingen in de meest	

Figuur 20 nieuwe oever na verwijderen creosoot

vervuilde hoek van de Noordoostpolder vervangen. Dit is in lijn met de destijds vastgestelde uitgangspunten (Algemeen Bestuur, 23 november 2022).

Een jaar vóór uitvoering van vervangingswerkzaamheden wordt de monitoring naar fluorantheen in de betreffende tochten opgestart. Dit wordt gedaan om de beginsituatie in beeld te brengen. De monitoring van fluorantheen loopt tenminste door tot een jaar nadat de werkzaamheden zijn afgerond om een goed beeld te krijgen wat het effect is van het vervangen van de beschoeiingen op de fluorantheengehaltes. Op dit moment loopt de monitoring in de tochten die voor 2026 op de planning staan. In 2026 worden de nulmetingen voor vervangingsjaar 2027 opgestart.

De monitoringsresultaten worden gebruikt voor de tussentijdse evaluaties. In 2026 vindt de eerste bestuurlijke evaluatie van dit project plaats. De evaluatie wordt in de loop van 2026 aan het Algemeen Bestuur aangeboden.

Wat gaat het kosten in 2026 met doorkijk naar 2030?

Het vervangen van behandelde oeverbeschoeiingen wordt gefinancierd vanuit de exploitatiebegroting waarbij gebruik wordt gemaakt van een bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve dient voor het opvangen van schommelingen die optreden omdat niet elk jaar dezelfde hoeveelheid kilometers worden uitgevoerd. De verwachte kosten voor het vervangen van behandelde oeverconstructies worden jaarlijks geactualiseerd en aan het college voorgelegd middels het Meerjarenonderhoudsplan Waterbeheer. De financiële effecten worden daarna conform het reguliere proces aan het Algemeen Bestuur aangeboden via de Kadernota. In 2024 zijn de eerste duurzame oevers in het kader van dit project aangelegd. Hierbij zijn de prijspeilen voor de aanleg van duurzame oevers geactualiseerd. De kosten voor het vervangen van oeverbeschoeiingen zijn door prijsstijgingen van materialen hoger dan ten tijde van het AB-voorstel (Algemeen Bestuur, 23 november 2022). Deze inflatie is middels de interne inflatieruimte reeds toegevoegd aan de lopende begroting.

Speciaal exploitatieproject	Programma
Uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid	Voldoende en gezond water
Wat is het doel van dit project? Doel van het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid is zorgen dat we goed zijn voorbereid op situaties waarin minder water of water van minder goede kwaliteit beschikbaar is. Waarom is dit project speciaal? Het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid is speciaal vanwege het maatschappelijk belang van het uitvoeringsprogramma. Wat zijn de belangrijkste risico's van dit project? De belangrijkste risico's zijn: Algemeen: - Het tempo waarmee de watervraag en klimaat zich ontwikkelen is ongewis. Dat geldt daarmee ook voor de mate waarin de voorgenomen maatregelen effect sorteren. Pilot Eendentocht/Meerkoetentocht: - Omstandigheden waardoor het project duurder uitpakt dan voorzien. - Door meer water vast te houden neemt de kans op wateroverlast toe. - Onvoldoende draagvlak bij betrokkenen waardoor pilot niet doorgaat. - Investerings hebben niet beoogde effect. - Verwachting dat, als maatregelen wel het beoogde effect hebben dat deze maatregel op grote schaal wordt uitgerold. Verkenning 'water slim verdelen':	

- Het is niet alleen aan Waterschap Zuiderzeeland om (na afloop van de verkenning) te besluiten over het uitbreiden van wateraanvoer.
- Realiseren van nieuwe wateraanvoergebieden kan het gevoel van urgentie bij gebruikers om zelf maatregelen te nemen beperken.

Overige maatregelen:

- Projecten komen niet van de grond door onvoldoende capaciteit.

Wat gaan we doen in 2026 met doorkijk naar 2030?

In 2026 ligt de focus op twee grote projecten (die ook de maatregelen vormen):

- Realiseren van stuwen in het gebied Eendentocht/Meerkoetentocht (2026).
Toelichting: Dit ten behoeve van de pilot om het peil in dit gebied op te zetten om zo meer water vast te houden en beter voorbereid te zijn op droge periodes.
- Maatschappelijke kosten/baten analyse naar slimmer verdelen van zoetwater (afrondding in 2026, bestuurlijk delen in 2027).

Daarnaast maken we een begin met andere projecten uit het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid. In het kader van herverdeling van water wordt onder meer bekeken of een pilot mogelijk is in het natuurgebied bij de Strandgaperbeek, gericht op het vaker buiten de oevers kunnen laten treden van de beek in het natuurgebied.

Wat gaat het kosten in 2026 met doorkijk naar 2030?

Voor het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid zijn middelen beschikbaar gesteld door het Algemeen Bestuur in juni 2025. Voor het boekjaar 2026 betreft dit een exploitatiebudget van € 1.065.000 en een uitvoeringskrediet van € 900.000 voor de pilot peilopzet Eendentocht/Meerkoetentocht.

3.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende en gezond water verbonden zijn.

Tabel 3.5 Lasten programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2024	32,5	- 1,2	31,3
Begroting 2025	34,2	- 0,0	34,2
Begroting 2026	37,3	- 0,3	37,0
Raming 2027	38,1	- 0,2	37,9
Raming 2028	40,6	- 1,3	39,3
Raming 2029	41,6	- 0,3	41,3
Raming 2030	42,0	- 0,0	42,0

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2026-2030 ten opzichte van het basisjaar 2025 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Voldoende en gezond water komen ten laste van de watersysteemtaak.

Tabel 3.6 Mutaties netto lasten programma Voldoende en gezond water jaren 2026-2030 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto lasten basisjaar 2025	34,2	34,2	34,2	34,2	34,2
Zoetwaterbeschikbaarheid	0,9	0,6	0,4	0,5	0,3
Agenda biodiversiteit	0,3	0,3	0,4	0,6	0,6
Gebiedsproces bodemdaling	0,3	0,3	0,3	-	-
MJBOP	0,1	- 0,8	- 0,9	0,0	- 0,2
Subsidie DAW	- 0,2	- 0,1	-	-	-
Flexibel uitmalen	- 0,4	-	-	-	-
Procesoptimalisatie	- 0,2	- 0,2	- 0,2	- 0,2	- 0,2
Aqualysis	0,2	0,2	0,1	0,3	0,3
Vitaal Zuiderzeeland	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Digitale strategie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Mutatie kapitaallasten	0,1	0,5	1,2	1,1	1,1
Inflatie- en loonontwikkeling	1,3	2,5	3,5	4,5	5,6
Diversen	- 0,1	- 0,1	- 0,2	- 0,2	- 0,2
Netto programmalasten	37,0	37,9	39,3	41,3	42,0

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2026-2030, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 3.4 bevat de investeringen die in 2026 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2026) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven van het programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Raming investeringsuitgaven¹	8,3	9,1	5,1	1,9	1,4

Tabel 3.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2026 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
RWA Koolzaadlaan	Regulier
Renovatie Gemaal Colijn	Regulier
Vispassage Blocq van Kuffeler	Regulier
Pompinstallatie Noordermeerweg incl. duiker	Regulier
Gemaal de Blocq: vervanging FO	Regulier
Watersysteem verbetering Zuidert Emmeloord	Regulier
Bootinlaten ZOF	Regulier
Verbetering afwatering Lisdoddepad	Regulier
Renovatie krooshekreinigers ZOF	Regulier
Gemaal Wortman: Vervangen uitlaatdempers	Regulier
Pilot Eendentocht-Meerkoetentocht	Speciaal
Meetnet 2026	Regulier
Flexibel en datagedreven malen	Regulier
Totaal te verlenen kredieten in 2026	10.595

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd.

¹ Om redenen van geheimhouding (marktgevoelige informatie) is geen uitsplitsing weergegeven tussen reguliere en speciale investeringsuitgaven.

4. Programma Schoon, gezuiverd water

4.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.

Tactische doelen Schoon, gezuiverd water

- Beheren en onderhouden: het afvalwatersysteem verkeert in goede staat en levert schoon effluent.
- Kosten eerlijk verdelen: de kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijker verdeeld doordat de totale discrepantie zo snel mogelijk is teruggebracht tot maximaal 15 procent.
- Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen: het afvalwatersysteem heeft voldoende capaciteit om de groei van het afvalwateraanbod op te vangen en de juiste zuiveringsmethoden om microverontreinigingen te verwijderen.
- Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen: het afvalwatersysteem is circulair en klimaatneutraal.

4.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Flexibel en data gedreven sturen in de afvalwaterketen

Een jaarlijks terugkerende activiteit is het bijhouden van de ontwikkelingen bij gemeenten die van belang zijn voor ons afvalwatertransportsysteem en -zuiveringsinstallaties. Belangrijk om tijdig te kunnen inspelen op situaties rondom beheer en onderhoud. We zijn een project gestart om met Artificial Intelligence-gegevens van het transportsysteem te analyseren en afwijkingen op te sporen. Om vervolgens met modellering meer inzicht te krijgen hoe het systeem werkt en te optimaliseren en zo ook het beheer te ondersteunen. Met deze manier van werken hopen we sneller (voorspellende) inzicht te krijgen op omstandigheden waar bijvoorbeeld onderhoud nodig is om problemen of calamiteiten te voorkomen. Parallel aan dit project onderzoeken we of het transportsysteem zo kunnen sturen dat het past bij de opwek van energie met windmolens als een van de maatregelen uit de Energiestrategie.

Inspectie persleidingen en beheer rioolgemaal

In 2025 is de persleiding De Griend (PL 445) in Lelystad geïnspecteerd als een van de laatste asbest cement leidingen uit de lijst van risicovolle leidingen. Dit volgens de evaluatie van het Persleidingbeheerplan in 2023. Van de geplande controles (zowel inline als proefstukken) zijn in er 10 uitgevoerd. Een leiding is inmiddels vervangen. Het waterschap ligt daarmee op schema om in 2028 de TOP-16 persleidingen te hebben geïnspecteerd, conform het AB besluit over de evaluatie van het persleidingbeheer van 9 mei 2023.

De breuk in de persleiding Noorderwagenplein (PL410) in augustus 2025 was veroorzaakt door zetting in de ondergrond nabij een boom. Dit punt is bij eerdere inspectie niet als risicovol geïdentificeerd.

Voor 2026 staat de persleiding Emmeloord-Noord op de planning. Verder zijn werken op rioolgemaal in uitvoering onder andere in Zeewolde en Marknesse en vinden voorbereidingen plaats voor andere gemalen.

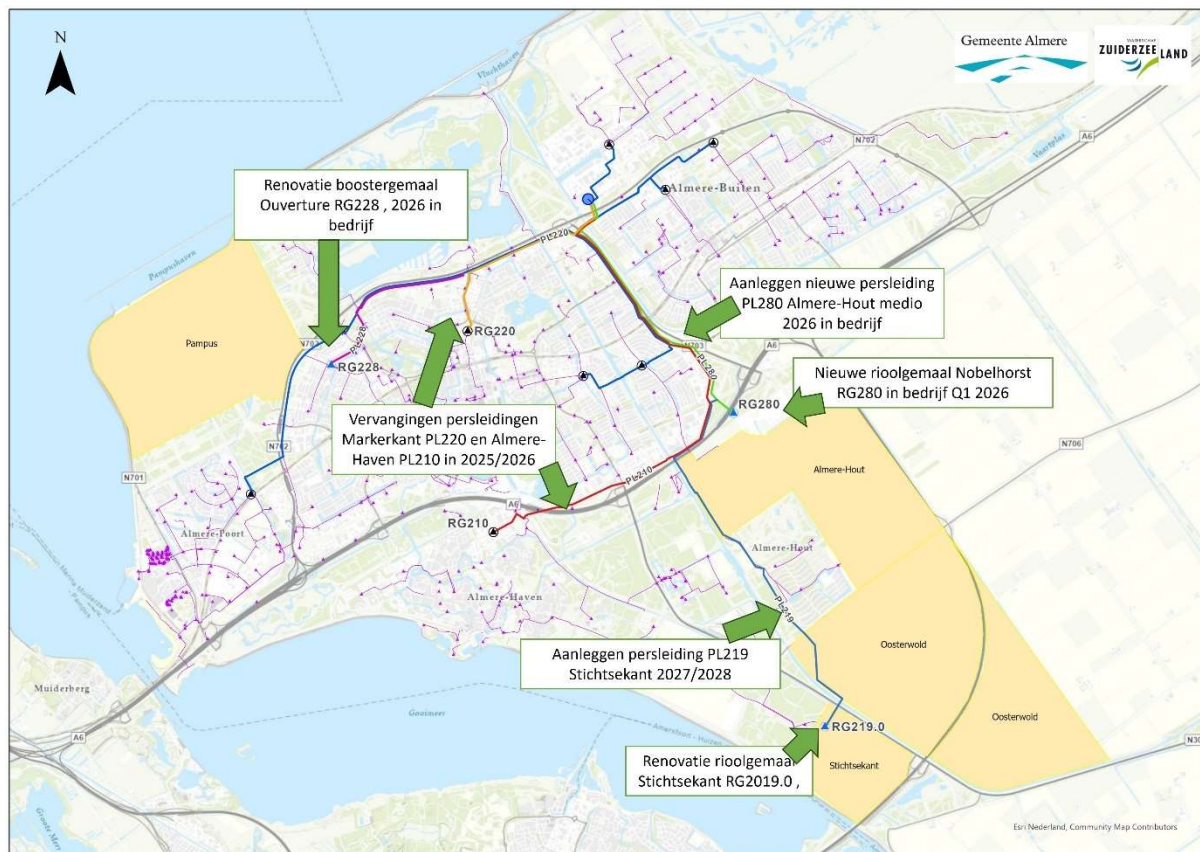
Volop activiteit in het transportsysteem van Almere

In Almere gebeurt veel, zoals het speciale project Almere Fit for the Future en daarnaast vele aanpassingen en uitbreidingen in het afvalwatertransportsysteem. Ten zuiden van de A6 is rioolgemaal Nobelhorst gerealiseerd door de gemeente. De tijdelijke persleiding vanaf Nobelhorst transporteert het afvalwater (vanuit Oosterwold) via Tussen de Vaarten naar de AWZI Almere totdat de realisatie van de definitieve hoofdpersleiding (PL280) gereed is. Deze definitieve aansluiting van gemaal Nobelhorst staat gepland voor na de zomer 2026. Aandachtspunt bij deze ontwikkeling is de problematiek van netcongestie waar wij ook mee te maken hebben. Voor Nobelhorst is het opgelost en voor andere gemalen zijn aanvragen ingediend bij Liander. Vanaf

rioolgemaal De Steiger worden twee delen van de persleiding vervangen en wordt de capaciteit van het gemaal vergroot in 2027.

Een verkenning is gestart voor het tracé van de persleiding vanaf rioolgemaal Stichtsekanthaven, waarbij deze nieuwe persleiding zal worden aangesloten op de persleiding van Nobelhorst.

Verder zijn we in gesprek met de gemeente Almere over zakelijk recht op onze leidingen.

Figuur 21 Werkzaamheden in transportstelsel Almere

Een bijzonder project: afkoppelen begraafplaats in Almere-Haven

De begraafplaats Almere Haven heeft een ondergronds drainagestelsel. Nu wordt drainage- en hemelwater samen afgevoerd naar de gemeentelijke riolering en uiteindelijk naar het hoofdgemaal van Waterschap Zuiderzeeland. Door verstedelijking en zwaardere buien is de hydraulische belasting hoog. Afkoppelen van hemelwater vermindert de piekbelasting en vergroot de robuustheid van het systeem. Het doel van dit project is om het hemelwater af te koppelen van de riolering en – waar mogelijk – af te voeren naar het oppervlaktewater. Met borging van de ontwatering van de begraafplaats, voldoen aan de waterkwaliteits-eisen en het verlagen van de piekafvoer naar het hoofdrioolgemaal.

In dit pilotproject onderzoeken we de mogelijkheden om het rioolstelsel te optimaliseren, zodat er zo min mogelijk schoon water wordt afgevoerd. De afkoppeling vindt automatisch plaats op basis van waterkwaliteitsmetingen. Dit project voeren we uit in samenwerking met de gemeente Almere, binnen de gezamenlijke agenda van het Afvalwaterakkoord. De opgedane kennis en ervaring willen we ook toepassen op andere – met name - bedrijventerreinen waar momenteel hemelwater nog naar de AWZI wordt afgevoerd.

Figuur 22 Begraafplaats Almere-Haven

Onderzoek naar transportsysteem in Noordoostpolder

We zijn gestart met een onderzoek naar het afvalwatertransportsysteem in de Noordoostpolder regio Kraggenburg, Ens en Emmeloord met als doel meer inzichten te krijgen over de capaciteit en operationele vereisten en welke aanpassingen nodig zijn om het systeem op orde te houden gezien de ontwikkelingen (woningbouw en bedrijven) in het gebied. De uitkomsten kunnen worden gebruikt om de komende jaren de activiteiten die nodig zijn in te plannen.

Afvalwater in het buitengebied

Het onderzoek naar het functioneren van de installaties voor Individuele Behandeling Afvalwater is afgerond en in een sessie gedeeld met de gemeenten. Tijdens deze zijn de uitkomsten besproken en geduid en wat dit kan betekenen voor het nog te formuleren nieuwe beleid voor omgang met afvalwater in het buitengebied. De volgende stap is om de mogelijke redeneerlijnen uit te werken en vervolg aan te geven. Vanwege het aflopen van ontheffingen voor IBA's in gebieden met kwetsbaar water geldt dat uiterlijk in het derde kwartaal van 2027 de eigenaren en gebruikers van IBA's meer duidelijkheid moet worden gegeven over de behandeling van afvalwater in het buitengebied en de consequenties voor de huidige IBA's.

Op de AWZI's: werk in uitvoering

Beheer en renovatie zijn onlosmakelijk verbonden met het in bedrijf houden van de installaties. Enkele voorbeelden zijn de revisie van de harkroosters en anti-scalinginstallatie van de schroefpersen op AWZI Tollebeek, vervanging van de lavastenen van de luchtbehandeling op AWZI Zeewolde en de renovatie van de nabezinktanks en de asfaltvervanging op AWZI Lelystad.

Figuur 23 Schroefpersen AWZI Tollebeek

Renovatie en de toekomst van de AWZI Dronten

Er wordt renovatie uitgevoerd aan verschillende onderdelen van de AWZI Dronten, zoals aan de voorbezinktanks en het vervangen van de warmtekrachtkoppeling. Verder zal de groei van woningen, inwoners en bedrijvigheid leiden tot een toename van de afvalwateraanvoer. Dit vraagt om maatregelen om de capaciteit van de AWZI te vergroten. In 2025 wordt een plan uitgewerkt, met als doel in 2026 een voorstel voor besluitvorming aan het Algemeen Bestuur voor te leggen. Daarnaast moet worden besloten of de twee slibgistingstanks in de toekomst in gebruik blijven. Als dit het geval is, zal er voor 2030 een civiele renovatie nodig zijn. De gemeente Dronten heeft aangegeven het gebied rondom het station, waar de AWZI zich bevindt, te willen ontwikkelen voor woningbouw. Wat de gevolgen hiervan zijn, is momenteel nog onduidelijk, en zal in de komende tijd worden besproken met de gemeente.

Focus op de AWZI Tollebeek

Op de AWZI Tollebeek staan forse renovaties op het programma. Dit betreft o.a. de afdekking van de voorbezinktank, de vernieuwing van de beluchtinstallatie en de capaciteitsuitbreiding van de bandindikker voor indikken van slib. Ook voor deze AWZI geldt dat er groei wordt verwacht van inwoners, maar ook vanuit de (visverwerkende-)industrie op Urk. De groei van het aanbod van afvalwater zal tot gevolg hebben dat de AWZI de maximumcapaciteit bereikt en mogelijk niet meer aan de effluenteisen kan blijven voldoen. Er zijn nu een tweetal maatregelen in beeld om de zuiveringscapaciteit te vergroten. Dit betreft een voorbehandeling van het afvalwater van de visindustrie (gemaal Stortemelk) en behandeling van het rejectiewater van de slibverwerking (gisting en ontwatering). De planning van deze investering is wel afhankelijk van het tempo waarin het aanbod van afvalwater groeit. Op dit moment is dit nog onzeker vanwege o.a. levering van drinkwater aan de industrie en het al dan niet beschikbaar zijn van alternatieven. Vooralsnog is er in de investeringsplanning van uit gegaan dat realisatie van de uitbreiding niet voor het einde van de planperiode noodzakelijk is. De ontwikkelingen worden nauwlettend in de gaten gehouden. In vervolg op de waarschuwing voor overtreding van wettelijke regels ten aanzien van overschrijden norm voor fosfaat in effluent zijn maatregelen in gang gezet om herhaling te voorkomen. Dan gaat het over verdere optimalisatie van chemische fosfaatverwijdering in combinatie met online metingen.

Doorlopende maatregelen Beheren en onderhouden

1. Beheren en onderhouden van bestaande installaties en zuiveringen en rioolgemalen (doorlopend).
2. Uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan bestaande persleidingen op basis van slimme inspecties (doorlopend).

3. Nieuw: Het uitvoeren van werkzaamheden aan het afvalwatersysteem om te zorgen dat er blijvend voldoende capaciteit beschikbaar is voor het transport en de zuivering van afvalwater (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Beheren en onderhouden

4. Evalueren beleid afvalwater buitengebied (IBA's) gereed derde kwartaal 2027.

Kosten eerlijk verdelen

Extra aandacht voor discrepantie loont

De discrepantie is de afgelopen jaren gedaald en op basis van de meest recente gegevens tot en met 2024 en is de prognose dat deze uitkomt op 13% en daarmee onder het doel en het landelijk gemiddelde van 15%.

Het halen van het doel betekent niet dat de aandacht minder wordt. De samenwerking met Omgevingsdienst (OFGV) en GBLT blijft van belang om de ontwikkelingen te volgen en te kunnen anticiperen op ontwikkelingen. Dat is met name nog van belang voor de AWZI Tollebeek en de gemeente Urk. We zijn nog in afwachting van en in gesprek over het plan van aanpak dat OFGV aan het opstellen is om hier nog verdere stappen in te zetten en de discrepantie terug te brengen.

Doorlopende maatregelen Kosten eerlijk verdelen

1. Uitvoeren van metingen en extra monitoring in gebieden met de hoogste discrepantie (doorlopend).
2. Versterken van de externe samenwerking met de belastinginver (GBLT), de omgevingsdienst en de gemeenten (doorlopend).
3. Communiceren over de acties die we gaan ondernemen om de discrepantie terug te brengen en het gesprek aangaan met provincie, gemeenten en bedrijfsmatige lozers in ons beheergebied (doorlopend).

Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

Scenario's Zeewolde in beeld gebracht

Voor studie naar de ontwikkelingen in de regio Zeewolde-Oosterwold-Almere is een aantal scenario's doorgerekend op kosten en de value case uitgewerkt. De uitkomsten worden beoordeeld om te komen tot een voorkeursscenario die richting zal geven aan de inrichting van het afvalwatersysteem om zo adequaat te kunnen inspelen op de ontwikkelingen die op ons af komen. Dit moet leiden tot concrete maatregelen in de komende 10-15 jaar voor zowel de gemeente Zeewolde als voor het waterschap.

Afvalwaterprognoses, we blijven er mee bezig

We blijven alert op de ontwikkelingen in ons beheersgebied om zo goede afvalwaterprognoses te kunnen opstellen. Afvalwaterprognoses spelen een belangrijke rol om een beter inzicht te krijgen in de toekomstige groei aan afvalwater en de beschikbare capaciteit in de afvalwaterketen zowel op landelijk niveau of binnen het waterschap. Dit dient als basis om vast te stellen waar in de komende jaren investeringen nodig zijn om de capaciteit op orde te houden. Voor het opstellen van afvalwaterprognoses, en in de rol van koploper, zijn we nog actief in de Community of Practice. En met het Waterschapshuis bouwen we verder aan tools hiervoor. De prognosetool waaraan Zuiderzeeland heeft meegewerkt om te ontwikkelen is inmiddels operationeel. Nu wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een tool die meer inzicht moet geven over lozingen van bedrijven in de waterketen gebaseerd op kentallen en zeer zorgwekkende stoffen. Een tweede project is visualisatie van het afvalwatertransportstelsel zoals ZZL al toepast, maar dan op landelijke schaal.

Professioneel Afvalwatertransport

We zijn actief betrokken bij meerdere projecten bij de STOWA en het Waterschapshuis, zoals Professioneel Afvalwatertransport (PAT), een programma waarin STOWA, RIONED, Deltares, waterschapshuis en waterschappen samenwerken. Het beheer van het transportsysteem vraagt nadrukkelijk om aandacht. Via het programma PAT wordt gewerkt aan het verbeteren van het functioneren en het beheer van de transportsystemen. Ook blijven we actief betrokken bij onderzoeken naar afvalwatertransport, zoals die vanuit STOWA/RIONED worden geïnitieerd.

Afvalwaterakkoorden

In navolging op de Afvalwaterakkoorden met Almere en Urk zijn er gesprekken met Dronten die tot een Afvalwaterakkoord moeten leiden en daarmee een optimalisatie van het afvalwatertransport. Voor de gemeente Lelystad loopt dit proces ook en wordt er gewerkt aan een concept Afvalwaterakkoord.

Het streven is om de Afvalwaterakkoorden op gelijke wijze op te stellen, maar niet elke gemeente is hetzelfde. De gesprekken gaan met name over die zaken die verschillen en hoe deze dan op een juiste wijze in het akkoord onder te brengen. Het onderzoek met de gemeente Zeewolde is afgerond. Hierin zijn de bestaande samenwerkovereenkomsten vergeleken met de lijn van het afvalwaterakkoord. Dit vormt een basis voor de gesprekken met gemeente Zeewolde over een afvalwaterakkoord. In maart 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Afhankelijk van de politieke dynamiek kan het zijn dat de gesprekken juist voor of na de verkiezingen plaats vinden.

Herziening Beleidskader Bedrijfsafvalwater

De ontwikkelingen rondom de aanvoer van bedrijfsafvalwater en de benodigde aanpassingen in het transportstelsel maken een herziening van het beleidskader bedrijfsafvalwater noodzakelijk. Het vraagstuk is of de lijn tot op heden, die uitgaat van zoveel mogelijk afvoeren van bedrijfsafvalwater naar de AWZI op lange termijn nog altijd houdbaar is. De herziening en herformulering zal plaatsvinden aan de hand van casussen. Dit zal resulteren in een voorstel naar het bestuur.

Oplossingen vinden, vraagt om samenwerking

Het Samenwerkingsplatform Afvalwater Flevoland (SAF) is dé plek waar wij met gemeenten in overleg kunnen gaan over afvalwaterkwesties. Met de gemeenten brengen we in beeld welke afvalwatervraagstukken actueel zijn en kunnen we in samenspraak naar oplossingen zoeken. Aanvullend vinden er bilaterale afstemmingen plaats met de gemeenten over bijvoorbeeld het afvalwaterakkoord. Vanuit SAF is indertijd voor innovaties het Waterlab opgezet. Binnen het Waterlab zijn ook de Provincie en Vitens als actieve deelnemers aanwezig. Naast innovaties op het vlak van circulariteit zijn we ook steeds meer op zoek naar innovaties binnen de afvalwaterketen zoals bijvoorbeeld op het vlak van transport (vacuümsystemen), werking van het afvalwatersysteem (verwerking van vet in het riool) en meting en monitoring (inzet van innovatieve sensortechnieken).

De samenwerking is versterkt: gemeenten nemen een steeds proactievere rol in. Samen met het Waterlab willen we ook andere innovaties aanjagen. Via dit platform volgen we concrete ontwikkelingen op de voet, bereiden we onze rol beter voor en versterken we onze positie. We kijken gezamenlijk naar de toekomst en groei van de regio, en welke oplossingen het beste toepasbaar zijn. Elke gemeente kent eigen uitdagingen; deze samenwerking helpt om de juiste koers per situatie gezamenlijk af te stemmen. Dankzij deze samenwerking begrijpen we elkaars belangen beter, wat ten goede komt aan de gezamenlijke trajecten die we opzetten.

Microverontreinigingen en PFAS

Binnen het project Almere Fit for the Future wordt gewerkt aan de realisatie van het doseren van actief kool om microverontreinigingen te verwijderen en om dat op termijn te doen met actief kool uit snoei afval. Er loopt een aantal onderzoeksprojecten om meer inzicht te krijgen in de herkomst van microverontreinigingen en de aanvoer op de AWZI's. Dit is ook in lijn met het bestuursprogramma. Deze inzichten worden gebruikt om maatregelen effectief in te zetten met het oog op landelijke wetgeving vanuit Europese richtlijn Stedelijk afvalwater. Dit kan ook worden ingezet ten behoeve van het VTH traject.

Voor de verwijdering van PFAS doen we mee aan een TKI-onderzoek van de TU Delft naar een geïntegreerde schuimfractionering bij een bestaande waterzuiveringsinstallatie bij een bedrijf. Daarmee zou mogelijk bestrijding aan de bron mogelijk zijn, maar wellicht is de kennis die wordt opgedaan ook bruikbaar voor onze AWZI's.

Nationaal Groeifonds

Binnen het Nationaal Groeifonds wordt gekeken of het project voor vergaand fosfaatverwijdering met Biophree kan plaatsvinden bij waterschap Rijn en IJssel. Voor DEXfilter loopt het onderzoek nog op de AWZI Dordrecht in samenwerking met Hollandse Delta en Brabantse Delta ten aanzien van bedrijfsvoeringsaspecten en de verwijdering van microverontreinigingen en PFAS. Parallel daaraan is een plan van aanpak opgesteld om inzicht te krijgen in de vraag of realisatie mogelijk

voor is 31 december 2028. Dit in relatie tot de capaciteit van de installatie binnen het begrote investeringsbudget en subsidie, de onzekerheden die er nog zijn, de risico's en de financiële consequenties.

Doorlopende maatregelen Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

1. Actualisatie integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland Strategie afvalwaterketen (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

2. Opstellen van afvalwaterprognoses en vastleggen afspraken in bestuursovereenkomsten samen met gemeenten (uiterlijk 2027).
3. Uitbreiden van onze transportsystemen om te voldoen aan de verwachte capaciteitsvraag door toename woningen/bedrijven (doorlopend), bijvoorbeeld de aanleg van transportleiding Oosterwold (2026).
4. De capaciteit van de AWZI's is op orde en maatregelen in beeld gebracht en worden gerealiseerd bijvoorbeeld Almere (2027) en Zeewolde (2025).
5. Realiseren van nazuivering van microverontreiniging en medicijnresten op AWZI Almere (2027).
6. Bepalen van een vervolgaanpak voor het verwijderen van microverontreinigingen en medicijnresten voor de overige AWZI's (2027).
7. Diverse pilotonderzoeken om te kunnen blijven voldoen aan de KRW voor wat betreft de effluentkwaliteit van de AWZI's.
8. Onderzoek naar aanvoer van microverontreiniging en verwijdering ervan op AWZI's (2027).

Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

AI inzetten om emissie lachgas te verminderen

We weten inmiddels onder welke omstandigheden de kans groot is dat lachgas wordt gevormd bij het zuiveren van afvalwater, maar het is nog niet makkelijk met de huidige techniek om dat te voorkomen. En dat is waar AI kan helpen door uit de grote hoeveelheid gegevens van metingen verbanden te leggen die met grote nauwkeurigheid aangeven of er lachgas wordt gevormd. En met die kennis kan AI worden ingezet om te voorspellen wanneer het gaat optreden. In eerste instantie door de voorspelling (ook wel model of Digital Twin genoemd) te laten meelopen met de werkelijkheid. Daarmee 'trainen' we de regeling en wordt die beter om later in te zetten voor de dagelijkse sturing van ons zuiveringsproces.

Drinkwatervoorziening knellend in de Noordoostpolder

We zijn een stap verder in het gebiedsproces Watervoorziening Noordelijk Flevoland en een haalbaarheidsonderzoek. Enerzijds kijken we naar hoe bedrijven efficiënter kunnen omgaan met hun waterverbruik en eventueel hergebruik van het eigen afvalwater, waarbij we de link leggen met Waterlab. Anderzijds werkt het hele consortium aan een kortetermijnoplossing (een proceswaterfabriek) en aan een definitieve oplossing: de productie van drinkwater uit oppervlaktewater. Een ander scenario is nog de productie van proceswater uit ons effluent. Dan gaat het niet alleen om het technologisch aspect van opwerken van effluent, maar vooral organisatorisch. Welke rol kunnen en willen we hierin nemen?

Het haalbaarheidsonderzoek moet in Q1 van 2026 zijn afgerond, waarna we zo snel mogelijk willen starten met de uitvoering van de gekozen oplossing.

Samenwerking levert concrete resultaten op en gaat door

Na de succesvolle Waterlab-casussen zetten we de samenwerking voort en zoeken actief naar nieuwe uitdagingen vanuit onze omgeving. De provincie leidt het programma (samen met Vitens) en samen met gemeenten werken we aan de selectie en uitvoering van nieuwe projecten. We versterken de monitoring van bestaande projecten en onderzoeken aanvullende maatregelen voor blijvend succes. Kennisdeling staat komend jaar centraal. Voor zakelijke watergebruikers is een platform ingericht, waaruit eerste ideeën ontstaan rond watervraagstukken en innovaties in afvalwaterbeheer. De grootste uitdaging ligt bij bedrijven in het optimaliseren van hun watergebruik. Tegelijkertijd groeit de regio sterk, wat vraagt om goede afvalwaterprognoses en afstemming tussen capaciteit, groei en oplossingsrichtingen.

Gemeenten richten zich op innovatieve meetsystemen voor riolering en alternatieve inzamelingsmethoden, met als doel drinkwatergebruik te beperken en afvalwaterstromen vaker te (her)gebruiken. Verder onderzoeken we alternatieve waterbronnen. In Noordelijk Flevoland ligt al een concrete vraag, en bij de ontwikkeling van Pampus in Almere verkennen we samen met de gemeente en Vitens het gebruik van water waarvoor geen drinkwaterkwaliteit nodig is.

Circulariteit van effluent

Water is een steeds belangrijker thema binnen Europa. Nieuwe richtlijnen brengen nieuwe vragen en perspectieven met zich mee over de waarde van (afval)water. Samen met Dutch Water Authorities (DWA), Energie- en Grondstoffenfabriek (EFGF), andere waterschappen en kennisinstellingen verkennen we de mogelijkheden van hergebruik van ons effluent. Daarbij leggen we ook internationaal contact en zoeken de samenwerking om te leren van ervaringen in andere landen, zoals in Spanje. Dit sluit aan bij de landelijke circulaire ambities en biedt kansen voor onze regio, waar sprake is van toenemende drinkwaterdruk.

Als waterschap zijn we bij meerdere vraagstukken vanuit bedrijven betrokken en werken we aan een aangepast beleidskader bedrijfsafvalwater, zodat we beter en meer gestuurd vanuit een bepaalde circulariteitsgedachte om kunnen gaan met de vraagstukken vanuit de bedrijven. In dit kader stellen we een haalbaarheidsstudie op voor hergebruik van effluent bij een betonfabriek. Na een (verwacht) positief resultaat, zal het project in 2026 worden uitgevoerd. Dit doen we in samenwerking met het bedrijf, waarmee een intentieovereenkomst wordt ondertekend.

Doorlopende maatregelen Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

1. Werken aan nieuwe sanitatieconcepten samen met bedrijven, overheden en het drinkwaterbedrijf (doorlopend), bijvoorbeeld Waterlab.

Tijdgebonden maatregelen Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

2. Onderzoek naar ontstaan van lachgas en ontwikkelingen van maatregelen voor reductie (2027).

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
AWZI Almere fit for the future	Schoon, gezuiverd water	1,65 miljoen (voorbereidingskrediet) Uitvoeringskrediet: geheim		2021-2027
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	x Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Almere, gericht op: • Vergroten capaciteit AWZI Almere; • 20% <u>slibreductie</u> in 2030 ten opzichte van 2018; • Productie van duurzame energie door het opwerken van biogas naar groen gas met CO₂-terugwinning en het winnen van struviet als grondstof. • Schoner oppervlaktewater, verwijdering van microverontreinigingen; • In kaart brengen aanpak van een klimaatneutrale AWZI Almere als bijdrage aan een klimaatneutraal Zuiderzeeland in 2050; • CO₂ reductie van 55% in 2030 t.o.v. 1990; • Behouden/vergroten van biodiversiteit. Vanuit de eerder vastgestelde Beleidskaders: • Waterbeheerprogramma, • Energiestrategie; • Klimaataanpak; • Integrale Aanpak Afvalwaterketen Zuiderzeeland (actualisatie 2023). Om het zuiveringsslib op een robuuste manier te kunnen blijven verwerken is een groot deel van de sliblijn aan vervanging toe. Om het groeiend aanbod van afvalwater in de toekomst te kunnen				

blijven verwerken en de doelstellingen van de klimaataanpak, de energiestrategie en slibreductie te kunnen realiseren moet de capaciteit van de AWZI, inclusief de sliblijn, worden vergroot. Aangezien zowel slib vanuit Almere als onder andere Zeewolde hier verwerkt kan worden moet de sliblijn vergroot worden.

Ook is het wenselijk om maatregelen op de AWZI's toe te passen voor het verwijderen van microverontreinigingen uit het afvalwater.

Toelichting B&MR 2025-2029

De aanbesteding voor de realisatie van het project AWZI Almere Fit for the Future heeft inmiddels plaatsgevonden en de werkzaamheden zijn gegund. Het terrein is bouwrijp gemaakt en de civiele werkzaamheden zijn in volle gang. Ook is begonnen met het omleggen van diverse persleidingen ten behoeve van aanpassingen aan het ontvangwerk, het nieuwe opvoergemaal en de ombouw van een nabezinktank tot voorbezinktank.

Naar verwachting zullen de werkzaamheden eind 2026, binnen budget zijn afgerond en kunnen de nieuwe procesonderdelen en processen (o.a. Ephyra slibgisting) worden opgestart. Ook is het de verwachting dat de warmtelevering voor de Ephyra slibgisting geregeld is evenals de verkoop van het groen gas en de inkoop van de biologische actieve poederkool. De samenwerking voor het vervloeien van CO₂ heeft wat meer voeten in de aarde en zal langer duren.

Waterschap Zuiderzeeland is samen met gemeente Almere aan het verkennen op welke wijze waterschap Zuiderzeeland omliggende gronden langs AWZI Almere kan aankopen. Deze aankoop heeft o.a. te maken met het zeker stellen van toekomstige uitbreidingen en- of aanpassingen aan AWZI Almere om de groei aan afvalwateraanbod te kunnen blijven verwerken. Naar verwachting zal in 2026 hierover een voorstel aan het bestuur worden voorgelegd.

In de eerste helft van 2026 zal een stuk ter kennisname over dit speciale project voor het AB worden opgesteld inclusief een financiële update.

Speciale investering		Programma		Financieel	Planning
Aanpassing AWZI Zeewolde		Schoon, gezuiverd water		€ 2.600.000 (uitvoeringskrediet)	2021-2025
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	X	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Zeewolde, gericht op: - Vergroting van de capaciteit van de AWZI met 10%-15%. - Terugwinnen van cellulose en daarmee een bijdrage leveren aan circulariteit. - In kaart brengen aanpak voor een klimaatneutrale AWZI Zeewolde.					
Toelichting B&MR 2025-2029 De fijnzeefinstallatie (fase 1) is eind vorig jaar opgeleverd en in bedrijf genomen. Als gevolg van vetlozingen heeft de installatie enige tijd stil gestaan omdat dit een goede werking hinderde en dit heeft helaas geleid tot verstoppingsproblemen in de afvoerleiding met cellulose. Er is een aantal wijzigingen aangebracht om verstoppingen te voorkomen en de toevoer naar de installatie te verbeteren. Het ontwerp voor fase 2 (opwerking cellulose) wordt opgesteld door de afnemer en zit in de afrondende fase. Dan is duidelijk hoe de hygiëniserings-stap er uit komt te zien en hoe deze te koppelen met de fijnzeef en plaatsen op het terrein. Parallel aan dit proces vinden gesprekken plaats ter voorbereiding van contractvorming. Daarbij zal de afzet van de cellulose via Aquaminerals verlopen. De opzet is nu dat de afnemer investeert in fase 2 waarvoor ZZL dan een jaarlijkse vergoeding betaalt. Dit past niet binnen de constructie met Aquaminerals. Er wordt nu gekeken hoe dit aanbesteding technisch uit te voeren om toch ons (circulaire) doel te bereiken. Met het gereed komen van het ontwerp van fase 2 komt er ook meer duidelijkheid over de kosten en kan de business case worden opgemaakt. De planning is dat fase 2 in de eerste helft van 2026 in bedrijf kan worden genomen. Bij de AWZI Almere is extra vermogen nodig om het afvalwater in de toekomst te kunnen zuiveren en om fase 2 te kunnen realiseren. Voor het industriegebied waar de AWZI in ligt is een Energy Hub opgericht op initiatief van de gemeente. We zijn in gesprek hierover met de coöperatie van bedrijven om hieraan deel te nemen. Uit een scan is gebleken dat via de Energy Hun voldoende capaciteit kan opleveren voor fase 2. Als extra optie nemen we het installeren van een batterij mee om te voorkomen dat het opgenomen vermogen boven de toegestane limiet komt. Dan hebben we nog capaciteit om de installatie in bedrijf te houden.					

Figuur 24 Fijnzeef waarmee cellulose wordt teruggewonnen uit influent

4.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon, gezuiverd water verbonden zijn.

Tabel 4.7 Lasten programma Schoon, gezuiverd water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2024	28,3	- 1,6	26,7
Begroting 2025	28,8	- 1,0	27,8
Begroting 2026	29,4	- 1,1	28,3
Raming 2027	35,8	- 3,4	32,4
Raming 2028	37,0	- 3,4	33,6
Raming 2029	37,8	- 3,5	34,3
Raming 2030	38,8	- 2,9	35,9

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2026-2030 ten opzichte van het basisjaar 2025 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Schoon, gezuiverd water komen ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 4.8 Mutaties netto lasten programma Schoon, gezuiverd water jaren 2026-2030 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto lasten basisjaar 2025	27,8	27,8	27,8	27,8	27,8
MJBOP	0,4	- 0,7	- 0,7	- 0,6	0,0
Procesoptimalisatie	- 0,2	- 0,2	- 0,2	- 0,2	- 0,2
Mutatie kapitaallasten	- 0,3	4,3	5,0	5,0	5,2
Inflatie- en loonontwikkeling	0,7	1,4	2,0	2,6	3,4
Diversen	- 0,1	- 0,2	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Netto programmalasten	28,3	32,4	33,6	34,3	35,9

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2026-2030, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 4.4 bevat de investeringen die in 2026 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2026) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven van het programma Schoon, gezuiverd water (bedragen in miljoenen euro's)

Investerings	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Raming investeringsuitgaven¹	41,2	20,4	7,7	11,2	11,2

Tabel 4.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2026 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Vervangingsopgave PL-220 Markerkant: Fase 1	Regulier
Renovatie RG-660 Dronten de Noord	Regulier
AWZI Zeewolde: Capaciteitsuitbreiding (CTI) cellulose ³	Speciaal
Rioolgemaal Zuid RG-975	Regulier
Rioolgemaal Stortemelk RG-900	Regulier
Rioolgemaal Urk kern RG-880	Regulier
Rioolgemaal Staart RG-970	Regulier
Renovatie RG-178 Pluuthaven	Regulier
Renovatie RG-820 Espel	Regulier
Renovatie RG-990 Kraggenburg	Regulier
AWZI Tollebeek: aanpassen magnesiumdoseerinstallatie	Regulier
DEX filter AWZI Lelystad (groeifonds)	Regulier
AWZI Dronten - Renovatie slibvergisting	Regulier
AWZI Tollebeek: Revisie WKK 2	Regulier
AWZI Lelystad: Vervangen slibcontainers	Regulier
AWZI Dronten: Revisie harkroosters	Regulier
RG-620 Swifterbant: Vernieuwen pompinstallatie	Regulier
Persleiding PL-219: Voorbereidingskrediet	Regulier
AWZI's Algemeen: Vervangen hijs- en hefmiddelen	Regulier
Vervangingsopgave PL-420 Larserbos	Regulier
Totaal te verlenen kredieten in 2026	11.760

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd.

¹ Om redenen van geheimhouding (marktgevoelige informatie) is geen uitsplitsing weergegeven tussen reguliere en speciale investeringsuitgaven.

5. Programma Financiën, organisatie en informatie

5.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zijn een solide, inclusieve en veerkrachtige organisatie die bewust kiest en waar doelmatig, vernieuwend, adaptief en met plezier gewerkt wordt aan opgaven.

Tactische doelen van Financiën, organisatie en informatie

- Solide basis: De basis van de waterschapsorganisatie is robuust.
- Anticiperend en (veer)krachtig: De waterschapsorganisatie anticipeert wendbaar en (veer)krachtig op nieuwe ontwikkelingen.

5.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Solide basis

Behoud van goede financiële positie op lange termijn

Eind 2022 stelde het Algemeen Bestuur het geactualiseerde schulden- en reservebeleid vast, inclusief financiële referentiewaarden die bijdragen aan het behouden van een gezonde financiële positie. De nu voorliggende begroting en het voorgestelde tariefscenario sluiten aan bij deze vastgestelde kaders. De lange termijn doorkijk van de investeringsopgaven tot en met 2050 is medio 2024 ter kennisname aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Dit vormt een belangrijk sturingsinstrument om tijdig inzicht te verkrijgen in toekomstige opgaven en hierop, waar nodig, bij te kunnen sturen. In 2025 is gestart met de uitvoering van een aantal grote investeringsprojecten, waaronder de dijkversterking van de IJsselmeerdijk en de renovatie en uitbreiding van AWZI Almere (Fit for the Future). Medio 2025 is reeds een belangrijk deel van de financiering voor deze projecten gerealiseerd. Voor 2026 en de daaropvolgende jaren wordt aanvullende financiering aangetrokken, met aandacht voor het spreiden en beperken van financieringsrisico's.

Nieuw activabeleid verwerkt in B&MR

Het activabeleid vormt het financiële kader met regels voor de waardering en afschrijving van activa. Recent is dit beleid herzien. In september 2025 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het nieuwe activabeleid. De wijzigingen zijn gericht op het versterken van de financiële gezonde positie van het waterschap op de lange termijn. Belangrijke aanpassingen betreffen de activering van financieringsrente binnen het HWBP, een wijziging van de urennorm en een aangepaste afschrijvingstermijn voor zonnepanelen. Het vernieuwde beleid is verwerkt in deze B&MR 2026-2030.

Robuuste ramingen, maar blijvende onzekerheden

Ook in de komende jaren blijven de macro-economische ontwikkelingen en de energiemarkt onvoorspelbaar. Voor deze begroting zijn de ramingen voor inflatie en energieprijzen gebaseerd op gezaghebbende externe bronnen, waaronder de meest recente prognoses van het Centraal Planbureau en de forwardmarkt voor energie. Toch hebben we de afgelopen jaren gezien dat de gerealiseerde energieprijzen afwijken van de begroting. Dit kan zich ook in de komende jaren voordoen. Daarnaast houden we zoveel mogelijk rekening met de verwachte impact van klimaatverandering. Door steeds grilliger weer en de toenemende frequentie van extreme droge en natte periodes zal de afwijking ten opzichte van de begroting naar verwachting groter worden. Als dit zich voordoet, zal dit tot uitdrukking komen in het jaarresultaat.

Nieuwe verslaggevingsregels

Dit is de tweede begroting die is opgesteld volgens de nieuwe verslaggevingsregels die vanaf 2025 van kracht zijn. In de praktijk betekent dit een herindeling van de financiële paragrafen en de toevoeging van nieuwe elementen, zoals een geprognosticeerde balans, relevante kengetallen en een paragraaf over assetmanagement. Daarnaast beslaat deze Begroting & Meerjarenraming nu

een periode van vijf jaar. De nieuwe verslaggevingsregels zijn eveneens van toepassing op de jaarstukken 2025. De effecten van deze implementatie worden zichtbaar bij het opstellen van die jaarstukken in 2026.

Leren en ontwikkelen zijn bouwstenen van een wendbare en veerkrachtige organisatie

Om als waterschap wendbaar en veerkrachtig te kunnen inspelen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, maar ook op de veranderende behoefte van onze medewerkers is een organisatiebrede focus op leren en ontwikkelen essentieel. Het is een continu proces waarin talenten worden ontdekt, versterkt en duurzaam ingezet, zodat medewerkers optimaal kunnen bijdragen aan onze opgaven. De samenwerking met onderwijsinstellingen blijft daarbij van groot belang. Door te investeren in stageplaatsen en traineeprogramma's versterken we de instroom van nieuw talent.

De doorontwikkeling van de ZZL Academie speelt hierin een centrale rol. Door het organisatie ontwikkelprogramma te ondersteunen en te werken met leerlijnen die aansluiten bij de organisatiedoelen, dragen we bij aan een integrale en toekomstgerichte aanpak van leren en ontwikkelen. Daarnaast zetten we de komende jaren in op verdere professionalisering van het ontwikkelaanbod, ondersteund door diverse digitale tools. Dit maakt het beheer van leerlijnen efficiënter, effectiever en beter toegankelijk voor medewerkers.

Naast de focus op veranderopgaven blijft er binnen het leer- en ontwikkelbeleid structurele aandacht voor doorlopende thema's zoals vitaliteit en talentontwikkeling. Deze dragen bij aan een gezonde, betrokken en toekomstbestendige organisatie.

De ontwikkelingen in de digitale strategie 2026-2030 zijn nauw verbonden met de verschillende opgaven van het waterschap

De digitale transformatie van de samenleving is zo verweven met de wateropgaven en onze bedrijfsvoering dat we keuze hebben gemaakt en een passende digitale strategie 2026-2030 hebben vastgesteld die hierop inspeelt. De Digitale Strategie 2026-2030 bevat nieuwe digitalisering- en ICT-doelstellingen van het waterschap. De strategie heeft als motto 'digitaal bedreven, open en innovatief'. Deze digitale strategie sluit aan bij de landelijke "Vaarkaat Digitale strategie" van de Unie van Waterschappen en is de opvolger van onze Informatiestrategie 2021-2025. In de afgelopen periode hebben we een solide en veilige basis gelegd voor onze informatiefunctie. Om de solide en veilige basis te behouden, blijven we de komende periode maatregelen uitvoeren (en maken we af wat we in de voorgaande periode hebben ingezet, o.a. digitale dienstverlening). Hiervoor blijven we breed samenwerken met andere waterschappen, de Unie van Waterschappen, het Waterschapshuis, het Informatiehuis Water (waar ook RWS en IPO aan deelnemen) en de Stowa. De uitvoering van Digitale strategie 2026-2030 hebben we verder uitgewerkt in een speciaal exploitatieproject (zie hieronder).

Solide en veilige basis behouden: nieuwe wetgeving ten aanzien van informatieveiligheid en privacy en onderhoud informatielandschap

We blijven werken vanuit een solide en veilige basis met een volwassenheid die past bij de vitale functie die het waterschap vervult, zoals bedoeld in wet- en regelgeving. Juist in een context waarin digitale dreiging toeneemt. Terwijl we tegelijk steeds afhankelijker zijn van digitale technologie. Komende jaren werken we aan de implementatie van nieuwe wetgeving binnen dit domein, waaronder de Nederlandse Cyberbeveiligingswet en de AI-verordening. De nieuwe cyberbeveiligingswet is uitgesteld, maar treedt naar verwachting wel in werking in 2026. De AI-verordening van de Europese Unie is sinds 1 augustus 2024 van kracht. Deze wetgeving stelt eisen aan het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) binnen publieke organisaties. Voor waterschappen betekent dit een nieuwe stap in verantwoord, datagedreven werken. In 2026 worden nieuwe elementen als een ethisch kader en AI-geletterdheid voor de organisatie uitgewerkt. Zo werken we aan de continue verbetering en bewaking van het volwassenheidsniveau voor digitale veiligheid en privacy. Om daarmee de weerbaarheid en continuïteit van onze processen te waarborgen.

De opkomst van quantumtechnologie wordt al lang aangekondigd, en op onderdelen ook steeds concreter toepasbaar. Dergelijke technologie kan in de toekomst bestaande cryptografische systemen kraken, wat betekent dat vertrouwelijke communicatie, persoonsgegevens en vitale infrastructuur kwetsbaar worden voor aanvallen. Om onze weerbaarheid te versterken wordt in 2026 onderzoek gedaan voor de overgang naar zgn. post-quantum cryptografie (PQC). Deze technologie moet bestand zijn tegen quantumaanvallen (quantumtechnologie) en vraagt daarvoor herziening van verschillende beveiligingssystemen.

Ons informatielandschap blijven we door ontwikkelen. Ook in 2026 moeten informatiesystemen worden vervangen, aangepast of nieuwe systemen worden toegevoegd om een solide en veilige basis te hebben en te behouden. Zo nemen we een nieuw personeelssysteem in gebruik, consolideren we enkele systemen naar een toekomst vast zaakstelsel en vernieuwen we ons geografisch informatiesysteem.

Doorlopende maatregelen Solide basis

1. We vernieuwen ons informatielandschap waar dit nodig is om een solide basis te behouden (doorlopend).
2. We werken verder aan informatieveiligheid en privacy, zodat iedereen binnen het waterschap bewust en alert handelt conform de landelijke normen en wetgeving (doorlopend).
3. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren (doorlopend; jaarlijks).
4. Uitwerken van de actuele HR-beleidsspeerpunten uit de cao-afspraken.
5. Het waterschap evalueert het financieel beleidskader en past deze waar nodig aan om ook op lange termijn de financiële positie op orde te houden (doorlopend).
6. Het waterschap spant zich doorlopend in om kansen te geven aan nieuwe collega's uit specifieke doelgroepen waaronder extra participatiebanen (doorlopend).

Anticiperend en (veer)krachtig

Versterking van onze cultuurwaarden door een meerjarig organisatie ontwikkelprogramma

Het meerjarig ontwikkelprogramma cultuur, leiderschap en kunde, ZZL Verbindt, is de komende jaren in uitvoering. De ontwikkelwaarden vertrouwen, verbinding, helderheid en eigenaarschap staan hierin centraal. In de ontwikkeling van deze cultuurwaarden ligt op cultuur en leiderschapsvlak onze grootste ontwikkelopgave en deze waarden zijn tevens het meest relevant voor de opgave waar we voor staan. De komende jaren ligt zowel focus op cultuur- en leiderschapsontwikkeling (houding en gedrag), als op team- en organisatiebrede ontwikkeling. Daarnaast gaan we met behulp van de ZZL Academie ook ontwikkelen op kennis, competenties en vaardigheden die meer rol en/of functie specifiek zijn. Strategische Personeelsplanning wordt ingezet als een van de instrumenten om hier invulling aan te kunnen geven. Het ontwikkelkompas is daarbij richtinggevend.

Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie vormen een belangrijk speerpunt

Binnen Waterschap Zuiderzeeland zien we dat diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie steeds belangrijker worden. Dit komt voort uit het inzicht dat verschillende achtergronden en perspectieven waardevol zijn. Waterschap Zuiderzeeland wil allerlei talenten aantrekken en houden, niet alleen omdat het juist is, maar ook omdat het voordelen oplevert. Een omgeving met diversiteit en inclusie bevordert innovatie, stimuleert creativiteit en verbetert besluitvorming door verschillende ideeën te combineren. Door beter begrip van de diverse behoeften, vergroot het de aantrekkelijkheid voor diverse talenten. Wat een positieve organisatiecultuur en een sterker imago oplevert. Dit draagt eveneens bij aan aantrekkelijk werkgeverschap. We willen hierin als publieke organisatie het goede voorbeeld geven en daarom actief aan de slag gaan, om op die manier het thema diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie in onze organisatie te versterken. De opgestelde visie en vertaling daarvan naar concrete doelen en acties wordt in de komende jaren uitgevoerd.

Een veranderende arbeidsmarkt vraagt om een werkgever die daarin meegroeit

De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging door o.a. technologische ontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving. We versterken onze positie als maatschappelijk betrokken werkgever, door recruitment strategischer in te gaan zetten en verder te bouwen aan een sterk werkgeversmerk. Onze aanpak op het gebied van diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie draagt daaraan bij en helpt bij het bereiken van een bredere doelgroep.

Breed samenwerken met bijzondere aandacht voor digitale soevereiniteit en weerbaarheid

In Europees en landelijk verband is er toenemende aandacht voor het thema digitale soevereiniteit en afhankelijkheid van de zogenaamde Big Tech-bedrijven. De in 2025 vastgestelde Nederlandse

Digitaliseringsstrategie (NDS) onderkent dit als een van de zes prioriteiten. In 2026 krijgt de NDS zijn uitvoering via de diverse koepelorganisaties, waaronder de Unie van Waterschappen. Die werkt daarvoor samen met de waterschappen en het Waterschapshuis (hWh) als ICT uitvoeringsorganisatie van de waterschappen. Ook binnen ons waterschap vindt onderzoek plaats naar risico's en afhankelijkheden met daarbij alternatieven. Ervaringen en lessen worden landelijk ingebracht.

Figuur 25 Onze rioolbeheerder Zeewolde

Doorlopende maatregelen Anticiperend en (veer)krachtig

1. We bepalen in breed samenwerkingsverband de impact van wetgeving voor het digitale tijdperk en implementeren deze in samenhang (doorlopend).
2. We verkennen van de digitale omgevingscontext en bepalen hoe deze impact kan hebben op de digitale koers van het waterschap (doorlopend).
3. We ondersteunen de verandering in onze taken met een meerjarig Organisatieontwikkelprogramma (doorlopend).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Digitale Strategie	Financiën, organisatie en informatie
Wat is het doel van dit project? De digitale strategie draagt bij aan een wendbare en weerbare organisatie die (digitaal) voorbereid is voor de wereld van 'morgen en overmorgen'. Om dit te bereiken werken we aan de volgende ontwikkeldoelstellingen: 1. We zetten datagedreven werken in om onze opgaven (zoals duurzaamheid, energieneutraliteit en biodiversiteit) te realiseren en ons werk slim te organiseren, zodat we in 2030 in staat om dit organisatiebreed als adequaat middel kunnen inzetten. 2. Onze digitale diensten en informatie maken we stapsgewijs richting 2030 actief openbaar om daarmee in verbinding met de omgeving onze taken betrouwbaar en transparant uit te voeren. 3. We adopteren digitale innovatie, in verbinding met de landelijke agenda, om daarmee wendbaarheid en weerbaarheid van onze taakuitvoering te bevorderen. Voor onze weerbaarheid werken we verder aan onze solide en veilige basis vanuit het programma Financiën, organisatie en informatie. Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project? De digitale strategie kent een grote financiële omvang en heeft in zijn uitvoering impact op alle taken en opgaven van het waterschap. Dit gecombineerd met de hoge dynamiek van de digitale context maakt dat er sprake is van een hoger risicoprofiel.	

De belangrijkste risico's die we voor 2026 onderkennen zijn:

- De afhankelijkheid van big-tech en AI en dreigende geopolitieke context brengt onze dienstverlening en soevereiniteit in gevaar.
- Aanpassingen van de Europese en Landelijke digitaliseringsagenda blijken niet te passen of doorkruist de prioriteiten van de Digitale Strategie.
- Niet tijdig kunnen aantrekken van de juiste mensen aan te trekken in een veranderende arbeidsmarkt.

Wat gaan we doen in 2026 met doorkijk naar 2030?

De beoogde beweging van opgavegericht, datagedreven werken is zichtbaar in het (aparte) project 'flexibel en datagedreven malen'. De digitale strategie levert interne kennis en kunde en zorgt dat het op te leveren projectresultaat straks goed in de lijn belegd kan worden. Verder zijn de belangrijkste maatregelen voor 2026:

- 1.1 Opzetten en invoeren van een ethisch handelingskader via een bestuurlijke en ambtelijke dialoog en het werken aan AI-geletterdheid van de organisatie (2026).
- 1.2 Neerzetten van een basisorganisatie en leerlijn voor de juiste kennis en expertise om datagedreven oplossingen niet alleen op te zetten, inclusief het in beheer nemen (2026).

Voor open en transparante dienstverlening wordt al veel gedaan vanuit de Wet open overheid (Woo) zoals beschreven in paragraaf 7.6 (Openbaarheidsparagraaf). Hieronder nog een aanvullende maatregel voor 2026 m.b.t. open en transparante dienstverlening:

- 2.1 Het voorbereiden van een digitaal portaal voor inwoners en ondernemers om daarmee dienstverlening ook digitaal gepersonaliseerd en op maat aan te bieden. De 'informatievijver' die onderdeel uitmaakt maakt van de website gaan we komend jaar verbeteren en uitbreiden (2026).

Voor het digitaal innovatief verbonden werken is in 2026 de belangrijkste maatregel:

- 2.1 Het opzetten van digitaal innovatieve werkgroep die kansrijke landelijke innovaties verbindt met kansen voor de interne organisatie. Enkele kansrijke worden daarna uitgevoerd (2026).

In de doorkijk naar 2030 wordt het concept van datagedreven werken verbreed naar de andere taken en opgaven. Het actief delen van data en informatie via de website, openbare overheids- en open datakanalen krijgt zijn uitwerking.

De hier benoemde maatregelen vervangen de maatregelen die vanuit de informatiestrategie 2021-2025 m.b.t. digitale dienstverlening en datagedreven werken. Deze waren ondergebracht bij programma FOI onder doelstelling "anticiperend en veerkrachtig".

Wat gaat het kosten in 2026 met doorkijk naar 2030?

Om de Digitale Strategie uit te voeren starten we in 2026 met een benodigd extra budget van circa €1,2 miljoen. Vanaf 2027 worden de werkzaamheden verder uitgebreid en zal het benodigde jaarlijkse budget worden opgebouwd van €2 miljoen tot €2,9 miljoen. Dit is inclusief de extra middelen die benodigd zijn voor het behouden van een solide en veilige basis.

5.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Financiën, organisatie en informatie verbonden zijn.

Tabel 5.9 Lasten programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2024	22,7	- 0,3	22,4
Begroting 2025	26,7	- 0,5	26,2
Begroting 2026	28,7	- 0,5	28,2
Raming 2027	30,2	- 0,5	29,7
Raming 2028	31,5	- 0,5	31,0
Raming 2029	33,2	- 0,5	32,7
Raming 2030	35,0	- 0,5	34,5

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2026-2030 ten opzichte van het basisjaar 2025 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Financiën, organisatie en informatie komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 5.10 Mutaties netto lasten programma Financiën, organisatie en informatie jaren 2026-2030 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto lasten basisjaar 2025	26,2	26,2	26,2	26,2	26,2
Vitaal Zuiderzeeland	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Digitale strategie	1,1	1,9	2,1	2,6	2,8
MJBOP	0,1	- 0,1	- 0,2	- 0,1	0,3
Het Waterschaphuis	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Procesoptimalisatie	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Mutatie kapitaallasten	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2
Inflatieruimte 2026 ¹	- 1,7	- 1,7	- 1,7	- 1,7	- 1,7
Inflatie- en loonontwikkeling	1,0	2,1	3,0	4,1	5,3
Diversen	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Netto programmalasten	28,2	29,7	31,0	32,7	34,5

¹ Vanaf het begrotingsjaar 2026 maakt de inflatieruimte onderdeel uit van de post Onvoorzien.

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2026-2030, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 5.4 bevat de investeringen die in 2026 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2026) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.⁶

Tabel 5.3 Investeringsuitgaven van het programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Raming investeringsuitgaven¹	1,7	0,5	0,2	0,3	0,5

Tabel 5.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2026 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Laadfaciliteiten kantooromgevingen	Regulier
Herinrichting buitenterrein	Regulier
Vervangen werkplekken besturingssystemen PA	Regulier
Vervangen server- en netwerkkapparatuur PA	Regulier
Totaal te verlenen kredieten in 2026	1.459

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd.

¹ Om redenen van geheimhouding (marktgevoelige informatie) is geen uitsplitsing weergegeven tussen reguliere en speciale investeringsuitgaven.

6. Overzicht programmatotalen en raming belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

6.1. OVERZICHT PROGRAMMATOTALEN

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijschelding worden behandeld in de volgende paragraaf.

Tabel 6.1 Lastenontwikkeling (bedragen in miljoenen euro's)

Programma	Real. 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bestuur en omgeving	13,5	16,2	17,7	18,5	18,9	19,4	20,1
Waterveiligheid	8,3	8,7	9,6	9,7	11,0	11,9	17,2
Voldoende en gezond water	31,3	34,2	37,0	37,9	39,3	41,3	42,0
Schoon, gezuiverd water	26,7	27,8	28,3	32,4	33,6	34,3	35,9
Financiën, organisatie en informatie	22,4	26,2	28,2	29,7	31,0	32,7	34,5
Totaal programmalasten	102,2	113,1	120,8	128,2	133,8	139,6	149,7
Post onvoorzien ¹	-	-	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0
Totaal lasten inclusief post onvoorzien	102,2	113,1	122,6	130,0	135,7	141,5	151,7
Waterschapsbelastingen							
Watersysteemheffing	61,6	66,7	74,4	80,3	86,8	93,7	101,2
Verontreinigingsheffing	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6
Zuiveringsheffing	39,2	43,7	48,3	52,6	56,9	61,3	65,8
Waterschapsbelastingen	101,7	111,5	123,9	134,2	145,0	156,5	168,6
Waterschapsbelastingen -/-totaal lasten	- 0,5	- 1,6	1,3	4,2	9,3	15,0	16,9
Inschatting kosten nieuwe ontwikkelingen	-	0,0	0,0	- 3,0	- 4,9	- 6,0	- 7,0
Reserve-inzet Watersysteemtaak	1,4	1,9	1,4	- 1,6	- 3,0	- 5,0	- 3,9
Reserve-inzet Zuiveringstaak	1,5	- 0,3	- 2,7	0,4	- 1,4	- 4,0	- 6,0
Resultaat na reserve-inzet	2,4	-	-	-	-	-	-

¹ Vanaf 2026 wordt de post onvoorzien inclusief de inflatieruimte als afzonderlijke onderdeel in de begroting opgenomen en aan het eind van dit hoofdstuk toegelicht. Deze posten maakten eerder onderdeel uit van het programma Bestuur en omgeving en het programma Financiën, organisatie en informatie.

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

Tabel 6.2 Verwachte mutatie van de opbrengsten van de waterschapsbelastingen in de komende jaren

Jaar	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing
2026	11,5%	€ 7,00 per ve
2027	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2028	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2029	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2030	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve

Voor de tariefontwikkeling is ook de ontwikkeling van de eenheden van belang. Voor het meerjarenperspectief (de jaren 2027-2030 wordt uitgegaan van een bandbreedte van de stijging belastingen, vooral ook vanwege huidige macro-economische omstandigheden die veel onzekerheden met zich meebrengen. Voor de heffingsopbrengst van de watersysteemtaak wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +7% en +11%. Voor het zuiveringstarief wordt uitgegaan van een bandbreedte van de jaarlijkse stijging tussen +€ 6,00 en +€ 9,00. De cijfers die in hoofdstuk 7 zijn opgenomen met betrekking tot tarief ontwikkeling en reserve-inzet in het meerjarenperspectief, zijn gebaseerd op een stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak van 8,0% per jaar en een jaarlijkse stijging van het zuiveringstarief met € 6,50.

6.2. WATERSCHAPSBELASTINGEN

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en gebiedskenmerken zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor de verschillende belangencategorieën van de watersysteemtaak is in de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening toegepast.

Met ingang van belastingjaar 2026 is de wetgeving voor de kostentoedeling gewijzigd. Niet langer de economische waarden, maar de gebiedskenmerken vormen nu de basis voor het vaststellen van de kostenaandelen per belangencategorie. Op 30 september 2025 heeft het Algemeen Bestuur de nieuwe Kostentoedelingsverordening 2026 vastgesteld.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de kosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel 7.3 Vastgestelde percentuele toedeling van de kosten aan de belangencategorieën

Belangencategorie	Percentage
Ingezetenen	25,0%
Gebouwd	54,0%
Ongebouwd	19,3%
Natuurterreinen	1,7%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Belastingeenheden

Voor het aantal belastingeenheden in het beheergebied wordt voor de komende jaren een volumevergroting verwacht, behalve voor het aantal hectaren overig ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

Tabel 7.4 Ontwikkeling eenheden watersysteemtaak (omslagen)

Jaar	Ingezetenen	WOZ Waarde (* € 1 miljard)	Ha ongebouwd (overig)	Ha ongebouwd (wegen)	Ha natuurterrein
Jaar 2024	177.800	76,866	101.800	3.700	118.200
Jaar 2025	180.600	81,877	102.000	3.800	118.200
Jaar 2026	182.800	91,769	101.700	3.800	118.400
Jaar 2027	185.200	96,026	101.400	3.800	118.400
Jaar 2028	187.500	98,680	101.200	3.800	118.400
Jaar 2029	189.900	101,413	100.900	3.800	118.400
Jaar 2029	192.200	104,225	100.700	3.800	118.400

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2025.
- Een toename van het aantal ingezetenen / woningen met 2.350 per jaar.
- Een toename van de WOZ waarde van woningen van 10,0% voor het jaar 2026, 4,0% voor 2027 en 2,0% in de daarop volgende jaren.
- Voor niet-woningen een toename van de WOZ waarde van 2,0% in de jaren 2026, 1,0% voor het jaar 2027 en geen waardeontwikkeling in de daarop volgende jaren.
- Een geringe jaarlijkse afname van het aantal hectares ongebouwd.
- Geen wijziging in het aantal hectares wegen en natuurterreinen in 2026 en verder.

Tabel 7.5 Ontwikkeling vervuilingseenheden watersysteemtaak (verontreinigingsheffing)

Jaar	Directe Lozingen (woningen)	Directe Lozingen (bedrijven)	Totaal
Jaar 2024	7.700	4.900	12.600
Jaar 2025	7.700	5.900	13.600
Jaar 2026	7.700	6.400	14.100

Jaar 2027	7.700	6.400	14.100
Jaar 2028	7.700	6.400	14.100
Jaar 2029	7.700	6.400	14.100
Jaar 2030	7.700	6.400	14.100

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2025.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2026 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

Tabel 7.6 Ontwikkeling vervuilingseenheden zuiveringstaak

Jaar	Woningen	Bedrijven (meet)	Bedrijven (overig)	Totaal
Jaar 2024	424.100	94.900	60.900	579.800
Jaar 2025	429.300	90.100	61.300	580.700
Jaar 2026	432.400	93.600	62.200	588.200
Jaar 2027	437.500	94.700	62.200	594.400
Jaar 2028	442.500	95.900	62.200	600.600
Jaar 2029	447.600	97.100	62.200	606.900
Jaar 2030	452.600	98.400	62.200	613.200

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2025.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 1,2% per jaar.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven, die gebaseerd is op de meest recente inzichten uit de aanslagoplegging 2025.
- Bij de meetbedrijven is uitgegaan van 3.000 ve aan separate lozers, waarbij de oplegging via het privaatrecht plaatsvindt.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100%. Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De doelstelling is om de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In door het Algemeen Bestuur vastgestelde het Bestuursprogramma 2023-2027 is vastgelegd dat het kwijtscheldingsbeleid tijdens deze bestuursperiode in samenspraak met GBLT zal worden geëvalueerd en geactualiseerd. Daarom is medio 2025 een onderzoek gestart naar het huidige beleid. De wetgever heeft de afgelopen jaren vier verruimingsmogelijkheden geïntroduceerd die ons waterschap tot nu toe nog niet heeft toegepast. Als het Algemeen Bestuur besluit één of meerdere van deze verruimingen in het beleid op te nemen, zullen de hieronder genoemde eenheden naar verwachting toenemen vanaf het belastingjaar 2027. De omvang van deze toename en de hiermee verband houdende tariefsontwikkeling vormt een belangrijke onderzoeksvraag.

In de jaren 2026 tot en met 2030 worden naar verwachting jaarlijks de onderstaande eenheden en daarbij behorende bedragen kwijtgescholden.

Tabel 7.7 Kwijtschelding heffingseenheden (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Ingezetenen	Zuiverings eenheden	Bedrag Ingezetenen	Bedrag Zuiverings eenheden
Jaar 2024	8.900	18.400	0,8	1,3
Jaar 2025	7.900	16.400	0,8	1,3
Jaar 2026	8.000	16.500	0,8	1,4
Jaar 2027	8.200	16.800	0,9	1,5
Jaar 2028	8.300	17.200	1,0	1,7
Jaar 2029	8.500	17.500	1,1	1,8
Jaar 2029	8.700	17.900	1,2	2,0

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het toegekende en nog verwachte aantal kwijtscheldingen per 31 augustus 2025.
- Een geringe toename van het aantal kwijtscheldingen in de jaren 2025 en verder, in verband met toename van het aantal huishoudens.

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Reservebeleid

In december 2022 stelde het Algemeen Bestuur het geactualiseerde reservebeleid vast, waarin beleidskeuzes vast liggen ten aanzien van de inzet van reserves. In het tariefscenario van de kadernota liggen verdere uitgangspunten vast met betrekking tot de reserve-inzet. Het waterschap streeft bij de inzet van de reserves naar een beperkte, stabiele lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs, bedrijven en beheerders van natuurterreinen en tegelijkertijd behoud van een financieel toekomstbestendige financiële positie.

In de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 is uitgegaan van een onttrekking aan de egaliseringsreserve voor de watersysteemtaak van € 1,4 miljoen en een dotatie aan de reserve voor de zuiveringstaak van € 2,7 miljoen. Bij de bepaling van de reserve-inzet is rekening gehouden met het tariefscenario uit de kadernota. Hierin ligt onder andere het uitgangspunt vast, dat de totale reservepositie van waterschap Zuiderzeeland richting het eind van de planperiode toegroeit naar het midden van de bandbreedte van 25%-40% uit het reservebeleid, waarbij de reserveomvang tussentijds niet onder het minimum van 20% zakt.

De begrote onttrekking leidt er bij de waterstelselmaak toe dat de egaliseringsreserve nagenoeg volledig wordt onttrokken. In de jaren daarna kan deze weer worden aangevuld tot de minimale referentiewaarde van 3% uit het reservebeleid.

Vanwege onzekerheden rondom macro-economische ontwikkelingen is voor de jaren na 2026 (het meerjarenperspectief) uitgegaan van een bandbreedte van de tariefsontwikkeling. Voor de watersysteemtaak wordt daarbij uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst tussen de 7% en 11%. Voor de zuiveringstaak wordt uitgegaan van een bandbreedte van de jaarlijkse tariefstijging tussen +€ 6,00 en + € 9,00 per jaar. Voor de inzet van de reserves is in het meerjarenperspectief voor de jaren 2027-2030 uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak met 8,0% en een jaarlijkse stijging van het zuiveringstarief met + € 6,50. Met deze mutaties wordt voldaan aan de uitgangspunten van het reservebeleid en het uitgangspunt uit de kadernota dat de reservepositie richting het eind van de planperiode toegroeit naar het midden van de bandbreedte uit het reservebeleid.

Bij de reserve-inzet in de komende jaren is rekening gehouden dat een aantal opgaven nog niet financieel verwerkt is in de netto programmalasten. Voor deze nieuwe ontwikkelingen is een kosteninschatting gemaakt, waarmee rekening is gehouden in de reserve-inzet. Het gaat hier dan bijvoorbeeld om kosten voor ontwikkelingen als de versterking van de weerbaarheid, verdergaand zuiveren en aanpak circulariteit. Deze worden naar verwachting in de loop van de planperiode, na bestuurlijke besluitvorming, in de netto programmalasten opgenomen.

Tabel 7.8a Geplande mutatie tarief egalisatie reserve watersysteemtaak¹ (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Begin boekjaar	Mutatie reserve watersysteemtaak	Einde boekjaar
Jaar 2026	1,5	- 1,4	0,1
Jaar 2027	0,1	1,6	1,7
Jaar 2028	1,7	3,0	4,7
Jaar 2029	4,7	5,0	9,7
Jaar 2030	9,7	3,9	13,6
Totaal		12,1	

Tabel 7.8b Geplande mutatie tarief egalisatie reserve zuiveringstaak (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Begin boekjaar	Mutatie reserve zuiveringstaak	Einde boekjaar
Jaar 2026	3,6	2,7	6,3
Jaar 2027	6,3	- 0,4	5,9
Jaar 2028	5,9	1,4	7,3
Jaar 2029	7,3	4,0	11,3
Jaar 2030	11,3	6,0	17,3
Totaal		13,7	

Tarieven

De mutatie van de tarieven is niet gelijk bij de verschillende categorieën. Dit komt naast een verschil in lastentoename van de twee taken vooral door een verschil in groei dan wel afname van het aantal belastingeenheden. De tarieven voor de verschillende categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

Tabel 7.9 Tarieven 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Heffing	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	96,59	106,40	10,2%
Watersysteemheffing gebouwd woningen ²	0,0436%	0,0432%	- 0,9%
Watersysteemheffing gebouwd niet-woningen	0,0436%	0,0476%	9,2%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	117,50	131,37	11,8%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	235,00	262,74	11,8%
Watersysteemheffing natuurterreinen	12,42	10,68	- 14,0%
Zuiveringsheffing	77,50	84,50	9,0%
Verontreinigingsheffing	77,50	84,50	9,0%

¹ De weergegeven dotaties in de jaren dragen bij aan het uitgangspunt uit het tariefscenario dat de totale reservepositie van het waterschap aan het eind van de planperiode toegroeit naar het midden van de bandbreedte uit het reservebeleid. De weergegeven dotaties betreffen daarbij niet per definitie dotaties aan de egalisatiereserve, maar kunnen ook dotaties aan de algemene reserve zijn.

² Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ waarde.

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf, een gemiddeld industrieel bedrijf, een natuurbeheerorganisatie en een woningcorporatie. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastendrukprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

Tabel 7.10 Lastendruk eenpersoons huishouden in 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Eenpersoons huishouden	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	96,59	106,40	10,2%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	77,50	84,50	9,0%
Totaal niet huiseigenaren	174,09	190,90	9,7%
Bij eigen woning met een waarde van € 302.260 resp. € 332.486 ¹	131,79	143,63	9,0%
Totaal huiseigenaren	305,88	334,53	9,4%

Tabel 7.11 Lastendruk meerpersoons huishouden in 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Meerpersoons huishouden	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	96,59	106,40	10,2%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	232,50	253,50	9,0%
Totaal niet huiseigenaren	329,09	359,90	9,4%
Bij eigen woning met een waarde van € 302.260 resp. € 332.486	131,79	143,63	9,0%
Totaal huiseigenaren	460,88	503,53	9,3%

Tabel 7.12 Lastendruk agrarische bedrijf in 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Agrarische bedrijven	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	96,59	106,40	10,2%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	310,00	338,00	9,0%
Bij eigen woning met een waarde van € 453.390 resp. € 453.390	197,68	215,45	9,0%
Bij opstallen met een waarde van € 296.941 resp. € 296.941	129,47	144,17	11,4%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	8.225,00	9.195,90	11,8%
Totaal	8.958,74	9.999,92	11,6%

¹ Bij woningen is uitgegaan van een stijging van de WOZ waarde met 10,0%, bij niet-woningen wordt uitgegaan van een stijging van de WOZ waarde met 2,0%.

Tabel 7.13 Lastendruk industriële bedrijf in 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Industriële bedrijven	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
100 zuiverings / vervuilingseenheden	7.750,00	8.450,00	9,0%
Gebouw met waarde van € 1.979.604 resp. € 2.019.196	863,11	961,14	11,4%
Totaal	8.613,11	9.411,14	9,3%

Tabel 7.14 Lastendruk natuurbeheerder in 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Natuurterreinbeheerders	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
Bij 10.000 ha natuurterrein	124.200,00	106.800,00	- 14,0%

Tabel 7.15 Lastendruk woningcorporaties in 2025 en 2026 (in euro's) en de procentuele mutaties

Woningcorporaties	Begroting 2025	Begroting 2026	Mutatie
Bij 10.000 huurwoningen met een gemiddelde WOZ waarde van € 226.695 resp. € 249.364	988.389,89	1.077.254,30	9,0%

Post onvoorzien

Op grond van artikel 4.10, vierde lid, van het Waterschapsbesluit wordt het bedrag voor onvoorzien geraamd voor de begroting als geheel of per programma. Vanaf de begroting 2026 wordt dit bedrag voor de totale begroting geraamd.

Het bedrag voor onvoorzien bestaat uit twee onderdelen:

- Onvoorziene zaken € 0,13 miljoen
- Inflatie ruimte € 1,7 miljoen

Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd om een overschrijding van de geautoriseerde lasten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien (conform artikel 7 lid 4 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Waterschap Zuiderzeeland. De lasten worden in de begroting voor 60% toegerekend aan de watersysteeltaak en voor 40% aan de zuiveringstaak.

Het benutten van het bedrag voor onvoorzien leidt tot een budgetoverheveling vanuit de post onvoorzien naar de programmalasten. De gewijzigde programmalasten vormen de norm voor het begrotingscriterium (rechtmatigheid).

Vennootschapsbelasting

Het waterschap is belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting voor zover er sprake is van ondernemersactiviteiten. De verwachting voor de begroting- en meerjarenperiode is dat er sprake is van een nihilaangifte, d.w.z. het waterschap is geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Paragrafen

7. Paragrafen

Artikel 4.13 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor het Algemeen Bestuur voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de onderstaande vier verplichte parafen voor:

- Uiteenzetting financiële positie (inclusief financiering, weerstandsvermogen, voorzieningen en bestemmingsreserves en EMU-saldo)
- Assetmanagement
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen

Daarnaast is in deze begroting en meerjarenraming een beperkt aantal aanvullende paragrafen opgenomen, waarin andere (wettelijk voorgeschreven) informatie een plaats krijgt. Dit zijn:

- Externe en interne ontwikkelingen
- Openbaarheidsparagraaf

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Financiën, organisatie en informatie opgenomen. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Financiën, organisatie en informatie.

7.1. EXTERNE EN INTERNE ONTWIKKELINGEN

In dit onderdeel wordende externe en interne ontwikkelingen van het waterschap sinds het vorige begrotingsjaar beschreven, waarbij ook wordt ingegaan op de belangrijkste verschillen ten opzichte van de meerjarenraming van voorgaand jaar. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de ontwikkelingen in het programmadeel van de begroting op te nemen. Ook de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming zijn opgenomen in het programmadeel.

Uitgangspunten en normen

Onderstaand de uitgangspunten en normen die aan de ramingen ten grondslag liggen. Er wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen. Naast deze uitgangspunten zijn er in de begroting op specifieke onderdelen uitgangspunten relevant voor de belastingheffing, die ook samenhangen met de economische ontwikkeling. Het gaat dan onder andere om de ontwikkeling van de WOZ-waarde en groei van het aantal huishoudens. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in de paragraaf Waterschapsbelastingen.

Tabel 7.1 Algemene grondslagen

Omschrijving	Begroting 2026	Meerjarenraming 2027-2030
Lonen (incl. sociale lasten)	4,70%	4,2% – 5,10%
Prijzen	2,70%	2,40%
Rekenrente	2,30%	2,6% – 3,00%

In de huidige macro-economische situatie is het lastig om betrouwbare voorspellingen te doen omtrent de loon- en prijsontwikkelingen. In de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 is uitgegaan van ramingen van het CPB (het Centraal Economisch Plan en de verkenning voor de middellange termijn).

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden een jaarlijkse toename van salarissen en premies van in totaal 4,7% voor 2026 en gemiddeld 4,6% voor de jaren 2027-2030. Dit is inclusief een verhoging voor reguliere periodiekenstijging.

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 2,7% voor 2026. Voor de jaren 2027-2030 is uitgegaan van een prijsontwikkeling van 2,40%. Dit is gebaseerd op ramingen van het Centraal Planbureau.

Energie

Het verwachte inkoopvolume van elektriciteit is gebaseerd op het gemiddelde verbruik van de afgelopen 5 verbruiks jaren (2020-2024). Voor de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 houdt dat in dat het inkoopvolume gestegen is van 34.180.000 kWh in de begroting 2025 naar 35.800.000 kWh voor de Begroting 2026 en de Meerjarenraming 2027-2030.

Om een zo reëel mogelijke raming van de energielasten op te nemen, zijn de geraamde prijzen gebaseerd op de forward-markt. De inkooprijzen op de forward-markt per september 2025 zijn voor het begrotingsjaar 2026 gedaald ten opzichte van de raming die gemaakt is voor de voorgaande begroting (voor 2025 gemiddeld is uitgegaan van € 100,38 per MWh) en voor de daaropvolgende jaren licht gewijzigd.

De in de begroting en meerjarenraming opgenomen inkooprijzen (inclusief onbalansvergoeding) kunnen voor de jaren in de planperiode als volgt in tabelvorm worden weergegeven:

Tabel 7.2 Begrote inkooprijzen elektriciteit (excl. BTW)

Omschrijving	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Prijs elektriciteit per MWh	€ 88,91	€ 84,21	€ 79,90	€ 78,07	€ 78,07

Naast de kale inkooprijzen bestaan de energielasten uit onder andere energiebelasting, netbeheer, leverings- en transportkosten. In de begroting is ervan uitgegaan dat prijsontwikkeling hiervan kan worden opgevangen vanuit de centraal in de begroting opgenomen inflatieruimte.

De prijsontwikkelingen voor de afname van gas en van diesel worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de meest recente prijzen. Met betrekking tot de gasprijzen is uitgegaan van € 1,36/m³ ten opzichte van 1,22/m³ in begrotingsjaar 2025. Het begrote verbruik is ongewijzigd. Met betrekking tot de dieselprijzen voor de aanschaf van diesel ten behoeve van de bemaling is uitgegaan van € 1,63/l. Het prijspeil is ongewijzigd ten vorige planperiode, maar op basis van het 5-jaarsverbruiksgemiddelde is er wel een kleine verhoging doorgevoerd.

Investerings

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente is voor 2026 gesteld op 2,3%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen (begroot op 3,5%) en de verwachte rente over het rekeningcourant saldo (begroot op 2,5%). De rekenrente zal naar verwachting de komende jaren stijgen door de verwachte hogere rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen.

Incidentele baten en lasten

De in de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 incidentele baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld zijn beschreven in de programma's.

Kostentoerekening

Onderstaand wordt ingegaan op de bedrijfseconomische criteria en de kwantitatieve grondslagen die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

Tabel 7.3 Toerekening programmalasten naar wettelijke taak

Programma	Watersysteemtaak	Zuiveringstaak
Bestuur en omgeving ¹²	60%	40%
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende en gezond water	100%	-
Schoon, gezuiverd water	-	100%
Financiën, organisatie en informatie	Op basis van de directe lasten per taak ¹³	Op basis van de directe lasten per taak ¹⁴

7.2. UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE

7.2.1 Financiering

Het onderdeel financiering in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De rente op kort- en langlopende leningen is het afgelopen jaar relatief stabiel geweest, maar ligt nog steeds wel op een hoger niveau dan het gemiddelde niveau van de afgelopen jaren. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldleningen is begroot op 3,5% voor het jaar

¹² De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die rechtstreeks aan de taken worden toegerekend.

¹³ In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%.

¹⁴ In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%.

2026 en de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 2,50%.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van € 126,5 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 29,0 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Tabel 7.4 Renterisiconorm (bedragen in miljoenen euro's)

	Berekening renterisiconorm	Begroting 2026
(1)	Renteherzieningen	-
(2)	Aflossingen	4,7
(3)	Renterisico (1 + 2)	4,7
(4a)	Bruto begrotingstotaal	126,5
(4b)	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
(4)	Renterisiconorm (4a * 4b)	37,9
(4)	Renterisiconorm	37,9
(3)	Renterisico	- 4,7
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm (4 – 3)	33,0

Financieringsbehoefte

Uitgaande van de investeringen zoals opgenomen in de investeringsplanning 2026-2030 en de bestaande leningenportefeuille wordt voor het jaar 2026 uitgegaan van een financieringsbehoefte voor nieuwe langlopende leningen van € 15,0 miljoen. Voor de jaren daarna (2027-2030) loopt de financieringsbehoefte als gevolg van toename van investeringen in onder andere de afvalwaterketen (AWZI's en persleidingen) en de versterking van waterkeringen. In totaal bedraagt de financieringsbehoefte voor de jaren 2027-2030 € 135 miljoen (hiervan is ca € 24 miljoen herfinanciering). De ontwikkeling van de totale schuldpositie blijft op basis van de meerjarenraming onder de maximale referentiewaarde van 150% uit het schulden- en reservebeleid.

Toerekening rente aan investeringen

De kapitaallasten (afschrijving en rente) van de investeringen worden toegerekend aan de producten waarop de investeringen betrekking hebben. De afschrijving vindt plaats op basis van het vastgestelde waarderingsbeleid. De rente wordt berekend over de boekwaarde van de activa per 1 januari van het jaar op basis van het renteomslag percentage.

Financieringskosten HWBP projecten

In september 2025 heeft het AB het activabeleid vastgesteld. Op basis hiervan worden de financieringskosten voor HWBP projecten geactiveerd. Op basis van de prognose van inkomsten en uitgaven van de HWBP projecten komt het totaal aan financieringskosten in de planperiode uit op

€ 3,2 miljoen. Deze worden voor het belangrijkste deel veroorzaakt door de versterking van de IJsselmeerdijk. De financieringskosten zijn als volgt verdeeld over de jaren:

Tabel 7.2 Geraamde financieringskosten HWBP

Omschrijving	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Te activeren financieringskosten HWBP projecten	-	-	1,1	1,4	0,7

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Tabel 7.5 Berekening drempel schatkistbankieren 2026 (bedragen in miljoenen euro's)

	Berekening schatkistbankieren	Begroting 2026
1.	Begrotingsomvang	126,5
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	0,95

7.2.2 Brede risicoanalyse

Periodiek voert het waterschap een brede risicoanalyse uit. In de begroting en de jaarstukken rapporteren we over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente brede risicoanalyse. Hierbij wordt gerapporteerd over specifieke, bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze risico's zijn verschillend van aard en kunnen bijvoorbeeld samenhangen met macro-economische ontwikkelingen, wetgeving of reguliere activiteiten en/of projecten van het waterschap. Bij de uitvoering van het werk is binnen de organisatie nadrukkelijk aandacht voor deze risico's. Er wordt gerapporteerd over alle bestuurlijk relevante risico's, waarvoor (deels) geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Hieronder zijn de specifieke risico's weergegeven.

De organisatie is bezig met de verdere ontwikkeling van integraal risicomanagement.

7.2.3 Risicoparagraaf

Deze risicoparagraaf geeft de risico's weer zoals deze zijn geïnventariseerd.

Rechtszaak belastingheffing buitendijks water

Een belastingplichtige stelde dat het waterschap in dit gebied geen beheerder is en daarom geen belasting mag heffen. Zowel de Rechtbank als het Hof gaven hem daarin gelijk. De betreffende aanslagen vielen nog onder de oude wetgeving. Sinds de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is het waterschap echter expliciet aangewezen als beheerder van buitendijks water. Naar aanleiding hiervan heeft het college eind 2024 besloten juridisch advies in te winnen over de gevolgen voor de belastingheffing vanaf het belastingjaar 2024. Uit dit advies blijkt dat het waterschap volgens de Omgevingswet vanaf 2024 wel degelijk bevoegd is als beheerder van het buitendijks water, voor zover het gaat om de taak van muskusrattenbestrijding. Hierdoor hanteert

het waterschap nu het standpunt dat voor buitendijks water watersysteemheffing mag worden opgelegd.

Macro-economische omstandigheden

De Nederlandse economie groeit weer, zo geeft het Centraal Planbureau (CPB) aan in de meest recente raming van juli 2025, met 1,3% in 2026. Ook de koopkracht stijgt licht in 2026 met 1,0%. Het landelijke begrotingstekort loopt in 2026 verder op, met -2,7% tot dicht tegen de EU-norm van - 3% bbp.

In deze begroting 2026 (AB november 2025) zijn de inschattingen voor de prijsontwikkelingen zo reëel mogelijk gemaakt en gebaseerd op voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB). In juni 2025 liet De Nederlandsche Bank (DNB) weten dat de inflatie naar verwachting daalt tot onder de 3%, maar nog wel boven het streefniveau van 2% blijft liggen. Daarbij bestaat ook een grote mate van onzekerheid over de prijsontwikkeling, door onder andere spanningen in het Midden-Oosten en onzekerheden rondom het beleid onder de Amerikaanse president Trump. Hiermee kan ook in 2026, net als in 2024 en 2025, de daadwerkelijke kostenontwikkeling afwijken van de begrote inflatie in november 2025.

Een belangrijke prijsonzekerheid is dat van de voor het waterschap belangrijke Grond-, Weg- en Waterbouwindex (GWW) geen voorspelling wordt gepubliceerd. En daarom gaan we uit van de consumentenprijsinflatie. Over langere tijd gezien komen deze inflatiecijfers overeen, maar in individuele jaren kan dit fors verschillen.

De kostenschattingen rondom inflatie en loonontwikkeling zijn gebaseerd op voorspellingen van gerenommeerde bureaus zoals het CPB en DNB. Hierboven is reeds beschreven, dat de geopolitieke situatie in de wereld onzeker is, die invloed kunnen hebben op de macro-economische omstandigheden. Wijzigende macro-economische omstandigheden kunnen leiden tot snelle, omvangrijke wijzigingen. Deze wijzigingen kunnen dan ook direct invloed hebben op de kostenontwikkeling in de komende jaren.

CAO-ontwikkelingen

De huidige CAO loopt tot en met 2026 en is opgenomen in deze B&MR. De salarisverhoging voor 2026 is echter afhankelijk van het feitelijke inflatiecijfer over 2025, dat het CBS in het voorjaar van 2026 publiceert. Voor de periode 2027-2030 kunnen de uitkomsten van nieuwe CAO-onderhandelingen afwijken van de in de meerjarenraming opgenomen loonkosten.

Energieprijzen en kosten netbeheer

Specifiek voor energieprijzen en de kosten van netbeheer geldt dat die een aanzienlijke impact hebben op de totale kosten. Elektriciteit en gas worden ingekocht tegen een marktconforme kwartierprijs. Deze ligt niet vooraf vast en kan sterk fluctueren. In de begroting 2026 wordt uitgegaan van een energieprijis kale levering van € 88,91 per MWh (excl. BTW). Deze prijsontwikkeling is gebaseerd op de forwardmarkt ten tijde van het opstellen van de begroting. Ook hier kan de daadwerkelijke prijsontwikkeling afwijken (in zowel positieve als negatieve zin). Naast de inkoop van elektriciteit geldt ook dat de tarieven voor het netbeheer impact kunnen hebben op de totale kosten voor 2026 en verder.

De energiekosten maken een belangrijk deel uit van de kosten van het waterschap. De energiemarkt is sterk in beweging. Schommelingen op de energiemarkt kunnen een grote impact hebben op de kostenontwikkelingen. Daarnaast geldt dat kosten voor transport en energiebelasting ook aanzienlijke impact kunnen hebben op de kosten.

Stikstof

In december 2024 besloot de Raad van State dat intern salderen niet meer mogelijk is zonder natuurvergunning. Bij intern salderen worden de stikstofgevolgen van een nieuw project weggestreept tegen de stikstof die het oude, vergunde project op die locatie al veroorzaakte. Deze wijzigingen beperken de mogelijkheden van waterschappen en kunnen gevolgen hebben voor de voortgang van projecten, zoals de uitvoering van Kaderrichtlijn Water (KRW)-maatregelen. Het is nog onduidelijk of de uitspraak in de Greenpeace-zaak van januari 2025 soortgelijke gevolgen gaat hebben voor de projecten van de waterschappen. Daar waar het voorkomen van stikstofuitstoot niet mogelijk is, kan door middel van een ADC-toets vooralsnog toch een vergunning worden

verkregen: voor projecten waarvoor geen alternatieven zijn (A), die van doorslaggevend belang zijn (D) en waar compensatie (C) wordt geregeld voor de beschadigde natuur door aanleg van nieuwe vergelijkbare natuur.

Netcongestie

Het oplossen van de netcongestie is uitgesteld tot op zijn vroegst 2033 en waarschijnlijk zelfs 2035. Er is op dit moment geen capaciteit te verdelen. Op basis van het prioriteringskader van de ACM staat het waterschap bovenaan de wachtlijst. Mocht er een versnelling plaatsvinden, dan zijn wij wel als eerste aan de beurt. De impact op het uitvoeren van onze kerntaken wordt groter. Vooral in de waterketen zal netcongestie in de loop naar 2035 vaker tot problemen leiden. We verkennen hierbij onder andere of alternatieve contractvormen en sturing van het energieverbruik een oplossing kan geven. We maken gebruik van de afspraken in de netcongestiedeel om ondersteuning te krijgen in het beantwoorden van dit vraagstuk.

Oninbaarheid belastingen

In de begroting 2026 is rekening gehouden met een dotatie aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren van € 0,4 miljoen. Dit bedrag is gelijk aan de begrote dotatie aan deze voorziening in voorgaande jaren. In het jaar 2024 was de noodzakelijke dotatie aan deze voorziening ruim € 0,1 miljoen. De noodzakelijke dotatie aan deze voorziening is sterk afhankelijk van eventuele faillissementen bij bedrijven die veel vervuilingseenheden lozen. GBLT probeert dit risico te verkleinen door het opleggen van voorlopige aanslagen ter hoogte van het verwachte aantal vervuilingseenheden bij deze bedrijven. Op dit moment zijn er nog geen grote afwijkingen zichtbaar bij GBLT. Of en in welke mate zich dit voordoet, is lastig in te schatten.

Landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma

In 2024 hebben de 21 waterschappen tijdens de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen unaniem afgesproken om in de periode 2030–2036 gezamenlijk € 1,25 miljard (prijsspeil 2023) extra te investeren in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze investering is onderdeel van de herijking van het HWBP en gekoppeld aan een gelijke bijdrage van het Rijk. In het voorjaar van 2025 heeft het Rijk toegezegd € 1 miljard direct beschikbaar te stellen. De resterende € 250 miljoen wordt op een later moment ingevuld, afhankelijk van de voortgang en prestaties binnen het landelijke programma. Binnen de herijking van het HWBP worden ook afspraken uitgewerkt om te komen tot een stabiel, doelmatig en uitvoerbaar programma. De uitkomsten hiervan kunnen financiële consequenties hebben voor het waterschap.

Binnen de landelijke HWBP programmering worden op dit moment alleen dijktrajecten met oordeel D geprogrammeerd. De dijktrajecten met oordeel D van waterschap Zuiderzeeland zijn allemaal geprogrammeerd. Er is een risico dat er in de toekomst een (financieel) knelpunt ontstaat voor dijktrajecten met een oordeel C. Een aantal dijktrajecten van waterschap Zuiderzeeland heeft ook oordeel C. Binnen het waterschap is hiervoor de nodige aandacht en er wordt nagedacht over oplossingsrichtingen om dit risico te mitigeren.

Het HWBP wordt voor 50% gefinancierd door de waterschappen (het Rijk draagt de ander 50% bij). Ten behoeve van deze financiering betalen waterschappen betalen jaarlijks een solidariteitsbijdrage (naast een 10% projectgebonden bijdrage). De hoogte van de solidariteitsbijdrage hangt onder andere af van de mate waarin het geplande programma daadwerkelijk wordt gerealiseerd. De afgelopen jaren is gebleken dat de hoogte van deze solidariteitsbijdrage afwijkt van de begroting. Ook in 2026 kunnen hier afwijkingen ontstaan en kan het nodig blijken om hiervoor een begrotingswijziging aan het AB voor te leggen. Binnen de herijking van het HWBP is overigens ook veel aandacht om te komen tot een beter voorspelbare solidariteitsbijdrage.

Versterking IJsselmeerdijk

Medio 2025 is de realisatiefase gestart. Bij start van deze fase is een subsidie aangevraagd bij het HWBP. Na het afgeven van de subsidiebeschikking door het HWBP is Zuiderzeeland in principe de risicodragende partij. Om het risico op overschrijdingen te minimaliseren, is in de verkennings- en planuitwerkingsfase veel aandacht geweest voor het identificeren en mitigeren van risico's. Deze aanpak wordt in de realisatiefase doorgezet. Daarnaast wordt een realistische risicoreservering aangehouden (in geld én tijd) om eventuele tegenvallers op te vangen. Hiermee wordt het

risicoprofiel beheersbaar en acceptabel geacht. Voor grote onvoorziene tegenvallers kan aanvullend een beroep worden gedaan op de bestaande HWBP-regelingen.

Slibeindverwerking

Waterschap Zuiderzeeland is deelnemer in de GR Slibverwerking samen met zeven andere waterschappen. De GR Slibverwerking is vervolgens aandeelhouder B in HVC. De aandeelhouder B staat 100% garant voor de geldleningen ten behoeve van de slibverwerkingsinstallaties. In totaal staat de GR per 1 januari 2025 garant voor ca. € 96 miljoen. De deelnemers staan naar rato garant. Voor Zuiderzeeland komt dit neer op een bedrag van ca. € 8,3 miljoen. De komende jaren zal dit bedrag toenemen als gevolg van de investering door HVC in de nieuwe slibdrooginstallatie (SDI).

Tot en met de oplevering van de te realiseren slibdrooginstallatie van HVC betaalt Waterschap Zuiderzeeland net als de andere aandeelhouders een extra vereveningsbijdrage om de extra kosten als gevolg van de uitloop van de realisatie van de SDI solidair te dragen. Deze extra verhogingen worden gedekt uit de bestemmingsreserve slibverwerking. Bij (verdere) vertraging bij de bouw van de SDI is de reserve mogelijk niet meer toereikend om de extra kosten te dekken.

Afschaffing vrijstelling verbranden zuiveringsslib

Het demissionaire kabinet is van plan om de huidige vrijstelling voor het verbranden van zuiveringsslib binnen de afvalstoffenbelasting af te schaffen. De afschaffing maakt mogelijk onderdeel uit van de begrotingskeuzes die het Rijk maakt voor het belastingplan 2026. De Unie van Waterschappen heeft hierover zorgen geuit richting het Rijk. Het vervallen van de vrijstelling kan voor het waterschap leiden tot hogere kosten, waarvan de exacte impact op dit moment lastig te bepalen is.

Afschaffen BTW-koepelvrijstelling

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in enkele uitspraken bepaald dat de koepelvrijstelling in de BTW beperkter moet worden toegepast dan tot nu toe gebruikelijk was. In afwachting van reparatie via Europese regelgeving is de aangekondigde inperking van de koepelvrijstelling per 1 januari 2019 opgeschort. Het kabinet heeft zich ingespannen voor reparatie via Europese regelgeving. Het is duidelijk geworden dat benodigde unanimiteit van alle lidstaten voor de aanpassing van de Europese regelgeving niet waarschijnlijk is. De koepelvrijstelling wordt vooralsnog gedoogd. Het is onduidelijk hoe dit dossier verder gaat verlopen. Er zijn sinds 2019 geen ontwikkelingen meer merkbaar.

Schadeclaims en procedures

Het waterschap heeft te maken met verschillende schadeclaims. Deze schadeclaims zijn gezien de omvang en aard van onze activiteiten te kwalificeren als normaal. Vanwege de afwikkeling van deze zaken kunnen hierover geen inhoudelijke details per individuele claim worden verstrekt.

Tegen het vonnis van de rechtbank met betrekking tot een claim die betrekking heeft op een (maai)bestek is inmiddels hoger beroep ingesteld. Op moment van schrijven is er een zittingsdatum gepland in oktober 2025. Daarnaast lopen er enkele claims, variërend van claims van aannemers waarmee het waterschap werkt tot een aantal claims van schade opgelopen door medegebruik van onze keringen. Deze claims zijn niet onder de rechter.

In aanloop naar de inwerkingtreding van de Kaderrichtlijn Water (KRW) kan een toename van procedures verwacht worden. Er wordt nu al een toename van Woo-verzoeken, handhavingsverzoeken, bezwaar- en beroepszaken gesignaleerd bij verschillende waterschappen en RWS. Ook bij Zuiderzeeland lopen op dit moment een aantal Woo-verzoeken en een bezwaarzaak in dit kader. Omwille van afwikkeling van deze lopende zaken kan op dit moment niet in detail op de individuele zaken worden ingegaan.

Meerkoetentocht

De PFAS-concentratie in het oppervlaktewater van de Meerkoetentocht in Lelystad is boven de toegestane norm. De bron is een bodem- en grondwaterverontreiniging op een voormalig brandblus oefenterrein in de directe nabijheid van de Meerkoetentocht. De gemeente Lelystad, de provincie Flevoland en de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek (OFGV) zijn aan de slag met het uitwerken van een aanpak van deze PFAS-verontreiniging. Gemeente en provincie zijn

schriftelijk door het waterschap geattendeerd op de gevolgen van de PFAS-verontreiniging in de Meerkoetentocht, omdat, zolang de bron niet is aangepakt, de verontreiniging zich blijft verspreiden naar het watersysteem. Provincie, gemeente, OFGV en waterschap zijn inmiddels gestart met de voorbereiding van het onderzoek om de verontreiniging nader in beeld te brengen. Het waterschap zet de waterkwaliteitsmonitoring van de PFAS-verontreiniging in de Meerkoetentocht voorlopig voort.

Fraude(risico's) en beheersing

Het college van Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. Het college stelde een fraudeprotocol vast. Dit protocol beschrijft het frauderisicobeheersingsproces en bevat een frauderesponsplan waarin de stappen zijn opgenomen die doorlopen worden in het geval van een vermoeden van fraude. Het college voert een tweejaarlijkse frauderisicoanalyse uit om inzicht te krijgen in deze risico's en te bepalen of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. De accountantscommissie ontvangt de uitkomst van deze analyse.

Gezien de aard van de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland en de belanghebbenden en organisaties waarmee het waterschap als overheidsorgaan en als private partij in contact staat, onderkent het college ook het risico op fraude of onregelmatigheden door externe partijen, het zogenaamde misbruik en oneigenlijk gebruik. Het beleid op dit gebied betreft kaders voor de beheersing van het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik van de regelingen en de eigendommen van het waterschap. De actualisatie was onder andere nodig als gevolg van het in werking treden van de Omgevingswet. De risicoanalyse op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik wordt in 2026 weer geactualiseerd.

Mede vanwege de oren en ogen in het buitengebied, heeft Zuiderzeeland zich aangesloten bij de Flevolandse norm voor ondermijning, een afspraak tussen de decentrale overheden in Flevoland.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland heeft informatieveiligheid een hoge prioriteit vanuit de perspectieven bedrijfscontinuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatieschade.

Vanuit informatieveiligheid en privacy worden we periodiek extern getoetst op onze naleving van de AVG, BIO en CSIR. De BIO is een specifieke vertaling van de ISO27001 voor alle overheidslagen. De CSIR is een vertaling van de IEC 62443. Het college laat pentesten en phishing testen uitvoeren en voert ook zelfevaluaties uit op de naleving van de BIO, AVG en CSIR. Ook voor de Basisregistratie Grootchalige Topografie en de Basisregistratie Ondergrond voert het college een zelfevaluatie uit. Geïdentificeerde verbeterpunten worden door toepassing van de PDCA cyclus verwerkt.

Vanuit bedrijfscontinuïteit zet het college diverse instrumenten in voor zowel de proces- als kantoorautomatisering. Deze instrumenten lopen uiteen van back-ups en herstelopties tot extra beveiligde systemen en diensten die helpen bij het opsporen en voorkomen van computerproblemen en aanvallen.

Conclusie fraudebeheersing

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze zijn beheerst.

Kabinetsformatie

De val van het kabinet en de daaropvolgende kabinetsformatie kunnen leiden tot wijzigingen in het landelijke beleid op thema's die relevant zijn voor het waterschap, zoals klimaatadaptatie, stikstofaanpak, woningbouw en de ruimtelijke inrichting. Beleidsmatige vertraging of koerswijziging kunnen invloed hebben op de uitvoering van (meerjarige) opgaven van het waterschap.

AWZI Almere

De verwachting is dat de gerenoveerde en verduurzaamde AWZI Almere in 2027 in gebruik kan worden genomen. Met de ingebruikname veranderen processen op de grootste AWZI en dat leidt

tot kostenverschuivingen. Zo wordt er vanaf 2027 onder andere minder slib geproduceerd, stijgt het energieverbruik, produceren we groen gas en CO2 en doseren we poederkool om microverontreinigingen in het afvalwater beter te zuiveren. Hiervoor moeten nieuwe contracten (en prijzen) worden afgesloten. De voorbereidingen hiervoor lopen op dit moment. In deze begroting is rekening gehouden met de kosten en opbrengsten zoals die in kaart zijn gebracht voor de business case bij de besluitvorming. De werkelijke kosteneffecten kunnen afwijkingen van de business case en omdat het om onze grootste AWZI gaat, kan dit ook duidelijke invloed hebben op de op de kostenontwikkeling van de zuiveringstaak in de komende jaren.

Opruimkosten na calamiteit

In 2023 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak een uitspraak gedaan over de opruimkosten na een calamiteit, evenals de Rechtbank Noord-Nederland. Uit deze uitspraken blijkt dat de mogelijkheden tot het verhalen van opruimkosten na bijvoorbeeld een brand worden beperkt. Waar voorheen werd uitgegaan van risicoaansprakelijkheid, is nu het uitgangspunt dat er sprake moet zijn van functioneel daderschap (de persoon moet beschikkingsmacht hebben en de overtreding hebben aanvaard). Het enkele feit dat iemand geen blaam treft bij het ontstaan van de schade, lijkt volgens deze nieuwe lijn al voldoende om kostenverhaal te blokkeren.

Kort gezegd: de opruimkosten na een brand komen voortaan eerder voor rekening van het waterschap. Het blijft overigens onder omstandigheden nog wel mogelijk om bijvoorbeeld een eigenaar op grond van de zorgplicht aan te schrijven. Dat zal van geval tot geval beoordeeld moeten worden.

7.2.4 Voorzieningen en bestemmingsreserves

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Wachtgelden voormalige bestuurders
- Voormalig personeel (personele reorganisatie)
- PBB vitaliteit

De voorzieningen zijn ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door het Algemeen Bestuur nader toestemming moet worden verleend.

Bestemmingsreserves

Het Algemeen Bestuur heeft de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld, die in 2026 nog actueel zijn.

- Baggeren
- HWBP projecten
- Vervanging gecreosoteerde oeverbeschoeiing
- Slibeindverwerking

Het waterschap kent geen structurele toevoegingen of onttrekkingen aan reserves. Conform het vastgestelde beleid is er instemming vanuit het Algemeen Bestuur nodig voordat er gelden uit bestemmingsreserves kunnen worden onttrokken.

7.2.5 Kentallen

De wet schrijft voor dat er in de toelichting op de meerjarenraming aandacht wordt besteed aan de kengetallen weerstandsvermogen, netto schuldquote, EMU-saldo, wendbaarheid van de begroting en lastendruk. Hierbij vindt een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie plaats. Deze kentallen worden hieronder behandeld.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Hierbij zijn de beschikbare weerstandscapaciteit en risico's bepalende factoren. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het bedrag dat is benodigd om risico's af te dekken te delen.

De basis voor financiële toekomstbestendigheid wordt in het schulden- en reserve beleid geborgd door de normen voor de schulden- en totale reserve omvang. De norm is gebaseerd op de netto begrotingsomvang en is in mindere mate benaderd vanuit het weerstandsvermogen. Wel is in het beleid opgenomen dat de minimale omvang van de algemene reserve is gebaseerd op de uitkomsten van de risico analyse. Daarmee is het weerstandsvermogen in beginsel altijd minimaal 1,0 bij waterschap Zuiderzeeland en daarmee dus voldoende.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt te berekenen:

Tabel 7.6 weerstandscapaciteit en -vermogen 2026 (bedragen in miljoenen euro's)

Kengetal weerstandvermogen	Begroting 2026
Benodigde weerstandscapaciteit¹⁵ (a)	10,5
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Algemene reserve	21,7
Tarief egalisatie reserve	5,1
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	26,9
Weerstandsvermogen (b / a)	2,6

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Daarnaast wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze zijn hieronder weergegeven en komen voor een groot deel overeen met de risico's die ook in de Bestuursrapportage zijn opgenomen.

Weerstandsratio

Zoals hierboven blijkt bedraagt het weerstandsvermogen 2,6. Zoals vastgesteld in het schulden- en reservebeleid (AB december 2022) hebben de reserves van Zuiderzeeland altijd een

¹⁵ De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de laatst uitgevoerde risico-inventarisatie bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 10,5 miljoen bedraagt.

minimumomvang ter grootte van de risico's, waarmee het weerstandsvermogen altijd hoger is dan 1,0.

Netto schuld quote

De netto schuld quote geeft de verhouding tussen de omvang van de netto schuld en de totale opbrengsten weer.

Tabel 7.7 Netto schuld quote (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal netto schuld quote	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Een raming van het totaal van de vaste schulden	123	205
B	Een raming van het totaal van de netto vlottende schulden	7	7
C	Een raming van het totaal van de overlopende passiva	44	-11
D	Een raming van het totaal van de volgende financiële vaste activa: uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
E	Een raming van het totaal de uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	15	15
F	Een raming van het totaal van alle liquide middelen	-	-
G	Een raming van het totaal van de overlopende activa	8	8
H	Saldo baten (belastingopbrengsten)	124	134
	Netto schuld quote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	122%	133%

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS.

De Wet houdbare overheidsfinanciën bepaalt dat een nieuw kabinet aan het begin van zijn regeerperiode na overleg met de koepels van de decentrale overheden de EMU-ruimte voor de gemeenten, provincies en waterschappen in deze periode vaststelt. Dit overleg moet nog plaatsvinden. In de berekening van de EMU-referentiewaarden van de waterschappen is er vanuit gegaan dat de decentrale overheden de met het voorvorige kabinet voor de periode 2024 t/m 2026 afgesproken ruimte van 0,5% BBP t/m 2030 behouden en dat de ruimte van de waterschappen daarbinnen 0,06% BBP blijft

Dit bedrag is met de verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar verdeeld over de waterschappen. De voorlopige indicatieve referentiewaarde komt voor Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2026 uit op € 19,5 miljoen en voor het jaar 2027 op € 20,3 miljoen. Het geraamde EMU-saldo van het waterschap ligt boven deze referentiewaarde. Dit komt door grote investeringsuitgaven voor het dijkversterkingsprogramma en Fit for the Future (AWZI Almere).

De uiteindelijke toetsing van het EMU-saldo vindt plaats op het niveau van Nederland als lidstaat. Jaarlijks beoordeelt de Unie van Waterschappen het totaal van de sector waterschappen. Als individuele decentrale overheid is het een afgeleide indicatieve referentiewaarde en op dit moment

ook nog voorlopig. De constatering dat we nu voor het eerst boven deze waarde liggen, leidt daarmee nog niet tot bijsturing.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven. De ervaring bij alle waterschappen leert dat de investeringsuitgaven in de praktijk lager uitvallen dan gepland, waardoor het geraamde EMU-tekort van waterschappen in de praktijk altijd lager uitviel dan begroot. In lijn met een advies van de Unie van Waterschappen is bij de investeringsuitgaven rekening gehouden met deze ervaringen en is een reëlere inschatting van de uitgaven in de berekening opgenomen. Met deze werkwijze draagt Zuiderzeeland er aan bij dat andere overheden maatregelen zouden nemen in verband met een mogelijk EMU-tekort die achteraf niet nodig blijken.

Tabel 7.8 EMU saldo (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal EMU-saldo	Begroting 2026	Begroting 2027
1	EMU-exploitatiesaldo	+ 1,3	+ 1,2
2	Invloed investeringen		
	– netto investeringsuitgaven	- 45,3	- 34,1
	+ afschrijvingen	+ 10,1	+ 13,1
3	Invloed voorzieningen		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 0,2	+ 0,2
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 0,2	- 0,2
4	Invloed reserves		
	– betalingen rechtstreeks uit reserves	- 0,3	- 0,3
	EMU-saldo	- 34,2	- 20,1

Wendbaarheid van de begroting

De wendbaarheid van de begroting geeft de verhouding tussen de totale kapitaallasten en de totale bruto exploitatiekosten weer.

Tabel 7.9 Wendbaarheid van de begroting (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal wendbaarheid	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Totaal kapitaallasten	12,5	17,4
B	Totaal bruto exploitatiekosten	126,3	135,8
	Wendbaarheid van de begroting A/B x 100%	9,9%	12,8%

Lastendruk

Het kengetal lastendruk wordt bepaald door de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met eigen woning te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Hierbij is in Unieverband bepaald dat het kengetal lastendruk in de begroting en meerjarenraming wordt weergegeven als de lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning in het begrotingsjaar, afgezet tegen het landelijke gemiddelde voor alle meerpersoonshuishoudens in het vorige begrotingsjaar. De eigen woningwaarde is bij deze berekening gesteld op het landelijk gemiddelde. In 2025 was de gewogen gemiddelde lastendruk in Nederland € 478,00. De lastendruk van een meerpersoonshuishouden lag bij Zuiderzeeland in lijn met de gemiddelde lastendruk (de afwijking bedroeg minder dan 3%).

Tabel 7.10 Lastendruk meerpersoonshuishouden (bedrag in euro's)

Kengetal lastendruk meerpersoonshuishouden	Begroting 2025	Begroting 2026
Watersysteemheffing ingezetenen	96,59	106,40
Bij eigen woning met een waarde van € 384.800, respectievelijk € 423.280	167,77	182,86
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	232,50	253,50
Lastendruk meerpersoonshuishouden	496,86	542,76

7.3. ASSETMANAGEMENT

Inleiding

De paragraaf assetmanagement geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten die daarmee gepaard gaan. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

In de paragraaf assetmanagement zijn de volgende kapitaalgoederen opgenomen:

1. Waterkeringen
2. Watergangen
3. Gemalen
4. Zuiveringstechnische werken
5. Automatisering / ICT
6. Gebouwen en inventaris

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:

1. Het beleidskader
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting
4. De ontwikkelingen 2026-2030

Beleidskader

Assetmanagement wordt gedefinieerd als de gecoördineerde activiteiten om assets optimaal te beheren, zodanig dat de doelstellingen van het waterschap worden behaald. Binnen het waterschap gaat asset management over de fysieke assets die bijdragen aan het realiseren van de primaire taken van de organisatie. Denk daarbij aan de waterkeringen, watergangen, stuwen, polder- en rioolgemalen, AWZI's, persleidingen, gebouwen et cetera.

De praktische vertaling naar beleid voor beheer- en onderhoud is vervat in de in 2023 door het AB vastgestelde geactualiseerde uitgangspunten voor beheer en onderhoud. In de uitgangspunten is gesteld dat de fysieke assets zodanig robuust dienen te zijn dat (afval-)wateroverlast zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook wordt er een uitwerking gegeven aan wat deze benodigde mate van robuustheid inhoudt.

De afdelingen binnen het waterschap die zich bezighouden met beheer- en onderhoudsactiviteiten vervullen binnen het asset management een tactische en operationele rol. Tactisch in de zin van het opstellen van meerjarige plannen hiervoor, operationeel wanneer we spreken over de uitvoering daarvan. De vastgestelde beleidskaders vormen het uitgangspunt voor de meerjarige onderhouds- en beheerplannen (MJOBP) voor de verschillende kapitaalgoederen.

Het college van DenH is conform art. 4 lid 6 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bevoegd om het Meerjarenonderhouds- en beheerplan vast te stellen. In de MJOBP's zijn de financiële middelen ten behoeve van het regulier onderhoud, storingsonderhoud, het planmatig (groot)onderhoud alsmede de benodigde vervangingsinvesteringen opgenomen. De kapitaalgoederen worden conform de vastgestelde beheerplannen beheerd. Het beleid, beheer en de financiële gegevens met betrekking tot het onderhoud van kapitaalgoederen zijn in het volgende schema samengevat.

Tabel 7.11 Assetmanagement (bedragen in miljoenen euro's)

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplan	Looptijd	Begrote exploitatielasten 2026
1.	Watergangen	MJOP Waterbeheer	2026-2030	12,9
2.	Waterkeringen	MJOP Waterbeheer	2026-2030	3,0
3.	Gemalen	MJOBP Z&G	2026-2030	6,9
4.	Zuiveringstechnische werken	MJOBP Z&G	2026-2030	15,2
5.	Automatisering / ICT	MJOBP D&I	2026-2030	8,1
6.	Gebouwen en inventaris	MJOBP D&I	2026-2030	2,0

Ontwikkelingen 2026-2030

Waterkeringen

Het beheer en onderhoud van de waterkeringen maken onderdeel uit van het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) Waterbeheer. De waterkeringen moeten voldoen aan de wettelijk vastgestelde normen. Om dit te waarborgen voeren we periodieke inspecties uit en plannen we onderhoud op basis van de bevindingen.

Het cyclisch onderhoud vindt jaarlijks plaats en omvat voornamelijk het maaien van de keringen, het herstellen van grasbekledingen, het zagen van houtopslag in de voorlanden en het doorspuiten van drainages. Groot onderhoud wordt alleen uitgevoerd indien inspecties daartoe aanleiding geven. Dit gaat dan om het aanbrengen van steenbestorting, reparaties aan drainage, het herprofilen van kwel sloten en het herprofilen van onderbeloop van keringen.

Om graafschade aan keringen en taluds te voorkomen vindt al jarenlang bestrijding van muskusratten plaats. Sinds 2019 geldt de landelijke afspraak van de Unie van Waterschappen om muskusratten volledig terug te dringen tot aan de landsgrens. Dit vraagt ook de komende jaren om een aanzienlijke inzet.

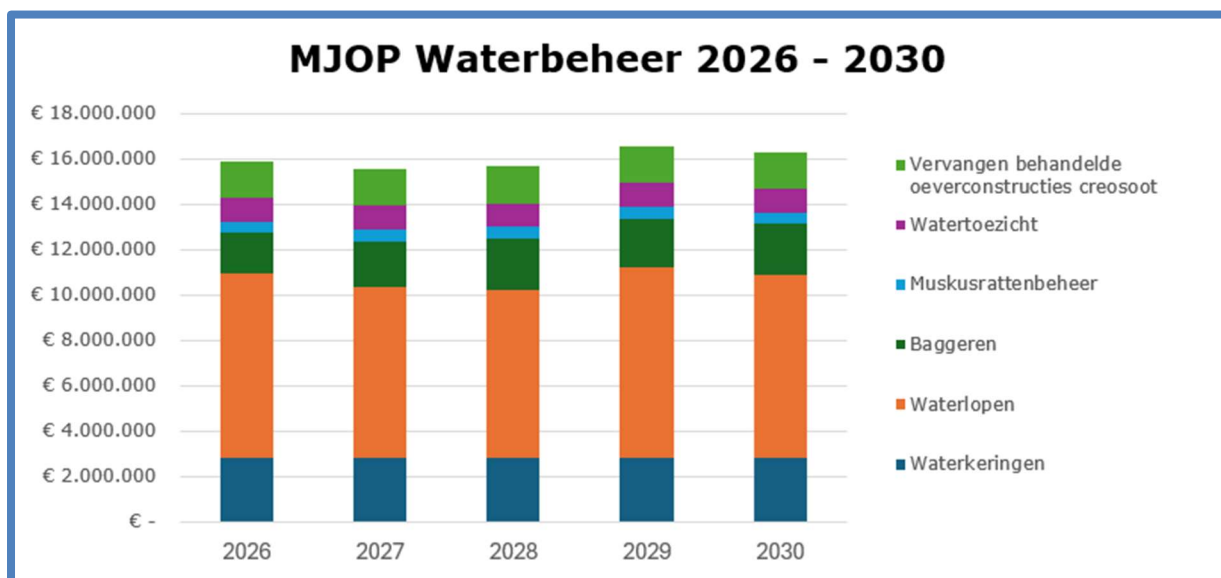
Daarnaast worden biodiversiteitsdoelen steeds meer geïntegreerd in het dagelijks beheer. Zo is het doel om de waterkeringen, in eigen beheer, 100% biodivers te onderhouden. Het streven is om dit doel te behalen in de periode 2030-2040.

Watergangen

Het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is verdeeld in zeven onderhoudsvakken van vergelijkbare omvang. Jaarlijks vindt in één vak groot onderhoud aan watergangen plaats, zodat ieder vak eens in de zeven jaar aan de beurt komt. Op basis van veldinspecties wordt groot en klein onderhoud ingepland. Groot onderhoud omvat met name baggerwerkzaamheden en het vervangen van oeverbeschoeiingen. Onder klein onderhoud valt bijvoorbeeld het repareren van duikers en het herstellen van boothellingen.

Naast dit zevenjaarlijkse onderhoud vindt er jaarlijks cyclisch onderhoud plaats. Dit gaat om het maaien van waterplanten en oeverbegroeiing. Sinds 2025 wordt in alle stedelijke gebieden omgevingsbewust maaibeheer toegepast, conform het besluit van het Algemeen Bestuur van 26 april 2022.

Vanaf 2022 zijn de eerste maatregelen die voortvloeiden uit de Klimaataanpak (AB, 15 februari 2022) stapsgewijs in de bestekken opgenomen. Maatregelen zoals het gebruik maken van HVO diesel en de CO2 prestatieladder worden toegepast op alle langlopende bestekken die in 2026 worden aanbesteed.

Gemalen

De bemaling draagt bij aan het watersysteem door middel van doelmatig en efficiënt beheer, onderhoud en optimalisatie van de installaties en assets, met als resultaat een hoogwaardig kwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater dat voldoet aan zowel de wettelijke als maatschappelijke eisen.

Het beheer- en onderhoud van de elektromechanische assets in het watersysteem is centraal belegd. Het gaat daarbij om het onderhoud aan 7 poldergemalen, 10 ondergemalen, 32 opvoerpompen, 123 kunstwerken, 12 hevels, 6 inlaatwerken en de daarbij horende gebouwen.

De toenemende automatisering van het watersysteem en de overdracht van objecten leiden tot hogere beheer- en onderhoudskosten in de nabije toekomst. Vanuit de ruimtelijke ontwikkelingen in Almere zijn afgelopen 2 jaar zes extra stedelijk waterobjecten overgedragen. Daarnaast zijn er in Zuid-Oost Flevoland 19 extra meetpunten gerealiseerd in het oppervlaktewater vanuit het project Meetpunten ZOF. Ook is opvoerpomp Stripheldenbuurt uitgebreid met een extra pomp voor capaciteitsvergroting. Verder is in de Lage Knartocht een extra stuw gerealiseerd. In de Noordoostpolder zijn de pompinstallatie Zuider-d-tocht, twee stuwen in de Steenwijkertocht en het aflatwerk Schokland-Zuid toegevoegd. Deze ontwikkelingen resulteren in een structurele toename van het aantal assets, waardoor het onderhoudsbudget met structureel is verhoogd.

Tegelijkertijd wordt er kritisch gekeken naar het beheer en onderhoud om dit zo economisch voordelig en verantwoord mogelijk te kunnen blijven doen. Vanuit de uitvoeringskanalen zoals de

interne onderhoudsteams en/of externe aannemers worden voorziene beheer- en onderhoudsactiviteiten uitgevoerd. Deze zijn zowel preventief als correctief van aard. Onvoorziene activiteiten bijvoorbeeld als gevolg van een procesverstoring worden opgevangen vanuit een post onvoorzien.

Zuiveringstechnische werken

Het zuiveren van afvalwater draagt bij aan het afvalwatersysteem door middel van doelmatig en efficiënt beheer, onderhoud en optimalisatie van de installaties en assets. Hierdoor wordt een aanzienlijke verbetering van de kwaliteit van het afvalwatersysteem gerealiseerd, waarbij zowel aan de wettelijke als maatschappelijke eisen wordt voldaan.

Het beheer - onderhoud in de zuiveringstechnische werken omvat 5 afvalwaterzuiveringen, 70 rioolgemalen en daarbij horende gebouwen, en daarnaast 226 km aan persleidingen. Voor de komende planperiode zijn op basis van inspecties en nieuwe inzichten additionele kosten opgenomen. Dit betreffen uitgaven in het kader van meetapparatuur met betrekking tot het versnellingsprogramma lachgas, uitgaven voor vervanging van gasmeters, het vervangen van roldeuren, het repareren van verhardingen en hekwerken rondom rioolgemalen en AWZI's, meerkosten voor coating van de anaerobe tanks in Lelystad, structurele meerkosten m.b.t. de ingebruikname van de nieuwe WKK-installatie in Dronten en de cellulose-installatie in Zeewolde, en tot slot een structurele mutatie vanaf 2027 bij AWZI Almere vanwege de ingebruikname van de vernieuwde afvalwaterzuivering.

Automatisering / ICT

Beheer en onderhoud van automatisering en ICT wordt gepland middels het MJOBP Dienstverlening en Informatie (D&I). Gevoed vanuit de uitgangspunten in de informatiestrategie wordt het MJOBP opgesteld. Een goede informatiefunctie zorgt ervoor dat de organisatie wordt gefaciliteerd om adequaat, betrouwbaar, efficiënt en effectief te kunnen werken aan de doelen en organisatieontwikkeling van ons waterschap. Een goede informatiefunctie is noodzakelijk om adequaat te faciliteren in het digitaal werken (op een veilige en privacybewuste manier).

In de komende jaren wordt vanuit de al gerealiseerde solide basis, verder gewerkt om digitale dienstverlening, interne dienstverlening, duurzaam digitaal toegankelijke informatie en datagedreven werken verder uit te bouwen. Hier zijn al successen geboekt, maar er zijn tegelijk vervolgcities nodig om toekomstig adequaat te kunnen blijven werken. Zo is er een relatief grotere groei van het aantal medewerkers gecombineerd met een groei van software in eigen beheer en een hogere afname in softwarepakketten, wat zorgt voor een groei in softwarekosten.

Gebouwen en inventaris

De kostenontwikkeling wordt met name bepaald door een actualisatie van het onderhoud aan gebouwen, terreinen en installaties van het hoofdkantoor en beide regiokantoren. Op basis van het huisvestingsonderzoek op onze kantooromgeving en objecten, wordt invulling gegeven aan continue verbeteringen in het kantoorconcept. De gebouwen en installaties worden op basis van kwaliteitseisen en conditiescores conform de Bestuurlijke uitgangspunten voor beheer en onderhoud (AB oktober 2023) in de juiste staat gehouden.

7.4. BEDRIJFSVOERING

De stand van zaken en de beleidsvoornemens omtrent de bedrijfsvoering zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt informatie verstrekt over de financiële rechtmatigheid van de bedrijfsvoering en de maatregelen die het college treft om afwijkingen op het gebied van financiële rechtmatigheid in de toekomst te voorkomen.

Rechtmatigheidsverantwoording

In 2026 legt het college van Dijkgraaf en Heemraden in de jaarrekening 2025 voor het eerst zelf verantwoording af over de financiële rechtmatigheid. In de rechtmatigheidsverantwoording verklaart het college, dat de cijfers in de jaarrekening financieel rechtmatig tot stand zijn gekomen. De verklaring omvat de volgende drie criteria van rechtmatigheid:

- Begrotingscriterium: hebben we ervoor gezorgd dat de financiële beheershandelingen binnen de geautoriseerde begroting blijven?
- Voorwaardencriterium: vallen de financiële beheershandelingen binnen de voorwaarden die worden gesteld? (zoals het naleven van de aanbestedingswet bij aanbestedingen)
- Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: zijn er maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen te voorkomen dan wel op te sporen?

De accountant beoordeelt alleen nog of de gepresenteerde cijfers in de jaarrekening een getrouw beeld geven van de werkelijkheid. Ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording die door het college wordt afgelegd wordt hierbij door de accountant beoordeeld.

De afgelopen periode stond vooral in het teken van het beoordelen van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). Waar nodig zijn adviezen geformuleerd om de AO/IC te versterken en aantoonbare vastlegging te verbeteren. Dit vormt de basis voor een betrouwbare onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording. In 2026 bouwen we voort op de voorbereidingen die in de afgelopen jaren zijn getroffen. We voegen controle onderwerpen toe aan het controleplan en voeren controles conform het plan uit. We werken aan de verbetermaatregelen waar dat nodig is.

7.5. VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) – programma Financiën, organisatie en informatie

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De NWB is zeer kredietwaardig met ratings AAA/Aaa van S&P/Moody's. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Jaarlijks wordt heemraad T. Vereijken gemachtigd om namens het waterschap deel te nemen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NWB.

Unie van Waterschappen (UvW) – programma Financiën, organisatie en informatie

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers heeft zitting in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen.

GR GBLT – programma Bestuur en omgeving

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en tien gemeenten deel. Heemraad T. Vereijken is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

GR Aqualysis – programma Voldoende en gezond water

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is, namens het waterschap, voorzitter van het Bestuur.

GR Het Flevolands Archief – programma Financiën, organisatie en informatie

Het Flevolands Archief heeft als doel om de archiefwettelijke taken van de deelnemers uit te voeren. De deelnemers zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders lid van het Algemeen Bestuur.

GR Het Waterschapshuis – programma Financiën, organisatie en informatie

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Het Waterschapshuis is landelijk en sector breed en leent zich vooral voor thema's als: standaardisatie, gemeenschappelijke distributie van gegevens (o.a. Europese en landelijke datasets), informatieveiligheid bij de overheid, aansluiting bij landelijke (ICT) overheidsinitiatieven. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer – programma Bestuur en omgeving

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Namens het waterschap is heemraad J. Caris lid van het bestuur van de stichting.

Windpark Hanze B.V. – programma Bestuur en omgeving

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Het waterschap bezit 11,5% van de aandelen. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen – programma Financiën, organisatie en informatie

De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

AquaMinerals B.V. – programma Schoon, gezuiverd water

Waterschap Zuiderzeeland wil op een maatschappelijk verantwoorde wijze teruggewonnen grondstoffen, gerelateerd aan onze kerntaak, rendabel en duurzaam afzetten. Dit vergt specifieke kennis en kunde die wij vanuit onze kerntaak minder goed beheersen. AquaMinerals speelt hierbij een belangrijke rol als grondstoffenmakelaar. Het waterschap bezit 1,7% van de aandelen.

GR Slibverwerking / HVC – programma Schoon, gezuiverd water

De GR Slibverwerking is een regeling tussen de dagelijkse besturen van verschillende waterschappen die hun slib door HVC laten verwerken. De GR Slibverwerking treedt op als vertegenwoordiger en belangenbehartiger van de waterschappen in HVC en is ook houder van de aandelen in HVC. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het Algemeen Bestuur. Met ingang van 1 april 2022 levert het waterschap het slib aan HVC.

7.6. OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

De openbaarheidsparagraaf is een verplichte paragraaf in de begroting. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) en bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. Waterschap Zuiderzeeland ziet deze verplichting niet alleen als een wettelijke taak, maar ook als een intrinsieke ambitie om een open, betrouwbare en transparante overheid te zijn.

Openbaarmaking sluit naadloos aan bij de bredere digitale strategie van Zuiderzeeland, de visie op dienstverlening en onze inzet op digitale toegankelijkheid. De paragraaf beschrijft op hoofdlijnen de activiteiten die we als waterschap in 2026 gaan uitvoeren op de thema's actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding. Dit betreft zowel de reguliere activiteiten die uit de standaard budgetten worden bekostigd, als de activiteiten die worden gerealiseerd vanuit de gelden van de Wet open overheid. In onderstaande toelichting zijn de zes verschillende onderdelen, analoog aan de belangrijkste onderdelen van de Woo, te vinden.

1) Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten

Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die het waterschap onderneemt om informatie openbaar te maken. In 2026 gaan we hiervoor de volgende activiteiten uitvoeren:

- De aansluiting van het publicatieplatform (DiVault) op de Woo-index is gerealiseerd. In 2026 richten we ons op de doorontwikkeling en het verder optimaliseren van het gebruik van dit platform, zodat het actief openbaar maken van documenten zo efficiënt en gebruiksvriendelijk mogelijk verloopt.
- Continueren van het actief openbaar maken van de informatiecategorieën conform de landelijk planning. De 'informatievijver' die onderdeel uitmaakt van de ZZL-website gaan we komend jaar verbeteren en uitbreiden.

2) De inspanningsverplichting tot openbaarmaking

We willen een open, betrouwbare en transparante overheid zijn en richten ons in eerste instantie op het voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Parallel daaraan werken we aan onze bredere ambitie op het gebied van openheid en transparantie. Dit vormt het vertrekpunt voor vervolgstappen die invulling geven aan de inspanningsverplichting tot openbaarmaking.

3) Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek)

Passieve openbaarmaking betreft het openbaar maken van informatie naar aanleiding van verzoeken uit de samenleving. Er is een lichte stijging zichtbaar in het aantal Woo- verzoeken. De wettelijke termijnen worden op dit moment gehaald, het streven is om dit het komend jaar vast te houden. In 2026 blijven we hierop sturen door periodieke evaluaties, het signaleren van knelpunten en het doorvoeren van verbeteringen.

4) De informatiehuishouding

Voor de verbetering van de informatiehuishouding gaan we in 2026 door met de uitvoering van de volgende activiteiten:

- **Verbeteren van duurzame toegankelijkheid.** Het goed opslaan van verschillende vormen van informatie is essentieel voor openbaarmaking van informatie. In 2026 investeren we verder in het goed opslaan en archiveren van informatie uit de verschillende processen en systemen. We nemen maatregelen om de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen.
- **Systemen en procedures optimaliseren.** In 2026 werken we door aan de optimalisatie van systemen en procedures. We actualiseren beleid en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en de informatievoorziening met focus op de actieve openbaarmaking. De borging van duurzame toegankelijkheid en openbaarmaking is onderdeel van de inrichting, implementatie en doorontwikkeling van onze ondersteunende applicaties, zoals onze zaakoplossing.

5) Het aanwijzen en in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan een of meer contactpersonen heeft om vragen te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Per 1 mei 2022 is een Woo-contactpersoon en diens plaatsvervanger aangewezen. Daarnaast zijn er redacteuren voor de Woo-index benoemd, zodat continuïteit is geborgd.

6) Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Naast de hierboven beschreven activiteiten op de specifieke thema's ondernemen we ook overstijgende activiteiten om de gezamenlijke veranderopgave te realiseren. In 2026 investeren we in bewustwording binnen de organisatie door het ontwikkelen en aanbieden van e-learnings, gerichte communicatie en begeleiding van medewerkers. Ook voeren we jaarlijks een interne audit Woo uit om de voortgang te toetsen, tijdig verbeterpunten te signaleren en de openbaarheidsparagraaf voor de begroting en jaarstukken te voeden. Daarnaast blijven we samenwerken met andere waterschappen en decentrale overheden om kennis te delen en gezamenlijk oplossingen te ontwikkelen.

Exploitatiebegroting

8. Exploitatiebegroting naar kostensoort

Tabel 8.1 exploitatiebegroting naar kostensoort (bedragen in duizenden euro's)

	Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	12.077	12.514	12.463
4.2	Personeelslasten ¹⁶	39.975	43.208	48.287
4.3	Goederen en diensten van derden	56.443	60.014	65.032
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	801	857	730
	Totaal lasten	109.296	116.593	126.512
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	822	513	514
8.2	Personeelsbaten	180	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	3.443	1.371	2.243
8.4	Bijdragen van derden	1.827	1.523	1.123
8.5	Waterschapsbelastingen	101.682	111.512	123.897
8.6	Interne verrekeningen	-	80	-
	Totaal baten	107.954	114.999	127.777
	Saldo baten/lasten	- 1.342	- 1.594	1.265
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	2.900	1.595	- 1.310
9.2	Inzet bestemmingsreserves	820	- 1	45
	Te verdelen resultaat	2.378	-	-

¹⁶ Voor een deel van de personeelslasten worden vergoedingen ontvangen. Het gaat dan voornamelijk om subsidie in het kader van het HWBP. De begrote personeelslasten betreffen de lasten na aftrek van deze vergoedingen.

9. Exploitatiebegroting naar kostendrager

Tabel 9.1 Exploitatiebegroting naar kostendrager (bedragen in miljoenen euro's)

	Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	62,5	69,6	75,9
TK2	Zuiveringsbeheer	40,9	43,4	44,9
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	1,8
	Totaal lasten	103,5	113,1	122,6
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	63,2	67,8	75,6
TK2	Zuiveringsbeheer	39,8	43,7	48,3
	Totaal baten	103,0	111,5	123,9
	Saldo lasten minus belastingopbrengsten	- 0,5	- 1,6	- 1,3
ER	Mutatie tarief egaliseringsreserve	2,9	1,6	1,3
	Te verdelen resultaat	2,4	-	-

10. Geprognosticeerde balans

Tabel 10.1 Geprognosticeerde balans (bedragen in miljoenen euro's)

Omschrijving	Ultimo jaar 2025	Ultimo jaar 2026	Ultimo jaar 2027	Ultimo jaar 2028	Ultimo jaar 2029	Ultimo jaar 2030
<i>Activa</i>						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa ¹⁷	127	174	204	213	217	218
Financiële vaste activa	9	8	7	7	6	5
Totaal vaste activa	136	182	211	220	223	223
Vlottende activa						
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen met looptijd korter dan één jaar	15	15	15	15	15	15
Overlopende activa	8	8	8	8	8	8
Totaal vlottende activa	23	23	23	23	23	23
Totaal activa	159	205	234	243	246	246
<i>Passiva</i>						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	27	28	28	32	41	50
Voorzieningen	3	3	3	3	3	3
Vaste schulden met looptijd van een jaar of langer	84	123	207	243	222	188
Totaal vaste passiva	114	154	238	278	266	241
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met looptijd korter dan een jaar	7	7	7	7	7	7
Overlopende passiva ¹⁸	38	44	- 11	- 42	- 27	- 2
Totaal vlottende passiva	45	51	- 4	- 35	- 20	5
Totaal passiva	159	205	234	243	246	246

¹⁷ De toename van deze post komt hoofdzakelijk door de activering van de eigen bijdrage van HWBP projecten en investeringen in de afvalwaterketen (o.a. de AWZI Almere).

¹⁸ De grote mutaties in deze post komen door de maximering van de bevoorschotting van de HWBP projecten. Bij uitvoering van een HWBP-project wordt subsidie bevoorschot en komt een deel van de subsidie later dan de werkelijke uitgaven. Deze weergave is op basis van de huidige regeling. Deze regeling wordt geëvalueerd.

11. Overzicht ontwikkeling loonsom

Het Algemeen Bestuur stuurt op de programma's en de totale netto kosten per programma, op grond van artikel 4.6 van het Waterschapsbesluit. Deze netto kosten per programma bestaan uit exploitatie-, kapitaal- en personeelskosten. Het Algemeen Bestuur van ons waterschap heeft, in aanvulling op deze wettelijke programmasturing, op 15 december 2020 besloten te werken met de loonsom. De loonsom is een andere dwarsdoorsnede van de begroting en bevat de personeelskosten van alle programma's gezamenlijk (zie ook hoofdstuk 8).

'Werken met loonsom' en de Planning & Controlcyclus

Op verschillende momenten per jaar ontvangt het Algemeen Bestuur informatie over de loonsomontwikkeling:

- In de Kadernota (AB juli) wordt per besluit en per nog te verwachten voorstel aangegeven of loonsom is opgenomen in het besluit/voorstel. Daarnaast geeft de Kadernota ook een overzicht van de (verwachte) mutaties in de loonsom ten opzichte van de laatst vastgestelde B&MR;
- De Technische Notitie (AB oktober) is een actualisatie van de Kadernota, daarin worden op dezelfde wijze als in de Kadernota de mutaties in de loonsom weergegeven;
- In de Begroting & Meerjarenraming (AB november) wordt de ontwikkeling van de loonsom weergegeven ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Zie onderstaande tabel 11.1;
- In de Jaarstukken (AB juni) wordt gerapporteerd over de werkelijk gemaakte kosten in de loonsom, met toelichting van eventuele verschillen met de begrote loonsom. Daarnaast bevat de jaarstukken een aantal inhoudelijke indicatoren, zoals ziekteverzuim en mobiliteitscijfers.

'Werken met loonsom' en wijze van besluitvorming door het Algemeen Bestuur

De omvang van de loonsom met betrekking tot de inzet van arbeid kan groeien of krimpen door een viertal oorzaken. In de Kaders systematiek werken met loonsom (AB 15 december 2020) is hierover vastgelegd dat:

- Autonome ontwikkelingen (bijv. nieuwe cao-afspraken of wijziging van de pensioenpremie) worden gerapporteerd in de Kadernota en Technische notitie;
- Beleidsveranderingen of veranderingen in de taak (bijv. vaststellen nieuw beleid of opstart van een groot project) worden altijd via een voorstel aan het Algemeen Bestuur voorgelegd met daarbij de consequenties voor *directe* arbeid;
- Beleids- en taakveranderingen kunnen ook gevolgen hebben voor de inzet van *indirecte* arbeid (ondersteunende taken als bijv. administratie of juridisch advies). Een enkel beleidsvoorstel heeft meestal slechts beperkte consequenties voor indirecte arbeid. De optelsom van een aantal beleidsvoorstellen kan wel van grotere omvang zijn. In dat geval wordt een apart voorstel aan het AB voorgelegd met de consequenties voor de loonsom (zoals gedaan in Vitaal ZZL 2026).
- In een lopend begrotingsjaar kan het college exploitatiebudget wijzigen in loonsombudget uit oogpunt van efficiency en doelmatigheid.

Tabel Begroting & Meerjarenraming

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de loonsom weergegeven. Dit is de ontwikkeling ten opzichte van de loonsom in de begroting 2025.

Tabel 11.1 Ontwikkeling loonsom 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 (bedragen in miljoenen euro's)

Omschrijving	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Begroting 2025	43,2	43,2	43,2	43,2	43,2
<i>Autonome ontwikkelingen</i>					
Loonontwikkeling (CAO)	2,0	4,4	6,4	8,7	11,2
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

<i>Besluiten</i>					
Plan van aanpak op hoofdlijnen Adviesrapport Beleidshuis (AB juni)	0,3	0,3	0,3		
Zoetwaterbeschikbaarheid	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0
Heffingstechnologie (AB sept 2025)	0,1	0,1	-	-	-
Agenda biodiversiteit (AB sept 2025)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Verkiezingen (AB sept 2025)	0,0	0,0	-	-	-
Uitval primaire processen / weerbaar ZZL (AB sept 2025)	0,0	-	-	-	
Flexibel malen (AB sept 2025)	-0,4	-	-	-	-
Digitale strategie 2026-2030 (AB sept 2025)	1,2	2,0	2,2	2,7	2,9
Vitaal Zuiderzeeland 2026 (AB sept 2025)	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Diversen en afronding	-	-0,1	-	0,2	0,1
Totaal loonsom	48,2	51,4	53,5	56,2	58,7